

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Bc. Soyolmaa Sosorburam

**Vnější vztahy EU s ohledem na rozvojovou spolupráci –
případová studie Mongolska**

Diplomová práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vnější vztahy EU s ohledem na rozvojovou spolupráci – případová studie Mongolska vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 31. 3. 2021

.....
Soyolmaa Sosorburam

Za cenné rady, připomínky a odborný dohled nad mou prací chci na tomto místě poděkovat vedoucímu práce panu Mgr. et Mgr. Ondřeji Filipcovi, Ph.D. V neposlední řadě bych chtěla vyjádřit své poděkování také všem svým blízkým, kteří mi byli při studiu oporou.

Очирбатын Дашбалбар: *„Ирэх цаг гэгч Одоо цагт багтаж, Өнгөрсөн цагтай сүлэлдэнэ.“*

Seznam zkratek:

ADB	Asijská rozvojová banka
ALA	Program EK pro státy Asie a Latinské Ameriky
ASEM	Asijsko-evropské setkání
ČR	Česká republika
ČS	Členské státy
DCI	Finanční nástroj EU pro rozvojovou spolupráci
EBRD	Evropská banka pro obnovu a rozvoj
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIDHR	Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
ES	Evropské společenství
EU, Unie	Evropská unie
EUR	Euro
GSP	Systém všeobecných celních preferencí
GSP+	Systém všeobecných celních preferencí plus
HDP	Hrubý domácí produkt
ILO	Mezinárodní organizace práce
MERCOSUR	Společný trh jihu
MIP 2014-2020	Víceletý indikativní program pro Mongolsko 2014-2020
MNT	Mongolský tugrik
NATO	Severoatlantická aliance
NME	Normativní moc Evropy
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
PCA	Dohoda o partnerství a spolupráci
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
SMEs	Malé a střední podniky
SNS	Společenství nezávislých států
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik

SVE	Střední a východní Evropa
TACIS	Program technické pomoci pro Společenství nezávislých států
TECA	Dohoda o obchodu a spolupráci
EU-TRAM	Pomoc EU související s obchodem pro Mongolsko
UPR	Universal Periodic Review
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar
V4	Visegrádská skupina
WTO	Světová obchodní organizace
ZP	Zahraniční politika

Obsah

Úvod	6
1 Normativní moc Evropská unie	10
1.1 Normativní moc Evropa dle I. Mannerse	12
1.2 Normativní zahraniční politika	14
2 Mongolsko – domácí dynamika a vnější prostředí	18
2.1 Mongolsko – domácí dynamika	18
2.2 Vztahy Mongolska s Ruskem	24
2.3 Vztahy Mongolska s Čínou	27
2.4 Politika třetích sousedů a role EU v této politice	30
3 Vztahy Evropské unie s Mongolskem	35
3.1 Vývoj vzájemných vztahů	35
3.2 Bilaterální vztahy členských států EU a Mongolska	40
3.3 Rozvojová spolupráce.....	41
3.4 Obchodní spolupráce	48
3.5 Vztahy EU-Mongolsko: shrnutí.....	51
4 Vztahy EU-Mongolsko: hodnocení	53
4.1 Vztahy EU-Mongolsko: analýza a hodnocení cílů	53
4.2 Vztahy EU-Mongolsko: analýza a hodnocení prostředků	56
4.3 Vztahy EU-Mongolsko: analýza a hodnocení dopadů	58
4.4 Vztahy EU-Mongolsko: analýza a hodnocení podmiňujících faktorů	65
Závěr	71
Přílohy	77
Seznam použitých zdrojů	84
Abstrakt	100
Klíčová slova	100

Úvod

Když byly během studené války v roce 1957 podepsány Římské smlouvy, Mongolsko bylo relativně pevnou součástí socialistického bloku a neudržovalo téměř žádné kontakty se západním světem. Zahraniční vztahy Mongolska byly téměř výhradně omezeny na socialistické země a Mongolsko bylo dokonce označováno jako šestnáctá svazová republika,¹ což bylo dáno mj. i tím, že bylo po Sovětském svazu (SSSR) druhým státem na světě, který se stal socialistickým.² V prosinci 1989 se v hlavním městě Ulánbátaru uskutečnila demonstrace požadující demokratické reformy, svobodu projevu, svobodu shromažďování či svobodu tisku. Cílem těchto protestů, stejně jako v jiných částech světa v této době, bylo vybudování pluralistického demokratického systému a přechod k ekonomice založené na tržním hospodářství. Je pozoruhodné, že během tří měsíců komunistická vláda odstoupila a již v červenci 1990 proběhly první svobodné volby.³

Mongolsko se následně vydalo na bezprecedentní a riskantní podnik v podobě zpochybnění svého dosavadního politického a ekonomického systému, který existoval již od r. 1924. V pořadí druhý socialistický stát světa poté zažil transformaci rychlejší a hlubší, než si kdokoli původně dokázal představit. Mongolsko muselo vybudovat novou orientaci své zahraniční politiky, jejíž nedílnou součástí bylo mj. budování kontaktů se západním demokratickým světem. V rámci tohoto přístupu se Evropské společenství (ES) a později Evropská Unie (EU) a její členské státy (ČS) staly důležitými partnery, s nimiž měly být navázány vztahy a prozkoumána užší spolupráce v budoucnu.

Ačkoli Mongolsko prošlo úspěšnou transformací, dodnes se potýká s výzvami, kterým transformující se země při jejich cestě k demokracii čelí. EU byla podporovatelem mongolské tranzice od jejích počátků a Mongolsko aktivně usilovalo o pozornost tohoto významného aktéra mezinárodního společenství. Vztahy Mongolska s EU jsou pro tuto zemi z hlediska jejích zahraničněpolitických preferencí velmi důležité a jejich intenzita v poslední době narůstá na významu. Tato práce aspiruje na vyplnění mezery ve stávající akademické literatuře s ohledem na vztahy EU a Mongolska a v širším kontextu konkurenčních vztahů tak přibližuje

---

¹ GINSBURG, Tom. *Between Russia and China: Political Reform in Mongolia* [online]. Asian Survey, 1995, roč. 35, č. 5, s. 459. [cit. 2021-03-17]. ISSN 00044687. Dostupné na: <<https://doi.org/10.2307/2645748>>

² ROSSABI, Morris. *Modern Mongolia: From Khans to Commissars to Capitalists*. Berkeley: University of California Press, 2005, s. 31. ISBN 9789520243996.

³ Ардчилсан хувьсгал. Монголын түүхийн тайлбар толь [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://mongoltoli.mn/history/h/1030>> Podrobněji také ROSSABI, Morris: *Modern Mongolia: From Khans...*, s. 24-29.

pozici Mongolska v zahraniční politice EU, stejně jako pozici EU v zahraniční politice Mongolska.

Cílem této práce je aplikace teoretického konceptu normativní moci na případ vnějších vztahů EU s Mongolskem, analyzovat tyto vztahy z pohledu normativní moci a přiblížit tyto vztahy jak z pohledu EU, tak z pohledu Mongolska. Práce si klade především následující výzkumné otázky. Vystupuje EU vůči Mongolsku jako normativní aktér? Jakou roli hraje rozvojová spolupráce v rámci vzájemných vztahů? Jaká je dynamika vzájemných vztahů v čase a které faktory tyto vztahy nejvíce ovlivňují? Jaké jsou limity a perspektivy této spolupráce?

Práce je složena ze čtyř hlavních kapitol. V rámci první kapitoly je nejprve definován koncept normativní moci a analytický rámec pro empirický výzkum, konkrétně jde o koncept normativní moci Iana Mannerse a analytický rámec Nathalie Tocci, které budou v práci aplikovány. V rámci této kapitoly budou definována kritéria pro hodnocení zahraniční politiky – její cíle, prostředky, důsledky a podmiňující faktory, které dohromady ovlivňují, o jaký typ zahraniční politiky se jedná. Následující kapitoly slouží jako podklad pro analýzu politiky EU vůči Mongolsku z hlediska její (ne)normativnosti.

Ve druhé kapitole bude nejprve nastíněna vnitřní dynamika Mongolska v podobě jeho ekonomicko-politického a sociálního prostředí. Následně bude nastíněno také vnější prostředí, které na Mongolsko působí a které ovlivňuje jeho vztahy s aktéry mezinárodního společenství, včetně EU – půjde konkrétně o vztahy Mongolska s dvěma dominantními sousedy Ruskem a Čínou. Nezbytná je také charakteristika zahraniční politiky Mongolska, která na tyto aktéry reaguje. Tato kapitola tak bude sloužit pro analýzu podmiňujících faktorů, které ovlivňují vztahy EU a Mongolska.

Třetí kapitola se již bude zabývat vztahy EU a Mongolska, jejich vývojem, hlavními oblastmi spolupráce a současným stavem. Tato kapitola uvádí EU do kontextu vztahů s Mongolskem, stejně jako Mongolsko do kontextu vztahů s EU a rovněž slouží pro následnou analýzu těchto vztahů z hlediska (ne)normativního přístupu EU.

Závěrečná kapitola především spojuje kapitoly předešlé, aby tak aplikovala teoretický koncept normativní moci na politiku EU ve vztazích s Mongolskem a určila, o jaký druh politiky se jedná. Následuje závěr, ve kterém je provedeno shrnutí výzkumu, jeho výsledky a zhodnocení.

Předkládaná práce je jednopřípadovou empirickou studií, která za pomoci detailního studia daného případu umožní jeho porozumění, zachycení jeho složitosti a vzájemných vztahů v jejich celistvosti. Časově se práce omezuje na období od přechodu Mongolska k demokracii a navázání diplomatických vztahů mezi ES a Mongolskem, tedy od r. 1989 do r. 2020. Z

hlediska typologie jednopřípadových studií jde o disciplinovanou interpretativní studii, která se zabývá vztahy mezi EU a Mongolskem od jeho přechodu k demokracii, které jsou sami o sobě považovány za případ „*hodný studia svou jedinečností a významem,*” pro jehož prozkoumání je „*využito existující teorie, která dosud na daný případ nebyla aplikována.*” Teorie v našem případě slouží spíše jako nástroj pro práci s případem a vodítko pro identifikaci hlavních procesů a proměnných v rámci případu a „*případ tedy neslouží jako nástroj pro práci s teorií.*“⁴

Dle typologie Roberta K. Yina má poté tato práce nejbliže k explanatorní případové studii, nejprve je tedy stanovena teorie a vysvětlen případ a následně je provedena snaha identifikovat hluboké vztahy v rámci případu.⁵ Dle ideálních typů případových studií Arenda Lijpharta se částečně jedná o interpretativní případovou studii, která se především snaží aplikovat zavedenou teorii na konkrétní případ a interpretovat jej. Dle Lijphartovy typologie se však částečně jedná také o teorii potvrzující/vyvracející případovou studii, protože již z podstaty kladené výzkumné otázky „*vystupuje EU vůči Mongolsku jako normativní aktér zahraniční politiky?*“ lze dovést, že bude rovněž možno posoudit, zda daný případ odpovídá nebo neodpovídá teoretickému konceptu EU jako normativní moci.⁶ Teoretické koncepty koneckonců mají být potvrzovány či vyvraceny případovými studii, které umožňují posoudit jejich platnost a relevanci.

Práce vychází z výzkumu I. Mannerse a N. Tocci jako představitelů „*normativní školy*“ výzkumu EU, který lze považovat za přehodnocení dosavadních pokusů o pochopení zahraniční politiky EU, obsahu a fungování jejích vnějších vztahů a jejího postavení v mezinárodních vztazích. V empirické části práce je za pomoci obsahové analýzy pracováno s primární i sekundární literaturou na dané téma – odborné články a příspěvky odborníků na zahraničněpolitické vztahy Mongolska, oficiální dokumenty vydané tímto státem (např. koncept zahraniční politiky Mongolska), smlouvy uzavřené mezi EU a Mongolskem či oficiální dokumenty vydané EU a jejími institucemi (např. strategické dokumenty pro danou zemi, víceleté indikativní programy rozvojové spolupráce, dokumenty týkající se rozvojových projektů, obchodních vztahů apod.). Důležitou součástí práce je rovněž analýza výstupů a projevů zahraničněpolitických představitelů publikovaných v médiích či na internetových stránkách evropských a mongolských institucí a publikace nevládních organizací jako např.

---

⁴ KOŘAN, Michal. Jednopřípadová studie. In DRULÁK, Petr a kol. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008, s. 34. ISBN 978-80-7367-385-7.

⁵ YIN, Robert K. *Case study research: design and methods*. 4. vyd. Los Angeles: Sage Publications, 2009, s. 29. ISBN 9781412960991.

⁶ LIJPHART, Arend. *Comparative Politics and the Comparative Method* [online]. The American Political Science Review, 1971, roč. 65, č. 3, s. 692 [cit. 2021-03-15]. ISSN 00030554. Dostupné na: <<https://doi.org/10.2307/1955513>>

Freedom House, Economist Intelligence Unit či Transparency International. Práce je na relevantních místech doplněna kvantitativními daty a indikátory, které slouží jako podpora předkládaných argumentů.

Jako hlavní omezení této práce se jeví především donedávna poněkud omezený charakter vzájemných vztahů mezi EU a Mongolskem, které však v poslední době nabývají na intenzitě. Z tohoto omezení vyplývá také problém, který vyšel najevo až v průběhu zpracovávání, spočívající v téměř neexistující sekundární literatuře, která by kriticky hodnotila vzájemné vztahy mezi EU a Mongolskem, stejně jako poněkud omezené zdroje primární, které se navíc zpravidla zabývají pouhými makroekonomickými daty a indikátory, popř. strohým výčtem historických událostí. Omezené zdroje pro evaluaci daného tématu mohou na druhou stranu být i předností této práce, která tímto vyplňuje mezeru ve stávající akademické literatuře a představuje tak doposud téměř nezkoumané téma vztahů mezi EU a Mongolskem a v širším kontextu konkurenčních vztahů přibližuje pozici Mongolska v zahraniční politice EU, stejně jako recipročně pozici EU v zahraniční politice Mongolska.

Další omezení se týká charakteru práce jako jednopřípadové studie, ze které nelze např. zobecňovat závěry o vnějších vztazích EU (popř. zahraniční politiky EU) s jinými státy. Jak však vyplývá ze samotné podstaty disciplinované interpretativní studie, teorie zde představuje především nástroj pro práci s případem a jeho prozkoumání.

V úvodu je také třeba upozornit na to, že předkládaná práce se zabývá především nejdůležitějšími aspekty vzájemných vztahů a její praktická část rozhodně nedokáže pojmout politiku EU vůči Mongolsku kompletně, což by vyžadovalo detailní a hloubkovou analýzu také bilaterálních vztahů mezi Mongolskem a členskými státy EU. Další omezení představuje nemožnost kompletní evaluace dopadů konkrétních rozvojových projektů realizovaných EU a jejími členskými státy – jednak kvůli jejich množství, ale především také kvůli výše naznačeným omezením v podobě nedostupnosti oficiálních zdrojů. Vzhledem k těmto omezením je třeba mít na paměti, že v rámci dostupných zdrojů se práce zaměřila na ty aspekty vzájemných vztahů, které se v rámci analýzy ukázaly jako nejvýznamnější.

1 Normativní moc Evropská unie

Evropská společenství založená v 50. letech 20. století sledovala především cíle v podobě dosažení míru a stability na evropském kontinentu po druhé světové válce. Tato společenství původně postrádala vojenskou dimenzi a bezpečnost členských států byla zajištěna v rámci Severoatlantické aliance (NATO) a americké vojenské moci.⁷ Přesto se brzy objevilo několik pokusů⁸ ustavit bezpečnostní a obrannou spolupráci a společnou armádu. Tyto pokusy však byly neúspěšné, a to především díky odlišným pozicím a zahraničněpolitickým prioritám členských států. V důsledku toho zůstala otázka vojenské spolupráce v procesu evropské integrace až do roku 1992 velmi okrajovou záležitostí, na což v r. 1972 reagoval François Duchêne a přišel tak s koncepcí Evropy jako „civilní moci“ když tvrdil, že „civilní moc Evropa“ spoléhá v oblasti mezinárodní vztahů na nevojenské, zejména ekonomické a diplomatické nástroje.⁹

Již v roce 1982 však Hedley Bull zpochybnil civilní povahu Evropy ve světové politice a vyzval k zavedení vojenského aspektu, aby se tak Evropa stala globálním aktérem. H. Bull tvrdil doslova, že „Evropa není aktérem v mezinárodních záležitostech a nezdá se, že by se jím (jinak) stala.“¹⁰ H. Bull tak zpochybnil předpoklad výzkumníků, kteří tvrdili, že způsob, jak ovlivnit světové dění se přesunul od tradiční vojenské moci směrem k moci civilní.¹¹ Bull zdůrazňoval nutnost vytvoření vlastní bezpečnostní a obranné politiky a vojenských sil v západní Evropě, aby se tak Evropa stala mezinárodním aktérem, vojensky nezávislým na Spojených státech amerických (USA). Tato nutnost byla dle Bulla podtržena především tím, že zájmy západní Evropy se lišily od zájmů USA, existovala hrozba v podobě SSSR a bezpečnostní a obranné prvky by v neposlední řadě též odstranily překážky oživení procesu integrace.¹²

Navzdory rozporu obou výše zmíněných přístupů, lze vyzorovat, že rovněž mnohé charakteristiky sdílejí. Oba přístupy staví na vestfálském uspořádání národních států a zdůrazňují zachování *statutu quo* v mezinárodních vztazích. Oba přístupy rovněž uznávají

---

⁷ BINDI, Federiga, ed. *The foreign policy of the European Union: Assessing Europe's role in the world*. Washington: Brookings Institution Press, 2010, s. 73. ISBN 978-0-8157-0140-8.

⁸ Plevenův plán na vytvoření Evropského bezpečnostního společenství navržený Francií v r. 1950 a 1. a 2. Fouchetův plán z let 1960 a 1962 jako další iniciativa Francie. Blíže tamtéž s. 52-53.

⁹ Tamtéž s. 52-54, 73.

¹⁰ BULL, Hedley. *Civilian Power Europe: A Contradiction in Terms?* [online]. *Journal of Common Market Studies*, 1982, roč. 21, č. 2, s. 151 [cit. 2021-03-15]. ISSN 00219886. Dostupné na: <<https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.1982.tb00866.x>>

¹¹ YANNIS A. Stivachtis. *The State of European Integration*. 1. vyd. Aldershot: Routledge, 2007, s. 41. ISBN 9780754672234.

¹² BULL: *Civilian Power Europe...*, s. 152-156.

přímé prostředky uplatňování moci. A konečně, evropské zájmy byly pro oba přístupy nadřazené.¹³

Z důvodu nedostatku společných vojenských kapacit byla Evropa od počátku teoretizována prostřednictvím širokého spektra ideových koncepcí. Např. Hanns Maull identifikoval vlastnosti civilní moci jako: souhlas ke spolupráci za účelem dosažení mezinárodních cílů, důraz na nevojenské nástroje (převážně ekonomické) a připravenost vytvářet nadnárodní struktury za účelem řešení klíčových otázek světové politiky. Evropa tato kritéria civilní moci splňovala tím, že užívala primárně ekonomické a diplomatické prostředky ve světové politice, neměla žádný vojenský rozměr spolupráce a měla zájem o navázání obchodních nebo jiných výhodných forem partnerství se třetími zeměmi.¹⁴ Jiní výzkumníci zdůrazňovali např. etiku zahraniční politiky EU (Karen Smith, M. Light) či charakterizovali EU jako „sílu dobra“ (Thomas Diez or Michelle Pace).¹⁵

EU však brzy pocítila nevýhody nedostatečného vojenského zázemí, zejména když byla postavena do pozice „pozorovatele“ vojenských konfliktů probíhajících v jejím blízkém okolí, bez možnosti podniknout jakékoli akce. Tato bezmoc spolu s dalšími faktory (především konec studené války a stažení amerických sil ze západní Evropy)¹⁶ vedly k uvědomění si potřeby užší vojenské spolupráce a Maastrichtská smlouva tak byla prvním krokem zavedení Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Nutnost posílit vojenský rozměr byla znásobena neúspěchy EU v jihovýchodní Evropě. V roce 1998 tedy Francie a Británie zastupující dva protikladné tábory evropské bezpečnosti vydaly společné prohlášení o evropské obraně. Shodli se na tom, že EU musí být schopna přijmout samostatná opatření podpořená vojenskými kapacitami a mít ochotu je použít v případě nouze. Již o půl roku později se Evropská rada rozhodla zavést Evropskou bezpečnostní a obrannou politiku a v prosinci 1999 se EU zavázala, že do roku 2003 bude schopna do 60 dnů nasadit až 60 000 osob.¹⁷

Nedostatek vlastních vojenských kapacit rovněž vedl k institucionalizaci vztahů mezi EU a NATO. Již v r. 2002 byla vydána Deklarace EU a NATO o Evropské bezpečnostní a obranné politice, která označila vzájemné vztahy jako strategické partnerství. Na tuto deklaraci bylo navázáno dohodami Berlín plus v r. 2003, které jsou základem spolupráce v rámci krizového managementu a podle kterých může EU užívat prostředky států NATO, včetně pomoci při

---

¹³ YANNIS A. Stivachtis. *The State of European Integration...*, s. 44.

¹⁴ SMITH, Karen E. *The end of civilian power EU: A welcome demise or cause for concern?* [online]. The International Spectator, 2008, roč. 35, č. 2, s. 12-14 [cit. 2021-03-15]. ISSN 0393-2729. Dostupné na: <<https://doi.org/10.1080/03932720008458123>>

¹⁵ BINDI: *The foreign policy of the European Union...*, s. 192.

¹⁶ SMITH: *The end of civilian power EU...*, s. 14.

¹⁷ Tamtéž s. 15.

velení a operační pánování. EU a NATO se tak mohli začít podílet na společných operacích. Varšavský summit NATO z roku 2016 následně vedl k dalšímu posílení spolupráce s EU v reakci na ukrajinskou krizi.¹⁸ Proces evropské integrace tedy získal obranný rozměr a představa „civilní moci Evropy“ byla zpochybněna nově vznikající bezpečnostní a obrannou politikou.

1.1 Normativní moc Evropa dle I. Mannerse

Uprostřed diskusí o civilní a nově vznikající vojenské moci v Evropě přišel I. Manners s konceptem normativní moci Evropy (NME), který měl být hodnotným doplňkem existujících konceptů chápání Evropy a její role v mezinárodní politice.¹⁹ Manners charakterizuje normativní moc jako „*schopnost definovat, co se v mezinárodních vztazích považuje za „normální“*“.²⁰ Zásadní charakteristikou Mannersova konceptu NME je, že EU je chápána jako odlišná od dřívějších forem vládnutí a je to právě tato odlišnost, která ji předurčuje k tomu, aby jednala normativním způsobem. Manners poté rovněž zastává názor, že vojenské kapacity by se neměly slučovat s normativní mocí, ale měly by být zachovány odděleně. Je třeba se zaměřit na normativní moc ideové povahy sdílených hodnot.²¹

Manners při vývoji konceptu NME překonává zaujatost „state-like“ mocí, která je ústřední pro koncepty vojenské i civilní moci. Jedinečnost EU jako normativní moci dle něj spočívá v kombinaci historického vývoje, hybridní institucionální dimenze vládnutí a právní konstituce. Tyto tři faktory vedly k tomu, že se univerzální pravidla a hodnoty staly středem vztahů EU nejen s jejími členskými státy, ale také s třetími zeměmi. Dokonce i vnější vztahy EU jsou založeny na a vycházejí z univerzálních norem, jako jsou ty obsažené ve Všeobecné deklaraci lidských práv nebo v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. V důsledku toho má EU jiný normativní základ pro své vztahy se třetími zeměmi, který se vyvinul přijetím smluv, prohlášení, politik, kritérií a dalších podmínek. Manners identifikuje pět základních a čtyři vedlejší normy, které tvoří *acquis communautaire* EU. Vznik těchto norem je reflektován v historické evoluci EU, která postupně vytvořila její normativní základnu. Základními normami jsou mír, svoboda, demokracie, právní stát a dodržování lidských práv a

---

¹⁸ RADA EU, EVROPSKÁ RADA. *Časová osa: Spolupráce EU v oblasti bezpečnosti a obrany*. [online]. consilium.europa.eu [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/defence-security/defence-security-timeline/>>

¹⁹ MANNERS, Ian. *Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?* [online]. Journal of Common Market Studies, 2002, roč. 40, č. 2, s. 236 [cit. 2021-03-15]. ISSN 15685965. Dostupné na: <<https://doi.org/10.1111/1468-5965.00353>>

²⁰ Tamtéž s. 253.

²¹ Tamtéž s. 240, 242.

základních svobod. Všechny z nich představují nejen hlavní hodnoty, na nichž je EU založena a na nichž je založena vnější činnost EU, ale také vytvářejí kodaňská kritéria kladená na žadatele o členství v EU. Tyto normy se tak stávají základní součástí identity EU. Mezi vedlejší normy poté patří sociální solidarita, antidiskriminační opatření, udržitelný rozvoj a řádná správa věcí veřejných (popř. dobré vládnutí).²²

Abychom mohli hovořit o EU jako o normativní moci, je třeba, aby její normativní základna byla šířena. Manners identifikoval šest faktorů, které ovlivňují, jakým způsobem jsou normy šířeny, ty tvoří jakýsi mechanismus pro šíření norem EU. Jedná se o **nákazu, přenos, kulturní filtr, informační, procedurální a zjevné šíření**. **Nákazou** je nezamýšlené šíření norem EU v mezinárodních vztazích, příkladem může být spolupráce v rámci Společného trhu jihu (MERCOSUR), která kopíruje integrační model EU. K **přenosu** dochází např. prostřednictvím výměny zboží či technické pomoci mezi EU a třetí stranou (např. program technické pomoci pro Společenství nezávislých států).²³ **Kulturní filtr** je založen na kulturním šíření a politickém učení ve třetích státech nebo organizacích, jehož výsledkem je získání znalostí a přijetí nebo odmítnutí norem. Příkladem je šíření lidských práv v Turecku nebo demokracie v Číně. **Informační šíření** probíhá prostřednictvím strategických a deklarativních sdělení EU, strategickou komunikací a iniciativami orgánů EU, příkladem jsou strategické dokumenty. **Procedurální šíření probíhá za pomoci institucionalizace** vztahu mezi EU a třetí stranou, příkladem je meziregionální spolupráce, dohody o rozšíření, obchodní dohody či členství EU v rámci Světové obchodní organizace (WTO). A konečně, **zjevné šíření** je výsledkem fyzické přítomnosti EU ve třetích státech a mezinárodních organizacích, např. prostřednictvím diplomatického zastoupení nebo monitorovacích misí.²⁴

Na základě těchto předpokladů Manners přišel s revolučním tvrzením, že normativní způsob, kterým se EU chová v mezinárodních vztazích je dán tím, čím EU sama je, a tedy když je EU normativní svou povahou, její zahraniční politika (ZP) je rovněž předurčena být normativní.²⁵

Mannersův koncept NME slouží jako teoretické východisko této práce a v rámci analýzy vztahů mezi EU a Mongolskem budeme v souladu s cíli této práce mj. sledovat, zda Mannersův předpoklad o normativní povaze EU v mezinárodních vztazích platí také pro tyto vztahy a zda

---

²² Tamtéž s. 241-243.

²³ Dále jen „TACIS“.

²⁴ MANNERS, Ian. *Normative power Europe: The International Role of the EU*. European Union Studies Association. Biennial Conference, Madison, 2001, s. 13-14 [cit. 2021-03-15] Dostupné na: <http://aei.pitt.edu/7263/1/002188_1.PDF>

²⁵ MANNERS: *Normative Power Europe: A Contradiction...*, s. 252.

EU vystupuje vůči této zemi jako normativní aktér šířící svou normativní základnu. Teoretickým základem práce je tedy Mannersův koncept normativní moci Evropy, metodologicky se však práce bude opírat především o analytický rámec, který navrhla Nathalie Tocci a který bude představen v následující subkapitole.

1.2 Normativní zahraniční politika

Manners později reflektoval měnící se mezinárodní a evropský kontext vedoucí k militarizaci EU a přehodnotil rovněž svůj koncept. Přišel tak s tvrzením, že vojenské mise EU nemusí vést k úpadku NME za podmínky, že jsou prováděny v rámci mandátu Organizace spojených národů (OSN).²⁶ O čtyři roky později přišel Manners s tvrzením, že je třeba rozlišovat mezi tím, zda je EU ze své podstaty normativní mocností, a mezi tím, zda se EU chová normativně ve své zahraniční politice. K posouzení, zda EU v mezinárodní politice jedná normativním způsobem, rozvinul Manners analytickou metodu, která spočívá v hodnocení principů, které chce EU podporovat, akcí, jejichž prostřednictvím EU prosazuje své hodnoty, a dopadů těchto akcí.²⁷

V návaznosti na I. Mannerse následně Nathalie Tocci dále rozvinula koncept normativního aktéra zahraniční politiky, který spočívá v hodnocení avizovaných cílů, použitých prostředků a dosažených výsledků (popř. dopadů). Na základě tohoto hodnocení lze poté definovat, zda je ZP daného aktéra normativní a zda tento aktér je či není normativní. Definici normativní zahraniční politiky založila N. Tocci na interpretaci, která vychází z tzv. „vnějších referenčních bodů“, jimiž jsou široce uznávané hodnoty a principy, resp. ty disponující vysokou legitimitou, které nejsou utvářeny aktérem samým.²⁸

Tato práce přebírá výše zmíněnou interpretaci normativní zahraniční politiky a z ní odvozených definic cílů (tedy o co aktér svou politikou usiluje), prostředků (jakým způsobem o cíle usiluje, jaké jsou jeho nástroje) a dopadů (jaké jsou výsledky aktérova úsilí).²⁹ **Normativní cíle** jsou tedy definovány jako cíle, které se týkají širšího mezinárodního prostředí, aktér o ně usiluje stabilně a dlouhodobě, jejich cílem je utváření mezinárodního prostředí za

---

²⁶ MANNERS, Ian. *Normative Power Europe Reconsidered* [online]. Oslo: CIDEL Workshop, 2004, s. 1, 20 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.465.3377&rep=rep1&type=pdf>>

²⁷ MANNERS, Ian. *The Normative Ethics of the European Union* [online]. International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-) Blackwell Publishing, 2008, roč. 84, č. 1, s. 45-46 [cit. 2021-03-15]. ISSN 00205850. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/25144714>>

²⁸ TOCCI, Nathalie, ed. *Who is a Normative Foreign Policy Actor? The European Union and its Global Partners*. Brussels: Centre for European Policy Studies, 2008, s. 5. ISBN 978-92-9079-779-1.

²⁹ Tamtéž s. 5-12.

pomoci mezinárodních režimů, organizací a práva a zároveň jsou závazné pro všechny strany, včetně příslušného aktéra. Jako **nenormativní** jsou definovány ty cíle, které směřují k uspokojování vlastních zájmů. Tyto cíle jsou v kontrastu s normativními cíli, může jít o strategické cíle jako zajištění energetické bezpečnosti, kontroly migračních toků, obchodních aktivit, hranic apod. Je však třeba mít na paměti že i strategické cíle mohou směřovat např. zajištění stability, a tedy nejsou jednoznačně nenormativní. Usilování o normativní cíle může recipročně skrývat strategické zájmy. Např. války za prosazení demokracie mohou skrývat zájmy v podobě posílení vlastní moci či získání přístupu k surovinovým zdrojům.

Normativní prostředky lze definovat jako nástroje, které jsou užívány v souladu s právními předpisy, a to jak vnitřními právními předpisy, tak externími právními závazky (mezinárodní právo, pověření OSN, multilaterální spolupráce atd.). Může jít nástroje diplomatické, ekonomické, společenské apod. Jde především o to, jakým způsobem jsou prostředky používány, nikoli o jaké prostředky jde. Typicky normativní prostředky jsou ty, které vycházejí ze společného vlastnictví. Dále lze zmínit politické zapojení do spolupráce jako odměnu, symbolickou odměnu uznání, umožnění přístupu na trh, rozvojovou spolupráci, přesvědčování apod. Jde tedy o prostředky, které nesměřují k posílení vlastní moci na úkor ostatních, důležitý je však kontext, ve kterém jsou tyto prostředky uplatňovány. **Normativní dopad** je nezbytnou podmínkou normativní zahraniční politiky, je však (na rozdíl od cílů a prostředků) externí proměnnou, a proto je obtížnější jej posoudit. Důležité je nalezení souvislostí mezi přímým i nepřímým působením aktéra a konkrétních změn po institucionální, politické či právní stránce v zemi, na kterou daný aktér působí. Posoudit, kdy, jak a do jaké míry konkrétní opatření zahraniční politiky přineslo změnu ve třetí zemi, vyžaduje hlubokou analýzu interakcí mezi zahraniční politikou daného aktéra na jedné straně a politickými činiteli a širší strukturou, které tuto politiku ve třetí zemi posilují a podporují na straně druhé.

Tabulka č. 1: Druhy zahraniční politiky na základě cílů a prostředků

		Cíle zahraniční politiky	
		Normativní	Nenormativní
Prostředky zahraniční politiky	Normativní	Normativní politika	Politika udržování statusu quo
	nenormativní	Imperiální politika	Reálpolitika

Zdroj: Vlastní zpracování dle TOCCI, Nathalie: *Who is a Normative Foreign Policy Actor? ...*, s. 12.

Všechny tři komponenty – **normativní cíle, prostředky i dopady** – jsou nezbytnou součástí normativní zahraniční politiky a na základě různých kombinací těchto komponent je také vytvořena matice čtyř různých druhů zahraniční politiky – normativní, zachovávající status quo, imperiální a reálpolitiky.

Jak znázorňuje tabulka č. 1 výše, **Normativní typ ZP** můžeme definovat jako typ ZP, kdy si aktér stanoví normativní cíle v souladu s mezinárodním právem a sleduje tyto cíle pomocí normativních prostředků. **Reálpolitiku** lze definovat jako typ ZP, kdy si aktér stanoví nenormativní cíle vlastního zájmu a usiluje o ně nenormativním způsobem, tj. bez respektování vnitřního či mezinárodního práva. Z logiky věci vyplývá, že prostřednictvím **imperiální ZP** stanovuje aktér normativní cíle, přičemž užívá různé nástroje za účelem uspokojení vlastních zájmů, a to i přes porušení zákonných ustanovení. Posledním typem ZP je **politika zachovávající status quo**, kdy se aktér řídí domácím a mezinárodním právem, nesleduje však normativní cíle. Přidáním dopadů jako poslední proměnné, podle toho, zda dopady odráží původní cíle, lze rozlišit, zda má daná ZP zamýšlené či nezamýšlené dopady. Pokud se dopad liší od původního cíle, je výsledek zjevně nezamýšlený a naopak (viz tabulka č. 2 níže).³⁰

Tabulka č. 2: Typologie zahraniční politiky

Typ aktéra ZP	Normativní		Reálpolitický		Imperiální		Udržující status quo	
	záměrně	nezáměrně	záměrně	nezáměrně	Záměrně	nezáměrně	záměrně	nezáměrně
Cíle								
Prostředky								
Dopad/důsledek								
Normativní ☐ Nenormativní ☐								

Zdroj: Vlastní zpracování dle TOCCI, Nathalie: *Who is a Normative Foreign Policy Actor? ...*, s. 14.

Pro stanovení typu ZP je rovněž nutné vzít v úvahu tzv. „podmiňující faktory“, které jej ovlivňují – jedná se o interní politický kontext daného aktéra, jeho vnitřní kapacity a vnější prostředí cílového státu, na který politika míří. První dva podmiňující faktory jsou domácí povahy a určují o jaké cíle bude aktér usilovat a jaké prostředky budou použity. Vnitřní

³⁰ Tamtéž s. 12–15.

politický kontext se týká politického systému daného aktéra, politických stran, médií, občanské společnosti apod., jejichž zájmy mohou významně ovlivnit konečnou podobu uplatňované zahraniční politiky. Vnitřní kapacity se týkají prostředků, které budou použity – např. vzájemná ekonomická závislost mezi státy může zvyšovat pravděpodobnost užití nenormativních prostředků pro jejich vyšší efektivitu. A naopak nemožnost usilovat o cíle normativně pro nedostatek vazeb může vést k užití nenormativních prostředků. Vnější prostředí pak ovlivňuje dopady ZP. Analýza vnějšího prostředí obsahuje tři úrovně interakcí. Zaprvé mezi zahraničněpolitickými opatřeními a domácí dynamikou cílové země, zadruhé mezi zahraničněpolitickými opatřeními a politikami jiných aktérů ovlivňujících danou zemi či konkrétní oblast politiky a zatřetí mezi zahraničněpolitickými opatřeními a globálním prostředím ovlivňujícím situaci v dané zemi nebo konkrétní oblast politiky.³¹

Tato práce bude tedy zaměřena na normativní (popř. nenormativní) moc EU v jejích vztazích s Mongolskem. Resp., přijmeme-li typologii ZP dle Tocci, je možno pokusit se prozkoumat, zda EU ve vztazích s Mongolskem vystupuje jako normativní aktér ZP – tedy zda si klade normativní cíle, sleduje je normativními prostředky a zda má tato politika normativní důsledky či nikoli a pokud ne, o jakou politiku se jedná. Stejně tak důležité je i objasnění, jakými faktory je tato politika ovlivňována a jak se tyto faktory projevují na politice EU vůči Mongolsku či jejích důsledcích.

Za tímto účelem bude v následující kapitole nejprve představena vnitřní dynamika Mongolska a vnější prostředí, které na Mongolsko působí. Bude tak charakterizován kontext, do kterého EU svou politikou vstupuje a který bude sloužit pro hodnocení (ne)normativnosti její politiky vůči této zemi, především pro charakteristiku a posouzení vlivu výše zmíněných podmiňujících faktorů.

---

³¹ Tamtéž s. 17-20.

2 Mongolsko – domácí dynamika a vnější prostředí

Jak bylo naznačeno výše, tato kapitola se bude zabývat vnitřní dynamikou Mongolska a vnějším prostředím, které na něj působí, a bude tak sloužit jako podklad pro analýzu podmiňujících faktorů ovlivňující politiku EU v rámci vztahů mezi EU a Mongolskem v závěrečné části práce.

Pozornost bude nejprve věnována domácí dynamice Mongolska, jeho ekonomicko-politické a sociální charakteristice, problémům, kterým Mongolsko čelí a které ovlivňují jeho vztahy navenek. Následuje charakteristika vztahů se sousedními státy, Ruskem a Čínou, které na Mongolsko jako vnitrozemskou rozvojovou zemi v rámci vnějšího prostředí působí, stejně jako zahraniční politiky Mongolska, jejímž prostřednictvím Mongolsko na vnější prostředí reaguje.

2.1 Mongolsko – domácí dynamika

Mongolsko je země charakteristická obrovským nerostným bohatstvím, které je však do značné míry nevyužito. Rozloha země je 1,54 mil. km², populace však čítá pouze 3,29 mil.³² obyvatel, z čehož polovina obývá hlavní město Ulánbátar, které je také ekonomickým centrem, pokud jde o aktivity mimo těžební sektor.

V zemi přetrvávají značné disparity projevující se v hustotě osídlení, hospodářském rozvoji, nerovnosti v příjmech, zaměstnanosti, přístupu k veřejným službám a infrastruktuře. Přejít od centrálně plánované ekonomiky k tržní ekonomice vedl k masové migraci do měst – výsledkem jsou vysoké emise oxidu uhličitého, zhoršující se stav životního prostředí a nedostatečný rozvoj kanalizačních systémů. Problémem jsou také jevy jako degradace půdy a znečištění vody v důsledku těžby.³³

Asi 40 %³⁴ populace obývá venkovské oblasti, z čehož vyplývá i relativně vysoký podíl zemědělství na zaměstnanosti (30 % ekonomicky aktivního obyvatelstva a 14 % HDP).³⁵ Charakteristické je kočovné pastevectví, přičemž OSN uvádí, že až 90 % území země je ohroženo desertifikací, k čemuž aktivně přispívá i fakt, že průmysl kašmíru je veřejností

---

³² UNITED NATIONS. *About Mongolia* [online]. mn.undp.org [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.mn.undp.org/content/mongolia/en/home/countryinfo/>>

³³ EUROPEAN COMMISSION. *Multiannual Indicative Programme for Mongolia 2014-2020* [online]. europa.eu, s.1 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/mip20142020-programming-mongolia-20140814_en.pdf>

³⁴ ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ULÁNBÁTARU. *Souhrnná teritoriální informace Mongolsko* [online]. publiccontent.sinpro.cz, 15. května 2020, s. 5 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <[http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/05/15/Nahled STI \(PDF\) Mongolsko - Souhrnna teritorialni informace - 2020.110909208.pdf](http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/05/15/Nahled_STI_(PDF)_Mongolsko_-_Souhrnna_teritorialni_informace_-_2020.110909208.pdf)>

³⁵ Tamtéž s. 44.

považován za odvětví, které má potenciál produkovat příjem a pastevci mají tendence navyšovat svá stáda.³⁶

Od zahájení boomu těžby byl v Mongolsku zaznamenán výrazný nárůst znečištění vodních zdrojů a pastvin.³⁷ Mongolská vláda tradičně zohledňovala spíše zájmy těžebních společností v obavách, že prosazování zákonů v oblasti životního prostředí by mohlo bránit ekonomickému růstu, který byl považován za důležitější. Tento přístup se změnil až když začalo být jasné, že stav životního prostředí nepříznivě ovlivňuje život obyvatelstva, stejně jako udržitelný rozvoj v budoucnu. V reakci na to začalo Mongolsko podporovat mezinárodní iniciativy zaměřené na zpomalení změn klimatu a začalo být v otázkách souvisejících s klimatem a životním prostředím velmi aktivní.³⁸

Mongolsko je země s relativně vysokým podílem mladých lidí v populaci – cca 42 % obyvatelstva ve věku do 25 let.³⁹ Přestože vzdělání tvoří relativně vysoký podíl veřejných výdajů a zvýšil se počet soukromých vysokých škol, kvalita vzdělávání stále není dostatečná.⁴⁰ Vzdělávací zařízení nejsou schopna vyrovnat se s rychle se měnícími požadavky trhu a rozšiřuje se disparita mezi „nabídkou vzdělání a poptávkou trhu.“ Tento jev poškozují ekonomické vyhlídky a „vyvolává novou sociální výzvu velkého počtu nezaměstnaných a frustrovaných mladých lidí.“ Mnoho absolventů je totiž nezaměstnaných, nebo odcházejí za prací do zahraničí, což vede k „odlivu mozků.“⁴¹ Tuto skutečnost reflektuje i fakt, že v r. 2019 pobývalo 122 000 Mongolů (cca 7 % populace)⁴² v zahraničí na dobu delší než 6 měsíců – z toho 34, 2 % za účelem studia a 32 % za účelem zaměstnání.⁴³

---

³⁶ Cena kašmíru je ovlivňována kolísáním cen světových komodit a například v 2012 cena kilo surového kašmíru meziročně klesla ze 70 000 MNT (40EUR) na 45 000 MNT (EUR 26), což je pokles o 35 %, přestože inflace vzrostla o 14 %. Pastevci jsou tedy nuceni navyšovat svá stáda, aby se vyrovnali s nedostatkem svých příjmů, čímž dochází k nadměrnému spásání pastvin. Viz PEARLY, Jacob. *Mongolia: A Cashmere Story* [online]. pearlyjacob.com [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://pearlyjacob.com/?portfolio=a-cashmere-story>>

³⁷ JARGALSAIKHANY, Mendee. *Mongolia takes longer view of resource wealth* [online]. uuluurhai.mn [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<http://www.uuluurhai.mn/?p=868>>

³⁸ EUROPEAN COMMISSION. *Development Cooperation Instrument: Mongolia: Mid Term Review* [online]. europa.eu, 1. ledna 2013, s. 9 [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/sites/default/files/mongolia_mtrmip_2011_2013_0.pdf>

³⁹ CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *The World Factbook: Mongolia* [online]. cia.gov [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/mongolia/#people-and-society>>

⁴⁰ EUROPEAN COMMISSION. *Mongolia – European Community: Strategy Paper 2007-2013* [online]. europa.eu, 23. února 2007, s. 6 [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/archives/docs/mongolia/csp/07_13_en.pdf>

⁴¹ EUROPEAN COMMISSION. *Development Cooperation Instrument: Mongolia: Mid Term Review...*, s. 7.

⁴² BALJMAA, T. *Mongolia's population totals 3,296,866, latest census shows* [online]. montsame.mn, 12. června 2020 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://montsame.mn/en/read/228310>>

⁴³ UNITED NATIONS. *Voluntary GCM Review* [online]. unescap.org, 2020, s. 3 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <https://www.unescap.org/sites/default/d8files/event-documents/Voluntary_GCM_Review_MONGOLIA_final_combined.pdf>

V rámci řešení problému ve vzdělávání se mongolská vláda snaží zavádět do školského systému standardy EU. Již v roce 2012 byl implementován projekt na domestikaci Cambridge standardů na 31 mongolských základních školách.⁴⁴ Podobně dodnes probíhá rekonstrukce systému odborného vzdělávání po jeho zhroucení na konci komunistického období.⁴⁵ Evropské standardy hrají důležitou roli i ve zlepšení kvality vysokoškolského vzdělání a pracovních příležitostí absolventů.⁴⁶ Přestavba vzdělávacího systému je chápána jako nejlepší způsob pro řešení nezaměstnanosti, sociální rovnosti, inkluzivního růstu a produkce odborníků potřebných pro rozvíjející se ekonomiku.⁴⁷

Mongolsko je vnitrozemská rozvojová země a jeho geografická poloha hraje významnou roli ve vztazích se sousedními státy. Dle Konference OSN pro obchod a rozvoj je problémem těchto zemí nedostatečný přístup k moři, který ovlivňuje rozvojový potenciál a začlenění do světového obchodu. Převaha zboží těchto zemí je závislá na infrastruktuře okolních států, což zvyšuje náklady na přepravu a důsledkem je snížení konkurenceschopnosti ve světovém měřítku.⁴⁸ Mongolsko toto potvrzuje a jeho obchod téměř nepřekračuje hranice sousedních států. Ekonomika je závislá na příjmech z těžby, která se podílí 25 % na tvorbě HDP a tvoří až 80 % exportu.⁴⁹ I přes obrovský ekonomický růst poháněný těžbou, sociální redistribuce příjmů představuje problém a až 29,6 % populace žije pod hranicí chudoby.⁵⁰

Těžba představuje vážná rizika v oblasti efektivní správy, vytvoření silného a transparentního prostředí pro působení nadnárodních firem a ovlivňuje vztahy Mongolska navenek. Tento problém začal být patrný od roku 2000, kdy Mongolsko začalo vzhledem k růstu cen těžných surovin navyšovat podíly státního vlastnictví v těžebním sektoru. Stát pozastavoval a odebíral těžební a průzkumné licence, chtěl si zajistit co nejvyšší zisky a stal se

---

⁴⁴ THE UB POST. *Do Mongolians want their children to be Mongolian?* [online]. theubposts.com, 2. února 2018 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://theubposts.com/do-mongolians-want-their-children-to-be-mongolian/>> Stejně také JARGALSAIKHAN, Mendee. *Mongolia's Quest for Third Neighbours: Why the European Union?* [online]. Europe-Central Asia Monitoring, červenec 2012, č. 25, s. 4 [cit. 2021-03-17]. ISSN 2174-7008. Dostupné na: <<https://eucentralasia.eu/2012/07/mongolias-quest-for-third-neighbours-why-the-european-union/>>

⁴⁵ EUROPEAN COMMISSION: *Development Cooperation Instrument: Mongolia: Mid Term Review...*, s. 7.

⁴⁶ GOVERNMENT OF MONGOLIA. *Education sector medium-term Development Plan 2021-2030* [online]. globalpartnership.org, říjen 2020, s. 66. [cit. 2021-03-18]. Dostupné na: <<https://www.globalpartnership.org/sites/default/files/document/file/2020-12-17-mongolia-education-sector-mid-term-development-plan.pdf>>

⁴⁷ STATE GREAT KHURAL OF MONGOLIA. *Mongolia Sustainable Development Vision 2030* [online]. greengrowthknowledge.org, 2016, s. 24, 28. [cit. 2021-03-18]. Dostupné na: <<https://www.greengrowthknowledge.org/sites/default/files/downloads/policy-database/MONGOLIA%20Mongolia%20Sustainable%20Development%20Vision%202030.pdf>>

⁴⁸ UNITED NATIONS. *Work on Landlocked Developing Countries* [online]. unctad.org [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://unctad.org/topic/landlocked-developing-countries/work-on-LLDCs>>

⁴⁹ ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ULÁNBAATARU: *Souhrnná teritoriální informace...*, s. 41-42.

⁵⁰ CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY: *The World Factbook: Mongolia...*

částečným vlastníkem klíčových těžebních projektů, často i za cenu znárodnění.⁵¹ Panovaly totiž obavy, že Čínou ovládané doly by mohly konkurovat mongolským dolům a ovlivnit čínskou poptávku po surovinách.⁵²

Charles Krusekopf však upozorňuje, že ve většině vyspělých zemí jsou doly provozovány soukromě a stát pouze vykonává dozor,⁵³ který je ale v Mongolsku nerozvinutý a státní vlastnictví je proto chápáno jako garance dodržování předpisů, k jejichž zajištění nemá stát dostatek kapacit.⁵⁴ Paradoxem poté je, že tento přístup ve skutečnosti vede k vyšší korupci a neefektivní správě,⁵⁵ což dokazuje také index vnímání korupce Transparency International, ve kterém se Mongolsko dlouhodobě umisťuje v horší polovině sledovaných zemí. V roce 2020 obdrželo pouhých 35 bodů ze 100, čímž bylo řazeno až na 111. místo ze 180 sledovaných zemí.⁵⁶ Nedostatečná transparentnost tedy přispívá ke zvyšování nestability a korupce, která již v těžebním sektoru rozšířena je.⁵⁷

Není překvapením, že těžební sektor je jedna z největších výzev, pokud jde o rozvoj Mongolska v budoucnu. Je třeba dosáhnout rovnováhy mezi aspiracemi vnějších aktérů působících v těžebním sektoru a požadavků na transparentnost a řádnou správu věcí veřejných. Mongolsko má dnes omezenou diverzifikaci ekonomiky a dle doporučení WTO musí posílit institucionální kapacity veřejné správy a efektivněji přerozdělovat své zdroje.⁵⁸ Závislost Mongolska na těžebním sektoru jej dělá náchylným na cenové výkyvy těžných komodit a spolu s geografickou polohou přispívá k tomu, že Mongolsko je závislé na hospodářské situaci

---

⁵¹ Příkladem může být 100 % znárodnění uhelného dolu Tavan Tolgoi v roce 2007 či dohoda mongolské vlády se společností Ivanhoe Mines v r. 2009, na jejímž základě získala vláda 34% podíl v měděném dole Oyu Tolgoi. Blíže viz KRUSEKOPF, Charles. *State Ownership and the Development of Natural Resources in Mongolia*. In: ALM, Robbie a kol. (eds). *Proceedings from the International Conference on Perspectives on the Development of Energy and Mineral Resources Hawaii, Mongolia and Germany* [online]. Honolulu: University of Hawai'i at Mānoa, 2015, s. 5-6 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <http://socialsciences.hawaii.edu/conference/demr2015/_papers/krusekopf-charles.pdf>

⁵² STRATFOR. *China's Obstacles to Investing in Mongolian Mining* [online]. stratfor.com, 9. října 2012 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.stratfor.com/analysis/chinas-obstacles-investing-mongolian-mining>>

⁵³ zdanění, ochrana životního prostředí, bezpečnost, pracovní podmínky apod.

⁵⁴ KRUSEKOPF, Charles: *State Ownership...*, s. 14-15.

⁵⁵ Tamtéž s. 22-23.

⁵⁶ TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Corruption Perceptions Index* [online]. transparency.org, 2020 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/mng>>

⁵⁷ FREEDOM HOUSE. *Freedom in the World: Mongolia* [online]. freedomhouse.org, 2020 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://freedomhouse.org/country/mongolia/freedom-world/2020>>

Odpovídá tomu např. i fakt, že mongolská instituce zodpovědná za vydávání těžebních licencí vydala v r. 2013 až 120 licencí nelegálně. Blíže viz JARGALSAIKHANY, Mendee: *Mongolia takes longer view of resource wealth...*

⁵⁸ WORLD BANK. *The World Bank in Mongolia: Overview* [online]. worldbank.org, 2020 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<http://www.worldbank.org/en/country/mongolia/overview>>

a poptávce svých sousedů, zejména Číny. Jak uvádí Asijská rozvojová banka (ADB): „Úspěšné zvládnutí tohoto nerovného bohatství je klíčem pro mongolskou budoucnost.“⁵⁹

I přes tyto problémy se v Mongolsku od roku 1990 podařilo vybudovat stabilní demokratický systém, což dokazuje i index demokracie americké společnosti Economist Intelligence Unit,⁶⁰ ve kterém bylo Mongolsko pro rok 2020 zařazeno mezi demokratické země s vadami, což jej v evropském měřítku staví vedle zemí V4 – Polsko, Česká republika (ČR), Slovensko či Maďarsko.

Tabulka č. 3: Index demokracie – vybrané státy

Stát	Hodnocení	Režim
Mongolsko	6,48	Demokracie s vadami
Rusko	3,31	Autoritativní režim
Čína	2,27	Autoritativní režim
Japonsko	8,13	Úplné demokracie
Jižní Korea	8,01	Úplné demokracie
Kazachstán	3,14	Autoritativní režim
Kyrgyzstán	4,21	Hybridní režim
Tádžikistán	1,94	Autoritativní režim
Turkmenistán	1,72	Autoritativní režim
Uzbekistán	2,12	Autoritativní režim
Česká republika	7,67	Demokracie s vadami
Maďarsko	6,56	Demokracie s vadami
Polsko	6,85	Demokracie s vadami
Slovensko	6,97	Demokracie s vadami

Zdroj: Vlastní zpracování dle THE ECONOMIST: *Global Democracy Index 2020*...⁶¹

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že Mongolsko je sevřeno mezi dvěma autoritativními státy (Rusko, Čína) a je možné ho dokonce považovat za jediného demokratického aktéra v regionu, pomineme-li geograficky východněji ležící země. Politický systém Mongolska je dnes tedy daleko bližší západním (popř. demokratickým) zemím v porovnání se systémy států nacházejících se v jeho sousedství a Mongolsko dnes díky tomu usiluje o budování vztahů také se zeměmi mimo svůj region, mimo dva dominantní nedemokratické sousedy, což je politika

⁵⁹ ASIAN DEVELOPMENT BANK. *Asian Development Outlook 2016* [online]. Mandaluyong: Asian Development Bank, 2016, s. 143-144 [cit. 2021-03-15]. ISSN: 0117-0481. Dostupné na: <<https://www.adb.org/sites/default/files/publication/182221/ado2016.pdf>>

⁶⁰ Ta posuzuje 5 kritérií: volební proces a pluralitu, fungování vlády, politickou participaci, politickou kulturu a občanské svobody. Země jsou dle těchto kritérií rozděleny na *úplné demokracie* (známka 8-10), *demokracie s vadami* (známka 6 - 7,9), *hybridní režimy* (známka 4 - 5,9) a *autoritativní režimy* (známka méně než 4).

⁶¹ THE ECONOMIST. *Global Democracy Index 2020* [online]. economist.com, 2020. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.economist.com/graphic-detail/2021/02/02/global-democracy-has-a-very-bad-year>>

charakteristická obě politické strany, které se v rámci systému od prvních demokratických voleb v r. 1990 vyprofilovaly a které se dodnes střídaly u moci nebo tvořily koalice.

První z těchto stran je středo-levicová Mongolská lidová strana, která vznikla v r. 2010, když se většina členské základny Mongolské lidové revoluční strany rozhodla oprostít se od své „revoluční“ nálepky z dob socialismu. Druhou dominující stranou na politické scéně je středo-pravicová Demokratická strana, která vznikla v r. 2000 spojením pěti menších stran.⁶²

V roce 2016 získala Mongolská lidová strana absolutní většinu křesel v 76členném jednokomorovém zákonodárném sboru, Velkém státním Khuralu, na což navázala v parlamentních volbách v červnu 2020, kdy si poprvé od r. 1990 jedna strana udržela absolutní většinu ve dvou po sobě jdoucích volbách.⁶³

V Mongolsku panuje mezi politickými stranami poměrně široká shoda ohledně zahraničněpolitického směřování země.⁶⁴ Pokud jde tedy o význam voleb ve vztahu k zahraniční politice, nezáleží na tom, která strana je u moci, ZP Mongolska se totiž vyznačuje jsou kontinuální konzistentností⁶⁵ v podobě udržování přátelských vztahů se sousedními státy a snahy nepřijmou politické směřování ani jednoho z nich.

Významnou roli v zahraniční politice hraje také prezident, který zastupuje stát navenek, po dohodě s parlamentem uzavírá mezinárodní smlouvy, jmenuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí, je vrchním velitelem ozbrojených sil a předsedá národní bezpečnostní radě.⁶⁶ Právě prezident je nejvýraznějším článkem zahraniční politiky a personální obsazení prezidentského úřadu hraje významnou roli. Bývalý prezident Tsakhiagiin Elbegdorj (prezidentem v letech 2009-2017) byl v oblasti zahraniční politiky velmi aktivní a vyznačoval se silnými prozápadními postoji – v období jeho prezidentství se Mongolsko stalo členem Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), začalo spolupracovat s NATO a

---

⁶² GRIEGER, Gisela. *Mongolia ahead of the 2016 legislative elections* [online]. European Parliamentary Research Service, červen 2016, s. 1. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/583857/EPRS_ATA\(2016\)583857_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/583857/EPRS_ATA(2016)583857_EN.pdf)>

⁶³ LUM, Thomas, DOLVEN, Ben. *Mongolia* [online]. Washington: Congressional Research Service, 9. července 2020, s. 1-2 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10926/9>>

⁶⁴ TELFORT, Sarah. *UNISCI Discussion Papers: To What Extent does Post -1990 Mongolia Pursue an Independent Foreign Policy?* [online]. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, říjen 2004, s. 3. [cit. 2021-03-18]. Dostupné na: <<https://www.ucm.es/data/cont/media/www/pag-72535/Telford.pdf>>

⁶⁵ INTERNATIONAL REPUBLICAN INSTITUTE. *Analyzing Mongolia's June 24 Parliamentary Elections: What Lies Ahead?* [online]. iri.org, 2. července 2020 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.iri.org/resource/analyzing-mongolias-june-24-parliamentary-elections-what-lies-ahead>>

⁶⁶ Čl. 33 ústavního zákona ze dne 13. ledna 1992 Ústava Mongolské republiky.

prezident sám byl iniciátorem tzv. Ulánbátarského dialogu zaměřeného na řešení severokorejského problému.⁶⁷

V roce 2017 byl zvolen prezident Khaltmaagiin Battulga, který svou protičínskou rétorikou ve své kampani velmi dobře vystihl obavy obyvatelstva, a přestože ostatní kandidáti také vyjadřovali potřebu zlepšit vztahy s Ruskem, byl tím, kdo nejlépe využil proruské sympatie elektorátu.⁶⁸ Nejvýraznějším zahraničněpolitickým prvkem nově zvoleného mongolského prezidenta je jeho úsilí o vstup Mongolska do Šanghajske organizace pro spolupráci, ve které má Mongolsko pozorovatelský status a jak zdůrazňoval prezident Ts. Elbegdorj, je důležité, aby Mongolsko v rámci udržování si odstupu od vlivu sousedních států tento status udržovalo.

Pokud jde tedy o prezidentský úřad, můžeme pozorovat výrazný odklon od politiky a zahraničněpolitické linie Kh. Battulgova předchůdce budujícího především vztahy se Západem. Je však také třeba připomenout, že ačkoli to tak navenek nepůsobí, prezident je v rámci ústavních pravomocí stále velmi limitován a jeho zahraničněpolitické iniciativy podléhají souhlasu parlamentu a vlády.⁶⁹

Následující kapitola bude již věnována vtaahům Mongolska s jeho sousedními státy, které, jak již bylo naznačeno v rámci domácí dynamiky, významně ovlivňují jak domácí, tak zahraniční politiku této země.

2.2 Vztahy Mongolska s Ruskem

Mongolsko-ruské vztahy předurčuje především geografická blízkost a ovlivňuje historie. Mongolsko bylo satelitním státem SSSR a v době sovětské nadvlády proběhla industrializace země, byla vybudována hlavní dopravní infrastruktura a Mongolsko se stalo členem Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) a OSN.⁷⁰ Pád SSSR a demokratizace však znamenaly ochlazení vztahů s nově vzniklým Ruskem, což lze přičítat i obavám demokratického Mongolska z ruské nadvlády.

---

⁶⁷ Blíže viz PERMANENT MISSION OF MONGOLIA TO UNITED NATIONS. *Ulaanbaatar Dialogue* [online]. un.int/mongolia/, 18. s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <https://www.un.int/mongolia/sites/www.un.int/files/Mongolia/ulaanbaatar_dialogue.pdf>

⁶⁸ RODINIOV, Vladimir. *Foreign Policy of President Kh. Battulga (2017-2020)* [online]. Mongolian Journal of International Affairs, 2020, č. 21, s. 92-93 [cit. 2021-03-15]. ISSN 1023-3741. Dostupné na: <<https://doi.org/10.5564/mjia.v21i0.1436>>

⁶⁹ Tamtéž s. 99-100,

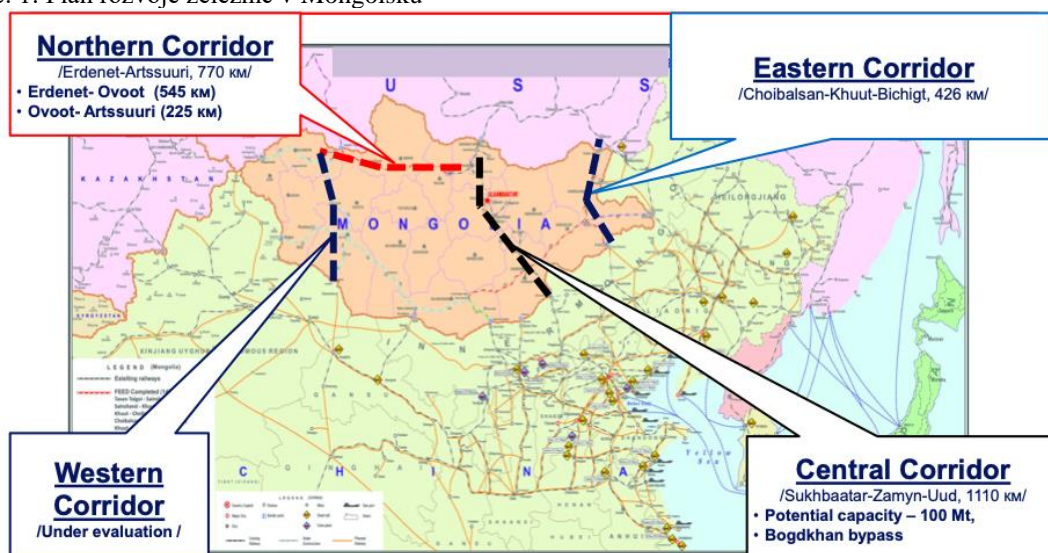
⁷⁰ LAWRENCE, V. Susan. *Mongolia: Relations with Russia* [online]. Washington: Congressional Research Service, 2014, s. 21 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.fas.org/sgp/crs/row/R41867.pdf>>

Ukončení sovětské hospodářské pomoci (až 50 % HDP) v porevolučních letech vyvolalo hospodářskou krizi, ZP Mongolska se vyznačovala udržováním si odstupu od ruského vlivu a vzájemné vztahy byly zatěžovány sporem o dluh ve výši 11,4 mld. USD vůči Rusku.⁷¹ V důsledku toho se zahraniční obchod Mongolska postupně přeorientoval na Čínu.⁷²

Oba státy byly však nadále propojeny, společné státní podniky ruské a mongolské vlády ostatně přetrvávají dodnes.⁷³ Tyto závazky a historické vazby přispěly k postupné obnově vztahů, které v posledních letech nabývají na intenzitě. Jak prohlásil prezident Putin: „Historické vzpomínky...jsou...dobrý základ pro budování rusko-mongolských vztahů.“⁷⁴

Návštěva Vladimíra Putina v Mongolsku v roce 2014, která byla načasována na den rusko-mongolského vítězství nad Japonskem za druhé světové války, vedla k přijetí řady dohod, které určují vzájemnou spolupráci dodnes. Byl zaveden bezvízový styk a státy přistoupily např. i k partnerství na modernizaci a rozvoj rusko-mongolského podniku Ulánbátarská železnice.⁷⁵

Obrázek č. 1: Plán rozvoje železnic v Mongolsku

Zdroj: Ministry of Road and Transport Mongolia⁷⁶

⁷¹ REEVES, Jeff. *Russo–Mongolian Relations: Closer than Ever* [online]. Russian Analytical Digest, leden 2015, roč. 2015, č. 161, s. 3 [cit. 2021-03-15]. ISSN 1863-0421. Dostupné na: <<http://www.css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/RAD-161-2-5.pdf>>

⁷² Viz graf č. 1 na s. 28.

⁷³ Např. přetrvává podíl ruské vlády v Ulánbátarské železnici či podíl v měděném dole Erdenet. Kompletní přehled společných rusko-mongolských podniků je dostupný zde: EMBASSY OF THE RUSSIAN FEDERATION IN MONGOLIA. *Russian companies in Mongolia* [online]. mongolia.mid.ru [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <https://mongolia.mid.ru/en_GB/predstavitel-stva-rossijskih-firm-i-organizacij?inheritRedirect=true>

⁷⁴ SOLDATKIN, Vladimir. *Putin hails Soviet victory over Japan in courting Mongolia* [online]. reuters.com, 3. září 2014 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.reuters.com/article/cnews-us-putin-mongolia-visit-japan-idCAKBN0GY1JT20140903>>

⁷⁵ STEWARD H., Phillipa. *Putin visits Mongolia to boost trade ties* [online]. aljazeera.com, 3. září 2014 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.aljazeera.com/news/2014/9/3/putin-visits-mongolia-to-boost-trade-ties>>

⁷⁶ MINISTRY OF ROAD AND TRANSPORT DEVELOPMENT OF MONGOLIA. *Mongolian Transport Policy on Operational Connectivity for Integrated Intermodal Transport and Logistics in the Region* [online]. unece.org,

V rámci této dohody má být modernizována Transmongolská magistrála (na obrázku č. 1 vyznačena uprostřed černou barvou) a vystavěny nové železniční tratě vedoucí z Ruska do Číny přes Mongolské území. Mongolsko si slibuje lepší průnik exportu mimo sousední státy (na trhy třetích zemí) díky lepšímu přístupu k přístavům okolních států. Byl deklarován zájem zvýšit vzájemný obchodní obrat z dosavadních 1,6 mld. USD v roce 2014 až na 10 mld. USD do roku 2020.⁷⁷ Z Ruska se dováží především palivo – až 90 %⁷⁸ ropy a zemního plynu.

Potenciál pro export do Ruska mají živočišné výrobky, proto bylo z mongolské strany oficiálně požádáno o úlevu na dovozních clech a tarifech na tyto produkty, které v Rusku činí až 30 %. Potenciál rozšířit výrobu má také např. rusko-mongolský podnik Mongolrostvetmet působící v těžebním průmyslu. Ambiciózní záměr dosáhnout obrat 10 mld. USD do roku 2020 byl přesto nereálný,⁷⁹ což se potvrdilo a v r. 2019 tvořil obchodní obrat pouze 1,798 mld. USD, z čehož podíl exportu činil pouze 68,1 mil. USD. Rusko se tak podílelo 13 % na celkovém obchodu Mongolska a bylo druhým největším obchodním partnerem za Čínou. Obchodní vztahy obou zemí jsou tedy mnohem důležitější pro Mongolsko, protože to je dnes závislé na dovozu ruských paliv (viz grafy 2 a 3 týkající se struktury zahraničního obchodu v příloze).⁸⁰ Díky modernizačním plánům a závazkům ve společných podnicích lze předpokládat, že Rusko bude v budoucnu také stále důležitějším exportním trhem.

Mezi Mongolskem a Ruskem probíhá také vojenská spolupráce a lze vypozařovat, že ze strany Ruska je snaha vojenské vztahy udržovat a rozvíjet. Rusové poskytují většinu vojenského vybavení a od roku 2008 se konají společná vojenská cvičení Selenga a Darkhan.⁸¹ Mongolsko si tak vybuřovalo silný závazek.

Ochlazení vztahů mezi Mongolskem a Ruskem, které nastalo na počátku 90. let se zdá být u konce a vztahy v poslední době nabývají na intenzitě. Jeff Reeves je dokonce označuje jako „bližší než kdy předtím.“⁸² Základem jsou silné historické vazby, společné podniky ve strategických odvětvích a obchodní spolupráce. Strategický význam má Ulánbátarská železnice, prostřednictvím níž by se měla navyšovat obchodní spolupráce a význam Ruska jako

---

30. října 2019 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <https://unece.org/DAM/trans/doc/2019/wp24/III.12-Mr.Tserendash_Nemekhjargal_Ministry_of_Road_Transport_Development__Mongolia.pdf>

⁷⁷ STEWARD: *Putin visits Mongolia to boost trade ties...*

⁷⁸ REEVES, Jeff: *Russo–Mongolian Relations...*, s. 3.

⁷⁹ IDERKHANGAI, R. *Firstly, we should make measures to prepare export products which will succeed through the six ports in China* [online]. mongolianminingjournal.com, 21. října 2014 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<http://www.mongolianminingjournal.com/a/57739>>

⁸⁰ EMBASSY OF MONGOLIA TO THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. *Mongolian economy* [online]. beijing.embassy.mn [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://beijing.embassy.mn/eng/index.php?moduls=27>>

⁸¹ REEVES, Jeff: *Russo–Mongolian Relations...*, s. 3.

⁸² Tamtéž, s. 2.

exportního trhu. Obě strany jsou ochotny spolupracovat i nad ekonomický rámec, o čemž svědčí i komplexní strategické partnerství mezi zeměmi,⁸³ vojenská spolupráce či zavedení bezvízového styku. Rusko se v rámci mongolské populace rovněž těší značné oblibě a v průzkumu veřejného mínění Sant Maral Foundation prováděného na vzorku 67 000 obyvatel během let 1997-2016 jej dokonce 65,7 % dotazovaných označilo za nejlepšího zahraničního partnera pro Mongolsko.⁸⁴

Vztahy s Ruskem jsou však charakteristické energetickou závislostí na dovozu ruských paliv, což v kombinaci s historickými zkušenostmi se sovětskou nadvládou představuje pro Mongolsko potencionální nebezpečí. Z tohoto důvodu je mongolská vláda při zlepšování vztahů s Ruskem opatrná a jejím cílem je především redukovat negativní obchodní bilanci, energetickou závislost a získat přístup k ruským přístavům, jejichž prostřednictvím by diverzifikovalo svůj zahraniční obchod a mohlo exportovat své suroviny do širšího světa. Sblížení s Ruskem je také možno chápat jako snahu o vybalancování Číny, jejíž ekonomický vliv je dokonce vyšší. Tomuto vztahu bude věnována následující subkapitola.

2.3 Vztahy Mongolska s Čínou

Stejně jako u Ruska jsou vztahy Mongolska a Číny předurčeny především geografii a historií, protože Mongolsko bylo po staletí součástí Mandžuské říše. Od demokratizace Mongolska můžeme sledovat významný posun v mongolsko-čínských vztazích, Čína se stala hlavním obchodním partnerem a vzájemné vztahy se prohloubily (stejně jako s Ruskem) až na úroveň strategického partnerství.⁸⁵

Ochlazení mongolsko-ruských vztahů po rozpadu SSSR vedlo k přeorientování obchodu Mongolska na Čínu. Ještě v roce 1990 tvořil obchod s Ruskem až 80 % obchodu Mongolska, v roce 2010 byl již z téměř 60 % orientován na Čínu (viz graf č. 1 níže).

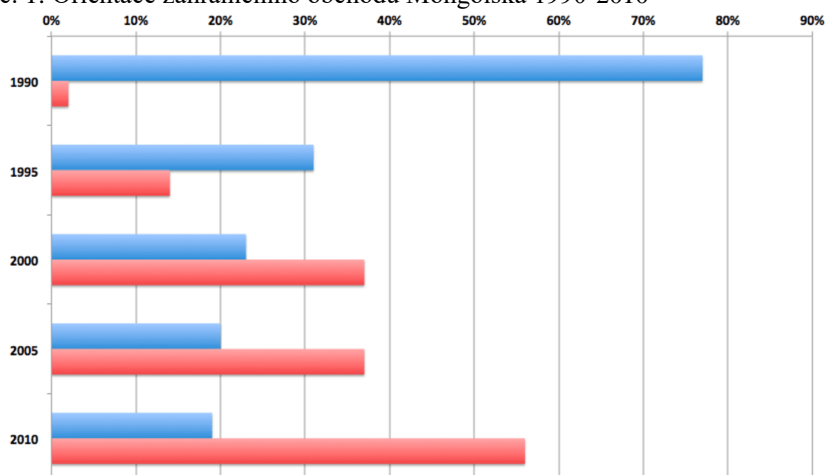
---

⁸³ МОНГОЛ УЛСЫН ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ. Монгол улс, ОХУ-ын харилцааны лавлах [online]. mfa.gov.mn, duben 2015 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://mfa.gov.mn/diplomatic/56801>>

⁸⁴ LUVSANDENDEV, Sumati a kol. (Sant Maral Foundation). *Voters' Voices: Volume II: Based on Peoples' Perception of Mongolia's Political, Eco – nomic, and Social Developments as Reflected in Opinion Polls in 2008-2016* [online]. Ulaanbaatar: Konrad Adenaur Stiftung, 2018, s. 392. [cit. 2021-03-15]. ISBN 978-99978-2-588-9. Dostupné na: <https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=cb7258c3-d7dc-a575-61fc-81f2eddc9e5&groupId=252038>

⁸⁵ МОНГОЛ УЛСЫН ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ. Монгол улс, Хятад улсын харилцааны лавлах [online]. mfa.gov.mn, listopad 2018 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://mfa.gov.mn/diplomatic/56803>>

Graf č. 1: Orientace zahraničního obchodu Mongolska 1990-2010

Zdroj: SNEATH. David: *Russia's borders...*⁸⁶

Mezi lety 2010 a 2019 byl podíl mongolského exportu do Číny v průměru 86 % celkového exportu země. Mongolsko v r. 2019 importovalo z Číny zboží v hodnotě 6,1 mld. USD a Čína tak byla se svými 33,6 % také největším importním partnerem.⁸⁷ Do Číny se vyváží především nerostné suroviny, např. v r. 2019 Mongolsko do Číny exportovalo uhlí, měď, zlato, železnou rudu, a ropu v celkové hodnotě 6,59 mld. USD.⁸⁸

Čína je také významným investorem – v roce 2019 dosáhla celková hodnota investic v Mongolsku 22,3 mld. USD, z toho podíl čínských investic tvořil 21 % (5,9 mld. USD).⁸⁹ Obchod tvoří základ mongolsko-čínských vztahů, pro Mongolsko je však nebezpečím díky jeho závislosti na vývozu surovin, díky které Čína v podstatě dominuje mongolské ekonomice.

V roce 2015 se Čína poprvé zúčastnila mezinárodního vojenského cvičení Khaan Quest v Mongolsku, které se zaměřuje na mírové mise a účastní se ho i mj. i Japonsko, USA, Francie či Rusko.⁹⁰ Již v r. 2009 Čína s Mongolskem uspořádali samostatné vojenské cvičení „Peacekeeping Mission-2009,“ jehož cílem byla simulace mírové mise OSN a jednalo se o

⁸⁶ SNEATH. David. *Russia's borders: Mongolia looks to its old Big Brother to counterbalance China* [online]. theconversation.com, 26. ledna 2015 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://theconversation.com/russias-borders-mongolia-looks-to-its-old-big-brother-to-counterbalance-china-36721>>

⁸⁷ EMBASSY OF MONGOLIA TO THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA: *Mongolian economy...*

⁸⁸ OBSERVATORY OF ECONOMIC COMPLEXITY. *Mongolia* [online]. oec.world [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://oec.world/en/profile/country/mng>>

⁸⁹ СТАТИСТИКИЙН НЭГДСЭН МЭДЭЭЛЛИЙН САН. *Монгол улсад орсон гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын үлдэгдэл, хөрөнгө оруулагч улсаар* [online]. 1212.mn [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.1212.mn/tables.aspx?tbl_id=DT_NS0_1500_004V3&COUNTRY_select_all=0&COUNTRYSingleSelect=_3_1&YearQ_select_all=0&YearQSingleSelect=_201904_201903_201902_201901&YearY_select_all=1&YearYSingleSelect=&viewtype=table>

⁹⁰ PANDA, Ankit. *A First: China Sends Troops to US-Mongolia-Led Khaan Quest Exercise* [online]. thediplomat.com, 23. června 2015 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://thedi diplomat.com/2015/06/a-first-china-sends-troops-to-us-mongolia-led-khaan-quest-exercise/>>

vůbec první vojenské cvičení Číny s jiným státem.⁹¹ Byl vysloven zájem na prohloubení spolupráce v oblasti obrany, boje proti terorismu, mezinárodnímu zločinu a obchodování s drogami. Mongolsko vyjadřuje podporu čínské politiky vůči autonomním oblastem Taipei, Tibet a Xinjiang. Čína recipročně uznává mongolskou nezávislost, suverenitu, územní celistvost, a hlásá, že se nebude vměšovat do vnitřních záležitostí.⁹²

Mongolsko-čínské vztahy lze označit za přátelské, nicméně ekonomická závislost Mongolska na Číně je enormní a ta může vytvářet nátlak, pokud by Mongolsko například nepostupovalo v jejích zájmech. Lze proto spatřovat, že Mongolsko v kontroverzních otázkách, které by mohly vyvolat spory ve vzájemných vztazích, souhlasí s Čínou (např. souhlas s politikou vůči Tibetu – přestože velká část obyvatelstva vyznává tibetský buddhismus a jeho duchovního vůdce Dalajlámu). Lze rovněž vypožorovat, že v populaci převládají obavy z ekonomické závislosti na Číně, jejichž kořeny vycházejí z historického antagonismu, byly posíleny i čínsko-sovětským rozporem v 60. letech a pokračující až do současnosti. Čínské aktivity v Mongolsku jsou vnímány jako hrozba pro mongolskou identitu, která je charakteristická zdůrazňováním své odlišnosti od té čínské.⁹³ Svědčí o tom i výsledky výše zmíněného průzkumu Sant Maral Foundation z let 1997-2016, ve kterém pouze 18,6 % z 67 000 dotázaných označilo Čínu jako nejlepšího partnera pro Mongolsko.⁹⁴ Na druhou stranu lze spatřovat spolupráci na obou stranách a fakt, že Mongolsko je prvním státem na světě, se kterým Čína spolupracovala na vojenském cvičení, jistě Mongolsku přidává mezinárodní prestiž.

Závěrem lze tedy shrnout, že vztahy Mongolska se sousedními státy jsou především ekonomického rázu a ze strany Mongolska jsou charakteristické jeho závislostí – v případě Ruska energetickou závislostí, v případě Číny závislostí na vývozu surovin a čínské poptávce. Z tohoto důvodu se Mongolsko v posledních letech snaží sblížit s Ruskem, které se má stát významnějším exportním trhem, aby tak došlo ke snížení negativního salda zahraničního obchodu a aby byl vybalancován ekonomický vliv Číny jako exportního trhu. Negativní

---

⁹¹ XINHUA. *China, Mongolia launch joint peacekeeping exercise* [online]. english.sina.com, 28. června 2009 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://english.sina.com/china/2009/0628/251573.html>> Srov. s WAGNER, Allan. *Mongolia Growth, Democracy, and Two Wary Neighbors: Interview with Alan M. Wachman* [online]. nbr.org, 3. května 2012 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.nbr.org/publication/mongolia-growth-democracy-and-two-wary-neighbors/>>

⁹² KHUDER, B. *Joint statement issued on deepening Mongolia-China comprehensive strategic partnership* [online]. montsame.mn, 13. listopadu 2015 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.montsame.mn/en/read/121468>>

⁹³ Blíže viz KHISHI, Enkhbayar. *Public Perception of Chinese Investment in Mongolia* [online]. Tsinghua University, červen 2018, 50 s. [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.researchgate.net/publication/327646936_Public_Perception_of_Chinese_Investment_in_Mongolia>

⁹⁴ LUVSANDENDEV, Sumati a kol. (Sant Maral Foundation): *Voters' Voices...*, s. 392.

zkušenosti s nadvládou sousedních států vedly Mongolsko v jeho demokratické současnosti ke snaze limitovat spolupráci se sousedními státy na ekonomické záležitosti, vyvažovat vliv těchto neúměrně silnějších sousedů a chránit tak svůj demokratický systém, k čemuž slouží především politika „třetích sousedů“, které bude věnována poslední subkapitola této části práce.

2.4 Politika třetích sousedů a role EU v této politice

Zájmy Mongolska jsou dnes zabezpečovány díky „politice třetích sousedů,“ která je nepostradatelnou součástí zahraniční politiky a národní bezpečnosti Mongolska. Pojem „třetí sousedé“ poprvé použil americký ministr zahraničních věcí James Baker v roce 1990, když navrhoval, aby demokratizované Mongolsko navázalo více vztahů, než mu umožňují jeho geografické podmínky.⁹⁵ Jde tedy rozšiřování vazeb s „nesousedními“ státy a dalšími mezinárodními aktéry.

Demokratická revoluce v Mongolsku přirozeně vyvolala potřebu vytvořit novou zahraničněpolitickou orientaci země, která měla pružně reagovat na mongolskou situaci a umožnit plnohodnotné začlenění do mezinárodního společenství. Vaishali Krishna uvádí, že: „...na rozdíl od pěti nově nezávislých středoasijských republik, které v důsledku získání nezávislosti čelily obdobnému dilematu..., Mongolsko bylo schopno předvídat... a přijmout vyváženější a pragmatický přístup k novým globálním skutečnostem...“ Dále uvádí, že: „...otázka národní bezpečnosti, která byla vlastně “přímo závislá na mezinárodní bezpečnosti,“ byla přijata jako nejdůležitější faktor při definování cílů vnějších vztahů Mongolska.“⁹⁶

Mongolsko tedy zareagovalo na pád SSSR a nové podmínky ve vnějším prostředí vytvořením zahraničněpolitických priorit, které jsou založeny na zajištění vlastní bezpečnosti a životně důležitých národních zájmů za pomoci politických a diplomatických prostředků. Za tímto účelem vytváří Mongolsko zahraniční politiku, která je založena na udržování přátelských a vyvážených vztahů Ruskem a Čínou, což je nevyšší princip jeho zahraniční politiky.⁹⁷

---

⁹⁵ BAASANJAV, Ganbold. *Mongolia's 'Third Neighbor' Foreign Policy: Beyond Russia and China, third neighbor countries play a crucial role in Mongolia* [online]. asiasociety.org, 18. června 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://asiasociety.org/korea/mongolias-third-neighbor-foreign-policy>>

⁹⁶ KRISHNA, Vaishali. *Mongolian Foreign Policy Implications for Russia and China* [online]. Mongolian Journal of International Affairs, 2014, č. 19, s. 70 [cit. 2021-03-21]. ISSN 1023-3741. Dostupné na: <<http://www.mongoliajol.info/index.php/MJIA/article/view/406/427>>

⁹⁷ МОНГОЛ УЛСЫН ЭЛЧИН САЙДЫН ЯАМ. *Concept of Foreign Policy of Mongolia* [online]. embassyofmongolia.co.uk, 31. října 2009 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://embassyofmongolia.co.uk/?p=205&lang=mn>>

Pokud jde o přátelské vztahy se sousedními státy, jak vyplývá již mongolské geografie, Mongolsko v podstatě nemá jinou možnost. Batbayar Tsedendamba doslova uvádí, že: „Vzhledem ke geografické poloze Mongolska je přirozené, že naše vztahy s Čínou a Ruskem jsou naší nejvyšší zahraničněpolitickou prioritou.“⁹⁸

Udržování přátelských vztahů však k zajištění národní bezpečnosti a nejdůležitějších národních zájmů Mongolska nestačí, vyvažování vztahů se sousedními státy je proto třeba chápat jako klíčový prostředek mongolské zahraniční politiky. B. Tsedendamba tvrdí, že: „Mongolsko se naučilo, že aby přežilo, musí udržovat vyvážené vztahy s oběma sousedy, aniž by se přiblížilo k jednomu z nich.“⁹⁹

Alan Wachman toto tvrzení doplňuje a udává, že „mongolské dědictví závislosti na jednom velikánovi – po staletí na Čchingské (Mandžuské) říši a později na Sovětském svazu – jej v nezávislosti vedlo usilovat o vyváženější vztahy s jeho dvěma mnohem většími sousedy.“¹⁰⁰

Jde tedy o reflexi historicko-politických vazeb, jimiž jsou vztahy Mongolska se sousedními státy determinovány a z nichž pro mongolskou bezpečnost a národní zájmy vyplývá potencionální nebezpečí, protože příliš úzké vazby s kterýmkoli ze sousedních států vedly v minulosti k jeho nadvládě. Nejvýznamnější součástí výše zmíněného vyvažování vztahů se sousedními státy je tzv. „politika třetích sousedů.“ Mongolsko prostřednictvím ní reaguje na svou geografii a dle Juliana Dierkese jde o: „...pokusy mongolské vlády postupně budovat užší vazby s jinými partnery, než Rusko a Čína, kteří jsou dominantními sousedy.“¹⁰¹ Nedostatek fyzických sousedů je tedy kompenzován tím, že se Mongolsko zaměřuje na „...utváření sítě vztahů s vlivnými zeměmi v regionu a ve světě založené na propojenosti politických, ekonomických a jiných zájmů.“¹⁰² Anthony Rinna navíc tvrdí, že: „Zatímco se Mongolsko důsledně snažilo distancovat od jeho silnějších sousedů rozvíjením vztahů s vnějšími mocnostmi, stalo se přesto také více aktivním a integrovaným členem severoasijské společnosti národů.“¹⁰³ A politika třetích sousedů mu tak umožnila vzít na sebe „rolí střední cesty mezi

---

⁹⁸ TSEDENDAMBA, Batbayar. *The Third Neighbour Policy and Australia* [online]. Mongolian Journal of International Affairs, 2014, č. 19, s. 8 [cit. 2021-03-15]. ISSN 1023-3741. Dostupné na: <<http://www.mongolajol.info/index.php/MJIA/article/view/401/422>>

⁹⁹ Tamtéž s. 5.

¹⁰⁰ WAGNER: *Mongolia Growth, Democracy, and Two Wary Neighbors: Interview with Alan M. Wachman...*

¹⁰¹ DIERKES, Julian. *Mongolia's 'third neighbour' policy and its impact on foreign investment* [online]. eastasiaforum.org, 15. února 2011 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.eastasiaforum.org/2011/02/15/mongolias-third-neighbour-policy-and-its-impact-on-foreign-investment/>>

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ RINNA, Anthony. *Ulan Bator's Small Country Diplomacy: The Case of North Korea* [online]. sinonk.com, 22. června 2015 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://sinonk.com/2015/06/22/ulan-bators-small-country-diplomacy-the-case-of-north-korea/>>

státy severovýchodní Asie.“¹⁰⁴ Politika třetích sousedů tedy přináší i benefit v podobě „mongolské image“.¹⁰⁵

Politika třetích sousedů vysvětluje aktivní přístup Mongolska v mezinárodním společenství. Mongolsko zastává politiku, která neumožňuje ostatním státům udržovat vojsko a zbraně na svém území, prosazuje odzbrojení a boj proti šíření jaderných zbraní, což vedlo k přijetí statutu mezinárodní bezpečnosti OSN jako „země bez jaderných zbraní.“¹⁰⁶

Mongolské ozbrojené síly efektivně doplňují politiku třetích sousedů a jsou důležitým nástrojem působení na světové úrovni. Současná strategie ozbrojených sil je založena na oproštění se od institucionálních vazeb na Rusko z doby studené války a vyznačuje se identitou zaměřenou na udržování míru, díky čemuž se Mongolsku (navzdory mocným sousedům) podařilo rozšířit svou účast v multilaterálních bezpečnostních organizacích a partnerstvích, které podporují jeho demokratické směřování a umožňují mu udržovat si odstup od politického vlivu sousedních států.¹⁰⁷ Výsledkem je, že se Mongolsko aktivně účastní mírových misí OSN a celkově se řadí na 27. místo ze všech zemí, které své kapacity poskytují.¹⁰⁸ Tato politika dokonce umožnila Mongolsku navázat spolupráci s NATO, se kterým Mongolsko od roku 2010 spolupracovalo v rámci ISAF¹⁰⁹ a dříve také v rámci KFOR,¹¹⁰ což v roce 2012 vedlo k přistoupení k Programu individuálního partnerství a spolupráce.¹¹¹

V rámci OSN je Mongolsko členem Hnutí nezúčastněných zemí, skupiny zemí G77 a skupiny vnitrozemských rozvojových zemí, což mu napomáhá rozvíjet vztahy a spolupráci

---

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Důkazem této image jsou i vztahy s KLR, která v bezjaderném Mongolsku nespátuje nebezpečí, a to je ideální zemí, která by ji mohla pomoci integrovat do regionu a přimět ke větší spolupráci. Mongolsko udržuje velmi dobré vztahy se všemi zeměmi, které byly do vyjednávání s KLR zapojeny (Rusko, Čína, Japonsko, Jižní Korea, USA), navíc svůj potenciál „střední cesty“ již potvrdilo Ulánbátarským dialogem, do kterého se mu všechny tyto strany podařilo zapojit. Blíže viz PERMANENT MISSION OF MONGOLIA TO UNITED NATIONS: *Ulaanbaatar Dialogue...*

Mongolsko-severokorejské vztahy jsou založeny na vzájemné výhodnosti – severokorejský přístav Rason představuje pro Mongolsko potencionální odbytiště pro export, Mongolsko poskytlo KLR v r. 2013 potravinovou pomoc a mohlo by ji také potencionálně podporovat v rámci Hnutí nezúčastněných zemí. KLR také projevila vůči Mongolsku značnou dávku pragmatismu – ačkoliv je Mongolsko bezjadernou zemí, jeho politika je zaměřena proti jadernému zbrojení a v minulosti již kritizovalo severokorejský jaderný program, vzájemné vztahy tímto narušeny nebyly. Blíže viz RINNA, Anthony: *Ulan Bator's Small Country Diplomacy: The Case of North Korea...*

¹⁰⁶ *Law of Mongolia on Its Nuclear-Weapon-Free Status* [online]. nti.org [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://media.nti.org/documents/law_of_mongolia.pdf>

¹⁰⁷ Blíže viz PULTZ, Christopher. *The Role of Peacekeeping in Mongolia's Military Strategy: A New Paradigm for Security* [online]. Asia Society, 2014, č. 17, s. 127-146 [cit. 2021-03-16]. ISSN 15590968. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/24905258?seq=1>>

¹⁰⁸ UNURZUL, M. *Mongolia's participation in peacekeeping operation discussed* [online]. montsame.mn, 29. března 2019 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.montsame.mn/en/read/184646>>

¹⁰⁹ Mezinárodní bezpečnostní a asistenční síly NATO v Afghánistánu.

¹¹⁰ Mezinárodní mírové operace NATO na území Kosova.

¹¹¹ NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION. *Relations with Mongolia* [online]. nato.int, 21. května 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_85297.htm>

s dalšími rozvojovými zeměmi, které mají podobné problémy. Mongolsko např. z vlastní iniciativy podalo návrh rezoluce na specifické akce založené na potřebách a problémech vnitrozemských rozvojových zemí, která byla následně s podporou zemí G77 přijata Valným Shromážděním OSN na jeho 54. shromáždění.¹¹² Mongolský prezident Nambariin Enkhbayar byl iniciátorem založení Mezinárodního think tanku pro vnitrozemské rozvojové země.¹¹³ A Mongolsko bylo také zvoleno jako jedna z 5 zemí do asijsko-tichomořské skupiny zemí Rady OSN pro lidská práva pro rok 2016-2018 a získalo dokonce nejvíce (172) hlasů členských států OSN ze 7 volených zemí.¹¹⁴ Dále Mongolsko např. přistoupilo i k OBSE a v roce 2013 se v Mongolsku na jeho žádost konala pozorovatelská mise v rámci Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva, která byla zaměřena na průběh prezidentských voleb.¹¹⁵ V roce 2016 Mongolsko hostilo také Asijsko-evropské setkání (ASEM),¹¹⁶ při jehož přípravě pomáhala také EU.

Politika třetích sousedů tedy efektivně zabezpečuje mongolské zájmy, umožnila Mongolsku navázat vazby i mimo dominantní sousedy, a navíc díky všem jeho aktivitám lze Mongolsko v dnešním mezinárodním společenství charakterizovat jako mírumilovný demokratický stát prosazující bezpečnost, spolupráci a lidská práva.

Je však třeba upozornit také na problémy, které se v souvislosti s politikou třetích sousedů v minulosti objevily. V čínských a ruských médiích (ne však ze strany oficiálních představitelů) se totiž objevují názory, že např. USA se vztahy s Mongolskem snaží využít pro geopolitický boj s Ruskem a Čínou a projeví se již také obavy sousedních států. Čína například nepovolila přelet amerických letadel přes své území do Mongolska a dlouhodobě odmítala účast na vojenském cvičení Khaan Quest, na kterém se USA podílejí. Čínští diplomaté a analytici také vyjádřili obavy, že by Mongolsko mohlo poskytnout své území USA pro umístění vojenských základů. Rusko vyjádřilo nelibost např., když nesouhlasilo s americkým financováním

---

¹¹² PERMANENT MISSION OF MONGOLIA TO THE UNITED NATIONS. *Mongolia and the United Nations* [online]. un.int [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.un.int/mongolia/mongolia/mongolia-and-united-nations-0>>

¹¹³ INTERNATIONAL THINK THANK FOR LLDC. *Brief History of the Internatiol Think Tank for LLDSs* [online]. land-locked.org [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://land-locked.org/history>>

¹¹⁴ MONTSAME. *Mongolia claims victory in UN Human Rights Council election* [online]. montsame.mn, 2. listopadu 2015 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.montsame.mn/en/read/121237>>

¹¹⁵ ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE. *OSCE/ODIHR opens election observation mission for presidential election in Mongolia* [online]. osce.org, 13. května 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.osce.org/odihr/elections/101371>>

¹¹⁶ MONGOLIA'S CHAIRMANSHIP OF ASIA-EUROPE MEETING IN 2016. *ASEM11 SUMMIT* [online]. asem11.mn [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<http://www.asem11.mn/?p=2997&lang=en>>
srov. s DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO TAJIKISTAN. *Asia-Europe Meeting (ASEM), Ulaanbaatar, Mongolia, 15-16 July 2016* [online]. europa.eu, 13. července 2016 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://eas.europa.eu/delegations/tajikistan/6273/asia-europe-meeting-asem-ulaanbaatar-mongolia-15-16-july-2016_en>

přestavby železnice v Mongolsku.¹¹⁷ Tyto skutečnosti tedy naznačují, že Čína a Rusko sice tolerují mongolské vztahy se západními zeměmi, ty však vyvolávají určitou nedůvěru a sousední státy nechají Mongolsko přiblížit se k jeho třetím sousedům pouze natolik, aby to (i potenciálně) neohrozilo jejich vlastní národní zájmy.¹¹⁸

Pokud jde o roli EU v této politice, geografická vzdálenost a nedostatek povědomí o Mongolsku v Evropě byly překážkou hlubšího partnerství a EU o Mongolsko nejevila dostatečný zájem, evropské postoje se však změnily. Jargalsaikhan Mendee upozorňuje, že za touto změnou stál především aktivní přístup Mongolska a jeho úsilí o vytvoření užších vazeb. Bilaterální vazby se státy EU, které byly v minulosti součástí socialistického bloku a které jsou nyní členy EU, byly rovněž podporou. Mongolsko prošlo podobným demokratickým vývojem jako státy střední a východní Evropy (SVE) a je jediným post-komunistickým státem v regionu, který je od r. 1991 hodnocený jako stabilní demokracie.¹¹⁹

Tyto skutečnosti tak pomohly přilákat pozornost EU, o kterou bylo aktivně usilováno a která představuje ideálního „třetího souseda“, protože sdílí s Mongolskem demokratické hodnoty. Na rozdíl od partnerství se státy jako jsou Indie, Japonsko či USA¹²⁰ navíc partnerství s EU nevzbuzuje strategické obavy sousedních států Mongolska, které v minulosti již byly naznačeny. Následující kapitola již bude věnována právě vztahům mezi EU a Mongolskem.

---

¹¹⁷ WAGNER: *Mongolia Growth, Democracy, and Two Wary Neighbors: Interview with Alan M. Wachman...*

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ JARGALSAIKHAN, Mendee: *Mongolia's Quest for Third Neighbours...*, s. 2-3.

¹²⁰ Tamtéž.

3 Vztahy Evropské unie s Mongolskem

V rámci této kapitoly bude objasněn vývoj vzájemných vztahů mezi EU a Mongolskem, jejich současná podoba, hlavní oblasti spolupráce a nejdůležitější faktory, které tyto vztahy ovlivňují. Následovat bude krátké zhodnocení vzájemné spolupráce jak z pohledu EU, tak z pohledu Mongolska. Kapitola bude sloužit především jako základ pro hodnocení cílů, prostředků a důsledků politiky EU vůči Mongolsku a její (ne)normativnosti ve vztazích s Mongolskem v závěrečné části práce.

3.1 Vývoj vzájemných vztahů

Po pádu Berlínské zdi došlo k bezprecedentnímu nárůstu zemí, které usilovaly o vzájemné uznání a navázání diplomatických styků s ES. Brusel se pochopitelně mnohem více zajímal o země nacházející se v jeho bezprostřední blízkosti, ale byl rovněž ochotný a schopný alespoň částečně zasáhnout do většiny států, které se stáhly ze socialistického tábora a Mongolsko bylo zemí, která do této kategorie patřila.

V období studené války se ES a RVHP vzájemně neuznávaly a neexistovaly mezi nimi formální smluvní vztahy. Po nástupu M. S. Gorbačova došlo k uvolnění vztahů a v r. 1988 byla přijata Společná deklarace ES a RVHP, která ukončila studenou válku ve vzájemných vztazích a vedla k navázání oficiálních vztahů mezi ES a členskými státy RVHP.¹²¹ K navázání diplomatických styků mezi ES a Mongolskem došlo v r. 1989. Již v r. 1991 se Mongolsko stalo účastníkem systému všeobecných celních preferencí EU/ES (GSP) a delegace EK v Číně byla akreditována pro Mongolsko, v návaznosti na to byla v r. 1992 zřízena mongolská mise v Bruselu.¹²²

Konec studené války, komunistických režimů a rozpad RVHP vedly k formalizaci vztahů s transformujícími se zeměmi za pomoci bilaterálních dohod o obchodu a spolupráci. Šlo o tzv. druhou generaci dohod,¹²³ které umožňovaly ES provádět obchodní politiku s třetími zeměmi a které byly uzavřeny se zeměmi SVE, Mongolskem, Bývalou Jugoslávskou republikou

---

¹²¹ CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 558-559.

¹²² DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO MONGOLIA. *Mongolia and the EU* [online]. europa.eu, 12. května 2016 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na:

<https://eas.europa.eu/delegations/mongolia/1548/mongolia-and-eu_en>

¹²³ Čl. 113 a čl. 235 Smlouvy o EHS, později čl. 133 a čl. 308 Smlouvy o ES, nyní čl. 207 a čl. 352 Smlouvy o fungování EU.

Makedonií a Albánií.¹²⁴ Dohoda o obchodu a hospodářské spolupráci (TECA) s Mongolskem vstoupila v platnost v r. 1993.¹²⁵

12 z 15 bývalých zemí SSSR se rozhodlo znovu se integrovat a stát se členy Společenství nezávislých států (SNS). Mongolsko nacházející se ve Střední Asii stejně jako některé země SNS bylo vnímáno s ohledem na jeho provázanost s postsovětskými republikami, jako „třináctá země“ tohoto společenství. Státy SVE se během své transformace vyznačovaly vyšším stupněm ekonomického rozvoje, a tedy i lepší pozicí pro přeorientování ekonomických a hospodářských vazeb k západním zemím. Státy SNS byly charakteristické velkými zásobami přírodních zdrojů, ale malými zkušenostmi s tržní ekonomikou.¹²⁶ Stejně tvrzení lze poté prohlásit i o Mongolsku.

Bezprostředně po rozpadu SSSR byly vztahy se zeměmi SNS a Mongolskem založeny na společném regionálním přístupu. Tyto státy byly vnímány jako relativně soudržná skupina zemí vytvářejících společně s Ruskem vlastní rámec spolupráce.¹²⁷ Koneckonců, v roce 1991 byl zahájen program TACIS, jehož cílem bylo podporovat procesy přechodu k tržním ekonomikám a demokratickým společnostem v zemích SNS a v Mongolsku.¹²⁸

Brzy však vyšlo najevo, že regionální přístup byl nesprávný, zejména kvůli tomu, že Rusko nebylo schopné katalyzovat regionální spolupráci. Rusko jako regionální hegemon zároveň nechtělo umožnit jiným aktérům, aby se příliš angažovali nebo podporovali budování regionu. Státy se brzy začaly navzájem odlišovat, pokud jde o jejich politické a ekonomické systémy i zahraničněpolitické orientace a muselo se s k nim přistupovat odlišně. Proto muselo ES rozlišovat své politiky vůči konkrétním státům a přišlo se strategií založenou na principu diferenciaci. Od poloviny 90. let tedy začaly být uzavírány dvoustranné dohody o partnerství a spolupráci.¹²⁹

Vztahy s Mongolskem však zůstaly upraveny na základě Dohody o obchodu a hospodářské spolupráci a byly tedy založeny na smluvně nižším základu v porovnání např. se

---

¹²⁴ U zemí SVE byly tyto následně nahrazeny asociačními dohodami „třetí generace“ (podle čl. 310 Smlouvy o ES, nyní čl. 217 Smlouvy o fungování EU). Bližší viz CIHELKOVÁ: *Vnější ekonomické vztahy...*, s. 563.

¹²⁵ DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO MONGOLIA. *Mongolia and the EU...*

¹²⁶ CIHELKOVÁ: *Vnější ekonomické vztahy...*, s. 556-557.

¹²⁷ ZAGORSKI, Andrei. *Policies towards Russia, Ukraine, Moldova and Belarus*. In DANNREUTHER, Roland ed. *European Union Foreign and Security Policy: Towards a Neighbourhood Strategy*. London: Roadledge, 2004, s. 80-81. ISBN 9780415322973.

¹²⁸ Program trval patnáct let a ve své první fázi (1991–1999) byl primárně řízen „poptávkou“, tj. technickou pomocí, protože hlavní činnost byla poskytována na žádost vlád. Ve druhé fázi (2000–2006) byl program zaměřen na vzájemné porozumění a byl „založen na dialogu“, což znamenalo spolupráci s partnerskou organizací na konkrétním projektu, a tak byly zohledněny jak národní požadavky, tak návrhy EU. Bližší viz FRENZ, Alexander. *The European Commission's Tacis Programme 1991–2006* [online]. osce.org, 17. října 2008, s. 6 [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<https://www.osce.org/files/f/documents/2/1/34459.pdf>>

¹²⁹ ZAGORSKI, Andrei. *Policies towards Russia...*, s. 80-81. Srov. s CIHELKOVÁ: *Vnější ekonomické vztahy...*, s. 564.

zeměmi Střední Asie. Lze jen spekulovat, proč ES/EU neuzavřela dohodu o partnerství a spolupráci také s Mongolskem. Svou roli však, vedle jiných faktorů, hrálo nejspíš i to, že po prvních svobodných volbách, které se uskutečnily v červenci 1990, zůstala u vlády Mongolská lidová revoluční strana její představitelé vykonávaly prezidentský i premiérský úřad.¹³⁰ Na straně ES tedy pravděpodobně převažovala i určitá skepse vůči dalšímu vývoji v zemi, svou roli však mohla hrát také vzdálenost a doposud téměř neexistující konexe.

V lednu 1996 Mongolsko přistoupilo k WTO. Volby, které se konaly ve stejném roce, vyústily v zásadní politickou změnu, zvítězila totiž koalice Demokratické unie, která dosáhla podstatné většiny a Mongolská lidová revoluční strana, která vládla 75 let, byla ve volbách poražena.¹³¹ V r. 1997 byl mezi ES a Mongolskem liberalizován obchod s textilem a v následujících letech postupně docházelo k upevnění vzájemných vztahů a jejich posilování.¹³²

Vznik Dohody o obchodu a hospodářské spolupráci byl spojen se snahou prohloubit obchodní a ekonomické vztahy mezi smluvními stranami a restrukturalizovat společnost a ekonomiku Mongolska s důrazem na principy jako posilování demokracie, podpora ekonomického a sociálního pokroku a respekt k lidským právům. ES v preambuli dané smlouvy uznává, že „*Mongolsko vyvíjí značné úsilí o restrukturalizaci své společnosti a ekonomiky s cílem posílit demokracii a podporovat hospodářský a sociální pokrok.*“¹³³ Hned první článek této dohody poté uvádí, že „*spolupráce mezi Společenstvím a Mongolskem a celá tato dohoda je založena na respektu k demokratickým zásadám a lidským právům, která jsou inspirací pro domácí i vnější politiky Společenství a Mongolska.*“¹³⁴

Dohoda zavádí národní zacházení v oblastech celní politiky a poplatků týkajících se importu a exportu zboží, způsobů plateb a administrativy související s obchodem. Smluvní strany se zavázaly k podpoře rozvoje a diverzifikace vzájemné obchodní výměny.¹³⁵ Hospodářská spolupráce se týká především podpory rozvoje mongolské ekonomiky a zvyšování životní úrovně v zemi.¹³⁶ Dohoda byla od r. 1998 pravidelně obnovována a poskytla právní základ pro každoroční setkávání společného výboru Mongolska a EU.¹³⁷ S ohledem na

---

¹³⁰ CIHELKOVÁ: Vnější ekonomické vztahy..., s. 632.

¹³¹ EUROPEAN COMMISSION. The Tacis Programme Annual Report 1996: Mongolia [online]. aei.pitt.edu, 25. července 1997, s. 26 [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<http://aei.pitt.edu/86839/1/TACIS.1996.pdf>>

¹³² CIHELKOVÁ: Vnější ekonomické vztahy..., s. 632.

¹³³ Agreement on Trade and Economic Cooperation between the European Economic Community and Mongolia Official Journal of the European Communities L. 41, 18. února 1993, s. 46 a násl.

¹³⁴ Tamtéž čl. 1.

¹³⁵ Tamtéž čl. 3 a čl. 4.

¹³⁶ Hlavní oblasti spolupráce byly těžební a zpracovatelský průmysl, zemědělství a lesnictví, věda a technologie, energetika, telekomunikace, ochrana životního prostředí, turismus, duševní a průmyslová práva, normy a standardy a statistika. Blíže viz tamtéž čl. 9.

¹³⁷ Tamtéž čl. 13 a čl. 15.

rozdíly v úrovních rozvoje mezi oběma smluvními stranami se ES zavázalo rozšířit finanční a technickou spolupráci ve prospěch rozvoje Mongolska, což mělo být prováděno v rámci programů pomoci pro neasociované rozvojové země,¹³⁸ především v rámci programu TACIS.¹³⁹

V roce 2006 Mongolsko oficiálně navrhlo uzavření Dohody o partnerství a spolupráci (PCA) a předložilo svůj návrh. Oficiální rozhovory byly zahájeny koncem roku 2009 a až do parafování rámcové dohody v r. 2010 proběhla tři kola jednání.¹⁴⁰

V r. 2013 byla PCA po několika letech vyjednávání podepsána a následně vstoupila v platnost v r. 2017, když nahradila TECA, což lze označit jako milník ve vzájemných vztazích. PCA poskytuje právní rámec pro vedení politického dialogu, staví na dosavadní spolupráci na bilaterální, regionální i mezinárodní úrovni a na sdílených závazcích vůči demokracii, dobrému vládnutí a lidským právům. Dohoda tak tvoří základ pro intenzifikaci vztahů mezi EU, jejími členskými státy a Mongolskem tím, že posiluje dosavadní spolupráci a rozšiřuje ji v celé řadě oblastí, včetně oblastí jako jsou udržitelný rozvoj, spravedlnost, bezpečnost, vzdělání a kultura či zavádění společných zásad, norem a standardů. Již zavedené oblasti jsou tedy prohloubeny a smlouva slouží jako základ pro mnohem významnější spolupráci.¹⁴¹

Jak uvádí předkládací zpráva pro Parlament ČR: „*Nová dohoda s Mongolskem představuje další významný krok k rozšíření politických a hospodářských aktivit EU ve východní Asii. Obsahuje všechna standardní politická ustanovení, která jsou na úrovni EU u tohoto typu dohod vyžadována...tj. doložka o lidských právech, o boji proti šíření zbraní hromadného ničení, o Mezinárodním trestním soudu, o ručních palných zbraních a lehkých zbraních a o boji proti terorismu.*“¹⁴²

K podpisu PCA došlo v dubnu 2013 během návštěvy vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Catherine Ashtonové v Mongolsku, která událost

---

¹³⁸ Tamtéž čl. 12.

¹³⁹ Viz kapitola 3.3 této práce.

¹⁴⁰ DAVAADORJ, Khishigdelger. *Mongolia and the European Union: Hand in Hand a New Heights* [online]. unuudur.com, 3. listopadu 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://www.unuudur.com/?p=27510>>

¹⁴¹ EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION SERVICE. *Share Factsheet on the EU-Mongolia Framework Agreement on Partnership and Cooperation* [online]. europa.eu, 17. února 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/20826/factsheet-eu-mongolia-framework-agreement-partnership-and-cooperation_en>

EUROPEAN COMMISSION. *Partnership and Cooperation Agreement between the European Union and Mongolia enters into force* [online]. europa.eu, 31. října 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_4183>

¹⁴² Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Rámcová dohoda o partnerství a spolupráci mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na straně jedné a Mongolskem na straně druhé, která byla podepsána v Ulánbátaru dne 30. dubna 2013: Předkládací zpráva [online]. Sněmovní tisk 11180/0, část č. 1/10, psp.cz, 22. července 2013, s. 2 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=1118&CT1=0>>

popsala jako historický moment ve vzájemných vztazích a dodala, že: „*Ekonomický růst, který Mongolsko v posledním desetiletí zažilo, je mimořádný. Působivé jsou také snahy o transformaci této země a budování demokracie v takto náročné geostrategické pozici. Mongolsko musí řešit klíčovou strategickou otázku, jak využít bezprecedentní příležitost k růstu a k rozvoji udržitelného a spravedlivého ekonomického systému...zkušenosti z EU ukazují, že právní stát a předvídatelné prostředí pro podnikatelskou komunitu mají klíčový význam...Jsme připraveni podělit se o své zkušenosti a již pracujeme na různých projektech zaměřených na otázky správy zdrojů, transparentnosti a odpovědnosti a propagace norem a standardů EU.*”¹⁴³

Jednalo o první návštěvu představitele EU na vysoké úrovni v Mongolsku a od té doby můžeme sledovat intenzifikaci vzájemných vztahů. Ještě v r. 2013 navštívil Mongolsko komisař pro zemědělství a rozvoj venkova Dacian Cioloș.¹⁴⁴ V listopadu 2013 následovala historicky první návštěva předsedy EK, při které předseda José M. Barroso ocenil Mongolsko za předsednictví ve Společenství demokracií¹⁴⁵ v r. 2011-2013. Obě strany rovněž potvrdily společné hodnoty jako právní stát, demokracie a dodržování lidských práv.¹⁴⁶ Předseda Barroso prohlásil: „*obdivujeme přechod Mongolska k otevřené a pluralitní demokracii... mongolský pluralitní systém, právní stát, základní svobody a působivá míra růstu si získaly respekt mezinárodního společenství. To jsou silné pilíře, na kterých budeme stavět naši budoucí spolupráci.*“¹⁴⁷

EU byla v Mongolsku zastoupena od r. 1991 pouze delegací EU v Pekingu na úrovni nerezidentní diplomatické mise. V Ulánbátaru byla v r. 2006 zřízena pouze malá technická kancelář a nedostatek zastoupení negativně ovlivňoval implementaci rozvojových projektů.¹⁴⁸ Tento nedostatek byl nakonec v r. 2017 vyslyšen, když předseda EK Jean-Claude Juncker prohlásil, že „*Evropská unie dodrží slib a otevře plnohodnotnou delegaci v Mongolsku...úžasný*

---

¹⁴³ EUROPEAN COMMISSION. *Remarks by EU High Representative Catherine Ashton following the signature of the EU-Mongolia Partnership and Cooperation Agreement* [online]. europa.eu, 30. dubna 2013, s. 1-2 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na:

<https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/136987.pdf>

¹⁴⁴ EUROPEAN COMMISSION. *Building EU-Mongolia relations on agriculture and rural development* [online]. europa.eu, 18. července 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_13_714>

¹⁴⁵ COMMUNITY OF DEMOCRACIES. *About the CoD* [online]. community-democracies.org [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://community-democracies.org/values/organization/>>

¹⁴⁶ EUROPEAN COMMISSION. *Joint Statement of H.E. Mr. Jose Manuel Barroso, President of the European Commission and H.E. Mr. Tsakhiagiin Elbegdorj, President of Mongolia* [online]. europa.eu, 17. listopadu 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_13_1002>

¹⁴⁷ EUROPEAN COMMISSION. *President Barroso's visit provides fresh impetus to EU – Mongolia bilateral relations* [online]. europa.eu, 15. listopadu 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_13_1079>

¹⁴⁸ ROLLE, Kateryna. *The Past, Present and Future of EU-Mongolia Development Cooperation* [online]. European Institute for Asian Studies, prosinec 2013, č. 07, s. 10-11 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.eias.org/wp-content/uploads/2016/04/EIAS_Briefing_Paper_2013-7_Kateryna_Rolle.pdf>

pokrok této země a její rozvoj si zaslouží naše vřelé gratulace a určitě si zaslouží také plnohodnotnou přítomnost Evropské unie.“ Vysoká představitelka Federica Mogheriniová také poznamenala, že „*Mongolsko hraje důležitou roli ve složitém regionu (a) tato delegace představuje jak investici pro Evropskou unii s ohledem na posílení našich vztahů s Mongolskem, tak závazek vůči lidem v této zemi...*“¹⁴⁹

Již v prosinci 2015 se EU a Mongolsko dohodly na zahájení dialogu o lidských právech, jehož cílem je posílit bilaterální spolupráci a podpořit Mongolsko při ratifikaci a dodržování mezinárodních úmluv a nástrojů v oblasti lidských práv.¹⁵⁰ První setkání dialogu o lidských právech mezi EU a Mongolskem se konalo v březnu 2017.¹⁵¹

Závěrem tedy můžeme konstatovat, že navzdory pomalému počátečnímu rozvoji vzájemných vztahů můžeme v posledních letech pozorovat poměrně dynamický vývoj a vztahy mezi EU a Mongolskem nabývají na intenzitě.

3.2 Bilaterální vztahy členských států EU a Mongolska

Pokud jde o bilaterální vztahy mezi Mongolskem a členskými státy EU, sedm států EU má stálé zastoupení v Mongolsku – Bulharsko, ČR, Francie, Německo, Velké Británie, Maďarsko a Itálie.¹⁵² Další ČS využívají pro kontakty s Mongolskem svá zastoupení v Pekingu.¹⁵³ Právě země EU se stálým zastoupením udržují s Mongolskem nejvýznamnější bilaterální vztahy, přičemž mnohé z nich mají relativně hluboké historické kořeny z období socialismu a spolupráce v rámci RVHP.¹⁵⁴

Tyto země se podílely na rozvoji vztahů Mongolska a EU především tím, že utvářely podporu pro vazby s Mongolskem v rámci EU.¹⁵⁵ Důležitou roli hrály také před ustavením stálé

---

¹⁴⁹ EUROPEAN COMMISSION. *EU to open Delegation to Mongolia* [online]. europa.eu, 24. července 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_2123>

¹⁵⁰ EUROPEAN COMMISSION. *Joint Staff Working Document SWD(2016) 8: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance ('GSP+') covering the period 2014–2015* [online] Brussels, 28. ledna 2016, s. 175 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0008&from=FI>>

¹⁵¹ EUROPEAN COMMISSION. *Joint Staff Working Document SWD(2018) 28: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance ('GSP+') assesment of Mongolia covering the period 2016–2017* [online] Brussels, 19. ledna 2018, s. 3 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018SC0028&rid=23>>

¹⁵² ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ. *Монгол улсад дахь гадаад улсын дипломат, консулын төлөөлөгчийн газрууд* [online]. consul.mn, 30. prosince 2020 [cit. 2021-03-20]. Dostupné na: <<http://consul.mn/04ubdtg.php>>

¹⁵³ EUROPEAN COMMISSION: *Partners for a better future: The EU and its Member States' cooperation with Mongolia*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016, s. 7 [cit. 2021-03-17]. ISBN 978-92-9238-344-2.

¹⁵⁴ Podrobněji také ROSSABI, Morris: *Modern Mongolia: From Khans...*, s. 207-214.

¹⁵⁵ JARGALSAIKHAN, Mendee: *Mongolia's Quest for Third Neighbours...*, s. 2.

delegace EU v Mongolsku, protože úzce spolupracovaly s institucemi EU, které spoléhaly na jejich informace o vývoji v zemi, a dohlížely na realizaci rozvojových projektů.¹⁵⁶

Země EU se stálým zastoupením tedy sloužily jako prostředníci mezi EU a mongolskou vládou a každý rok se střídaly se v předsednictví pro spolupráci s EU v zemi. V r. 2009 velvyslanectví ČR v Ulánbátaru poprvé iniciovalo dnes již každoroční setkání mezi rezidentními velvyslanectvími v Ulánbátaru a velvyslanectvími sídlícími v Pekingu, v jejichž rámci probíhají setkání s mongolskými politiky, ministry a prezidentem.¹⁵⁷

Tyto země EU jsou také nejaktivnějšími partnery Mongolska v rámci bilaterální rozvojové spolupráce, např. Německo mezi lety 1992-2015 vynaložilo na rozvojovou spolupráci s Mongolskem až 620 mil. EUR.¹⁵⁸

Pokud jde tedy o nejvýznamnější podporovatele vztahů mezi EU a Mongolskem, lze poukázat právě na státy se stálým zastoupením v Mongolsku, jejichž vztahy s Mongolskem mají v mnoha případech historické kořeny. Zkoumání bilaterálních vztahů těchto států s Mongolskem není předmětem této práce, ve vztahu k EU je však žádoucí, aby tyto státy postupovaly v souladu se zahraničněpolitickými opatřeními Unie vůči Mongolsku a aby tak politika EU nebyla narušována odchylujícími se zahraničněpolitickými akcemi jednotlivých států. Tuto podkapitolu lze poté uzavřít tím, že tyto vztahy jsou v dnešní době především rozvojového charakteru a mnohé z těchto členských států EU jsou významnými donory v Mongolsku v rámci svých politik rozvojové spolupráce, čímž se bude částečně zabývat i následující subkapitola věnující se rozvojové spolupráci EU s Mongolskem.

3.3 Rozvojová spolupráce

Tato podkapitola bude věnována rozvojové spolupráci mezi ES/EU a Mongolskem. V souladu s cíli práce bude důraz kladen především na cíle rozvojové spolupráce a sektory, do kterých evropské finance dodnes směřovaly. Za tímto účelem bude provedena obsahová analýza oficiálních dokumentů ES/EU pro rozvojovou spolupráci s Mongolskem, analyzovány jednotlivé projekty (viz přílohy) a posouzena kompatibilita rozvojové spolupráce EU a rozvojové spolupráce jednotlivých členských států EU s Mongolskem.

Od r. 1991 poskytovala Evropská komise (EK) technickou pomoc 12 bývalým zemím SSSR a Mongolsku prostřednictvím programu TACIS, jehož cílem bylo posílit proces

---

¹⁵⁶ ROLLE, Kateryna: *The Past, Present and Future...*, s. 9-12.

¹⁵⁷ Tamtéž s. 5.

¹⁵⁸ EUROPEAN COMMISSION: *Partners for a better future...*, s. 7.

hospodářské a politické transformace a urychlit tedy tržní reformy a přechod k demokracii.¹⁵⁹ Finanční prostředky v rámci tohoto programu měly mj. urychlit implementaci dohod o partnerství a spolupráci, resp. v případě Mongolska TECA. V letech 1991 až 1999 bylo v rámci tohoto programu vyplaceno formou grantů ve prospěch zemí SNS a Mongolska až 4,2 mld EUR.¹⁶⁰

Mongolsko se stalo partnerem v rámci TACIS¹⁶¹ až v r. 1994 a již v letech 1996–1999 byla pomoc Mongolsku v přepočtu na osobu dokonce nejvyšší mezi zeměmi zařazenými do programu.¹⁶² Zpočátku byl TACIS v Mongolsku zaměřen na rozvoj lidských zdrojů, rozvoj malých a středních podniků a energetiku. Tyto cíle byly vybrány s ohledem na demokratické reformy a přechod k tržní ekonomice, proto byly podniknuty především praktické kroky v tomto směru.¹⁶³ V letech 1996-1999 byly jako prioritní oblasti zdůrazněny strukturální a institucionální reformy, rozvoj podnikání, finanční rozvoj a rozvoj infrastruktury. Poskytnuté finanční prostředky byly využity např. na modernizaci státního aparátu, vzdělání za účelem transformace společnosti, rozvoje mezinárodního obchodu a konkurenceschopnosti či vzdělávacích programů pro politiky a vědce.¹⁶⁴

Od r. 2000 byl přijat nový rámec spolupráce, který v souladu s politikou EU cílil na rozvoj vzájemného dialogu, nikoli pouze na jednosměrný přesun finančních prostředků.¹⁶⁵ V rámci spolupráce s Mongolskem to znamenalo důraz na rozvoj venkova, který tvořil až 80 %¹⁶⁶ vynaložených financí. Indikativní program TACIS pro Mongolsko na roky 2000-2003

---

¹⁵⁹ EMBASSY OF THE CZECH REPUBLIC IN ULAANBAATAR. *Development Cooperation between Mongolia and EU* [online]. mzv.cz, 10. listopadu 2010 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.mzv.cz/ulaanbaatar/en/political_relations/european_union/development_cooperation.html>

¹⁶⁰ Prostředky TACIS byly distribuovány prostřednictvím: národních akčních programů, regionálních programů (např. TRACEA, INOGATE, WARMAP, Environmental projects, Justice and Home Affairs Activities), přeshraničních programů spolupráce, programů malých projektů - např. TEMPUS a další. Blíže viz CIHELKOVÁ: *Vnější ekonomické vztahy...*, s. 623-625.

¹⁶¹ V letech 1992–1993 však obdrželo technickou pomoc v rámci programu ALA v hodnotě 8 mil. ECU. Blíže viz EUROPEAN COMMISSION. *Country Strategy Paper 2002-2006: Mongolia* [online]. cora.ac.uk, 27. prosince 2001, s. 14 [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<https://core.ac.uk/download/pdf/11872037.pdf>>

¹⁶² EMBASSY OF THE CZECH REPUBLIC IN ULAANBAATAR: *Development Cooperation between Mongolia and EU...*

¹⁶³ Např. rekvalifikace učitelů, budování vzdělávacího systému vhodného pro potřeby tržní ekonomiky, podpora politik vhodných pro rychlý růst malých a středních podniků, ale i realizace projektu zaměřeného na dodávku energií ve dvou provinčních městech Darkhan a Choibalsan. Blíže viz EUROPEAN COMMISSION. *Tacis Annual Report 1994: Mongolia* [online]. aei.pitt.edu, 18. července 1995, s. 29 [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<http://aei.pitt.edu/37579/1/A3464.pdf>>

¹⁶⁴ Dále projekty na rozvoj pracovního trhu, politiky zaměstnanosti, přijímání vhodných právních předpisů, podporu zahraničních investic, rozvoj systému pro alokaci úspor na investiční projekty, zvyšování investic či rozvoj pojišťovacího sektoru, budování dopravních a telekomunikačních sítí, energetické infrastruktury a zajištění základních energetických potřeb pro obyvatelstvo. Blíže viz EUROPEAN COMMISSION: *The Tacis Programme Annual Report 1996: Mongolia*, s. 26-27.

¹⁶⁵ CIHELKOVÁ: *Vnější ekonomické vztahy...*, s. 624.

¹⁶⁶ EUROPEAN COMMISSION: *Mongolia – European Community: Strategy Paper 2007-2013...*, s. 9.

identifikoval tři¹⁶⁷ hlavní oblasti spolupráce – rozvoj venkova, podporu soukromého sektoru a pomoc při ekonomickém rozvoji a řešení sociálních důsledků tranzice. V prosinci 2001 EK přijala první strategický dokument pro Mongolsko pro roky 2002-2006, který poprvé definoval cíle a priority rozvojové spolupráce s Mongolskem na základě posouzení politické a socio-ekonomické situace v zemi. Tato strategie byla založena především na zmírňování chudoby prostřednictvím udržitelného rozvoje venkova.¹⁶⁸

Celkově v letech 1994–2003 obdrželo Mongolsko v rámci programu TACIS technickou pomoc ve výši 50 mil. EUR,¹⁶⁹ účastnilo se i programu malých projektů TACIS¹⁷⁰ a regionálních programů, v jejichž rámci bylo podniknuto mnoho doplňkových akcí. např. bylo zařazeno i do Programu demokracie, v jehož rámci byly implementovány projekty na podporu reformy veřejné správy, zvyšování teoretických a praktických znalostí o demokracii, podporu pluralismu ve společnosti, podporu aktivit nevládních organizací a přenos know-how v zavádění demokratických principů a zákonů.¹⁷¹

V 2004 začala rozvojová spolupráce pro Mongolsko spadat do programu vnější pomoci EK pro Asii a Latinskou Ameriku (ALA), který připravil půdu pro nové příležitosti spolupráce a jehož rámci bylo do r. 2006 přiděleno Mongolsku celkem 9 mil. EUR na zvyšování vývozního potenciálu zemědělských produktů. V r. 2007 proběhla změna financování rozvojové spolupráce EU, v rámci finanční perspektivy pro roky 2007-2013 byly vytvořeny nové nástroje vnější pomoci EU. Finanční nástroj EU pro rozvojovou spolupráci (DCI), který nahradil škálu předchozích zeměpisných a tematických nástrojů a který cílil na zjednodušení a zefektivnění rozvojové spolupráce, byl určen k financování jak zeměpisné (bilaterální a regionální), tak tematické spolupráce s rozvojovými zeměmi, a nahradil tedy předchozí nástroje, jako byly TACIS a ALA.¹⁷²

Hodnocení strategie 2002-2006 dospěla k závěru, že dosavadní výsledky byly uspokojivé a je třeba pokračovat v udržitelném rozvoji venkova. Strategický dokument pro roky 2007-2013 následně poskytl na rozvojovou spolupráci s Mongolskem celkem 29 mil. EUR.¹⁷³ Cílem strategie bylo zlepšení životních podmínek a zaměstnanosti na mongolském venkově,

---

¹⁶⁷ EUROPEAN COMMISSION: *Country Strategy Paper 2002-2006...*, s. 14.

¹⁶⁸ EUROPEAN COMMISSION: *Mongolia – European Community: Strategy Paper 2007-2013...*, s. 12.

¹⁶⁹ EMBASSY OF THE CZECH REPUBLIC IN ULAANBAATAR: *Development Cooperation between Mongolia and EU...*

¹⁷⁰ Např. Tempus, Lien, City Twinning, Productivity Initiative Programme atd.

¹⁷¹ EUROPEAN COMMISSION: *Country Strategy Paper 2002-2006...*, s. 15.

¹⁷² Jednalo se o Nástroj pro rozvojovou spolupráci, který sloužil k financování zeměpisných a tematických programů spolupráce s rozvojovými zeměmi, Evropský nástroj sousedství a partnerství ENPI a Nástroj předvstupní pomoci IPA. Viz EMBASSY OF THE CZECH REPUBLIC IN ULAANBAATAR: *Development Cooperation between Mongolia and EU...*

¹⁷³ ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ULÁNBAATARU: *Souhrnná teritoriální informace...*, s. 27.

zpomalení trendu migrace do měst a pomoc Mongolsku v dosažení Rozvojových cílů tisíciletí. Vzhledem k limitovaným zdrojům byly zdroje použity na rozvoj venkova v širším smyslu, včetně environmentálních, sociálních a obchodních aspektů a náležitého respektování genderových otázek a lidských práv.¹⁷⁴

Strategie 2007-2013 zdůrazňuje, že „EK může být pro Mongolsko preferenčním partnerem...nikoli toliko kvůli hlubokému vzájemnému poznání, ale spíše kvůli relativní vzdálenosti, která je pro vztah doposud charakteristická. Do dialogu mezi EK a Mongolskem, který se vyznačuje povzbudivou otevřeností, ve skutečnosti zasahuje jen velmi málo tvrdých strategických zájmů, což posiluje vzájemnou důvěryhodnost vyjádřených názorů.“¹⁷⁵

V letech 2007-2013 se Mongolsko účastnilo i řady regionálních a tematických programů, které zpravidla vycházejí z „bottom-up“ přístupu založeném na poptávce. Tyto programy praktickým způsobem doplňují bilaterální spolupráci tím, že dávají možnost nevládním organizacím, podnikatelským subjektům a dalším aktérům občanské společnosti získat granty na projekty, které uspějí ve výběrovém řízení, pomáhají posilovat budování občanské společnosti a tvoří nedílnou součást rozvojové spolupráce.¹⁷⁶

V současné době se EU prostřednictvím rozvojové spolupráce zaměřuje na obecný cíl snížení a v dlouhodobém horizontu vymýcení chudoby v rozvojových zemích a přispívá tak k posílení udržitelného hospodářského, sociálního a environmentálního rozvoje a k upevnování a podpoře demokracie, právního státu, řádné správy věcí veřejných lidských práv a příslušných zásad mezinárodního práva.¹⁷⁷ Všeobecný (politický) rámec pro činnost EU v oblasti rozvojové spolupráce tvoří Agenda pro změnu, která stanoví, aby rozvojová spolupráce byla cílena na ty oblasti spolupráce, kde bude mít největší vliv, přičemž se uplatňuje přístup založený na diferenciaci, který zohledňuje specifické potřeby a schopnosti partnerských zemí.¹⁷⁸

---

¹⁷⁴ 20 % rozpočtu bylo vyhrazeno na podpůrné a doplňkové akce v oblasti vzdělání a obchodní a hospodářské spolupráce. Blíže viz EUROPEAN COMMISSION: *Mongolia – European Community: Strategy Paper 2007-2013...*, s. 12-13.

¹⁷⁵ Tamtéž s. 15.

¹⁷⁶ Pro roky 2007-2013 byly prováděny tematické programy v následujících oblastech: Lidský a sociální rozvoj/investice do lidí, Životní prostředí a udržitelný management přírodních zdrojů, včetně energie, Nestátní subjekty a místní úřady, Demokracie a lidská práva, Potravinová bezpečnost, Azyl a migrace. Tamtéž s. 14.

¹⁷⁷ Čl. 2, odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 233/2014 ze dne 11. března 2014, kterým se zřizuje finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci na období 2014-2020. Úř. věst. L 77, 15. března 2014, s. 44 a násl.

¹⁷⁸ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zvýšení dopadu rozvojové politiky EU - Agenda pro změnu – COM(2011) 637* [online]. Brusel, 13. října 2011, s. 9-10 [cit. 2021-03-18]. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0637&from=CS>>

DCI 2014-2020 se dělí programy na zeměpisné (bilaterální a regionální) a tematické a nově přidává i program panafrický.¹⁷⁹ Jak již názvy napovídají, pro Mongolsko jsou relevantní prvně dva zmíněné. Zeměpisné programy se týkají bilaterální spolupráce¹⁸⁰ a regionální spolupráce, přičemž pokrývají Latinskou Ameriku, Asii, Střední Asii, Blízký východ a jižní Afriku. „*V rámci každého dvoustranného programu Unie v zásadě soustředí svou pomoc nejvýše na tři odvětví, na nichž se, pokud možno dohodne s dotčenou partnerskou zemí.*”¹⁸¹ Za účelem dosažení výše zmíněných cílů tyto programy „*čerpají náměty z oblastí spolupráce obsažených v evropském konsensu o rozvoji...*“ a dále se zaměřují především na oblasti, jako jsou lidská práva, demokracie a řádná správa věcí veřejných, udržitelný růst podporující začlenění pro lidský rozvoj a další oblasti.¹⁸²

Tematické programy se uplatňují na zeměpisně neurčené, specifické činnosti ve prospěch partnerských zemí, popřípadě na činnosti zaměřené na různé regiony či skupiny partnerských zemí, bez zvláštního zeměpisného určení.¹⁸³ Jedná se o akce, které „*představují přidanou hodnotu k akcím financovaným v rámci zeměpisných programů, doplňují je a jsou s nimi soudržné.*”¹⁸⁴ Tematické programy se dělí do dvou skupin - programy zaměřené na globální veřejné statky a výzvy¹⁸⁵ a programy zaměřené na organizaci občanské společnosti a místní orgány.¹⁸⁶

Pro roky 2014–2020 přidělila v rámci bilaterální spolupráce Mongolsku 65 mil. EUR (došlo tak v podstatě ke zdvojnásobení rozpočtu).¹⁸⁷ Víceletý indikativní program EU pro Mongolsko 2014-2020 (MIP 2014-2020) zdůrazňuje, že cílem spolupráce je podpora demokratického systému a udržitelného rozvoje, tak aby rozvojová spolupráce pomohla zemi s jeho ambicí stát se do roku 2021 středně příjmovou zemí a postupně se přizpůsobovala evropským normám a standardům. Dále, jak uvádí MIP 2014-2020: „*V souladu s Agendou pro*

---

¹⁷⁹ Panafrický program je zaměřen na podporu strategického partnerství mezi Afrikou a Unií. Blíže viz čl. 9 nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 233/2014 ze dne 11. března 2014, kterým se zřizuje finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci na období 2014-2020...

¹⁸⁰ Rozvojová spolupráce „...s partnerskými zeměmi, které nejsou zeměmi s vyššími středními příjmy podle seznamu rozvojových zemí vypracovaného Výborem pro rozvojovou pomoc OECD a nemají ani hrubý domácí produkt vyšší než 1 % světového hrubého domácího produktu...” (Tamtéž čl. 5 odst. 2, písm. b).

¹⁸¹ Tamtéž čl. 5 odst. 5.

¹⁸² Tamtéž čl. 5 odst. 3.

¹⁸³ *Finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci – DCI (2007–2013)* [online]. europa.eu, 20. října 2010 [cit. 2021-03-18]. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l14173>>

¹⁸⁴ Čl. 6 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 233/2014 ze dne 11. března 2014, kterým se zřizuje finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci na období 2014-2020...

¹⁸⁵ Činnosti v oblastech změny klimatu a životního prostředí, udržitelné energetiky, lidského rozvoje, zabezpečení potravin, výživy a udržitelného zemědělství, migrace a azylu. Tamtéž čl. 7.

¹⁸⁶ Činnosti v oblastech rozvoje občanské společnosti (nestátních subjektů, nevládních organizací a občanských organizací) a místních orgánů za účelem zvýšení jejich rolí ve strategiích rozvoje. Tamtéž čl. 8.

¹⁸⁷ EUROPEAN COMMISSION: *Multiannual Indicative Programme for Mongolia 2014-2020...*, s. 5.

změnu bude EU podporovat ochranu a dodržování lidských práv ve všech prioritních oblastech tak, aby pomohla Mongolsku při plnění jeho mezinárodních závazků v oblasti lidských práv.“¹⁸⁸

V souladu se specifickou situací, zejména s ohledem na obrovské nerostné bohatství Mongolska a jeho specifické požadavky, byly přijaty dvě klíčové oblasti bilaterální spolupráce.¹⁸⁹

1. Zlepšení správy příjmů za účelem inkluzivního udržitelného růstu se specifickými cíli (přiděleno 34 mil. EUR - 52,3 %):
  - a. Zlepšení správy veřejných financí
  - b. Zlepšení právní, sociální, ekonomické a environmentální správy na podporu inkluzivního a udržitelného rozvoje
  - c. Podpora reformy sociálního sektoru
2. Podpora lepších pracovních příležitostí (přiděleno 30 mil. EUR - 46,1 %) – obecným cílem v této oblasti je navýšit pracovní příležitosti v oborech, které nepoškozují životní prostředí, a přispět ke snížení chudoby a nerovnosti příjmů. Specifické cíle jsou:
  - a. Pomoci při přípravě národní strategie zaměstnanosti zaměřené na otázky týkající se malých a středních podniků mimo těžební sektor
  - b. Reformovat, posílit a adaptovat systém technického a odborného vzdělávání a přípravy pro potřeby pracovního trhu a diverzifikace ekonomiky

Mongolsko kromě bilaterální spolupráce spadalo i v tomto období do programů regionální spolupráce a programů s celosvětovou působností, jako jsou např. SWITCH Asia, Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva (EIDHR), Nestátní aktéři a Investice do lidí či do programů zaměřených na jadernou bezpečnost.¹⁹⁰

EK od r. 2007 vynaložila celkově na rozvojovou spolupráci s Mongolskem 112,09 mil. EUR. Ze sektorového zaměření rozvojové spolupráce, můžeme vidět, že od r. 2007 byly finance v rámci rozvojové spolupráce s Mongolskem směřovány především do sektorů jako jsou management veřejných financí (14,98 mil. EUR), vytváření zaměstnanosti (14,9 mil. EUR) a rozvoj venkova (11,14 mil. EUR). Významně se na sektorovém zaměření podílí také pomoc směřující na chov hospodářských zvířat, odborné vzdělávání či rozvoj malých a středních

---

¹⁸⁸ Tamtéž s. 2.

¹⁸⁹ Tamtéž s. 6-10.

¹⁹⁰ Spolupráce v období 2020-2025 má být poté financována především za pomoci tzv. blending operations, které spočívají na kombinaci úvěrů EU, jejích členských států a soukromých subjektů. Pro roky 2020-2025 EU předběžně určila dva hlavní cíle bilaterální rozvojové spolupráce. Prvním z cílů má být přizpůsobení a zmírnění dopadů klimatických změn (včetně rozvoje alternativních zdrojů energie a adaptaci infrastruktury), druhým z cílů má pak být lepší konkurenceschopnost a diverzifikace ekonomiky. ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ULÁNBÁTARU: *Souhrnná teritoriální informace...*, s. 27.

podniků (SMEs). Celkově od r. 2007 EU v Mongolsku realizovala cca 200 projektů rozvojové spolupráce.¹⁹¹

Na tomto místě je třeba zmínit i bilaterální rozvojovou spolupráci jednotlivých členských států EU. Aby byla politika EU účinná, jednotlivé ČS by se měly zaměřovat na podobné sektory rozvojové spolupráce jako EK, přičemž by se tyto činnosti měly doplňovat a podporovat. ČS EU od r. 2007 v rámci svých politik rozvojové spolupráce vynaložily dohromady 532,9 mil. EUR, přičemž nejvýznamnějšími sektory spolupráce byly vysokoškolské vzdělávání (108,67 mil. EUR), zdravotní služby (29,01 mil. EUR), životní prostředí (ochrana biodiverzity – 23,23 mil. EUR) či zlepšování energetické účinnosti¹⁹² mongolských elektráren (21,52 mil. EUR). Nejvýznamnějšími aktéry (donory) v Mongolsku jsou především Německo (322 mil. EUR), Nizozemsko (33,76 mil. EUR), Francie (31,3 mil. EUR), Rakousko (28,82 mil. EUR), Lucembursko (25,71 mil. EUR) a ČR (17,09 mil. EUR).¹⁹³

Rozvojová spolupráce ES/EU s Mongolskem tedy prošla určitým vývojem. V rámci programu TACIS byl do roku 2000 kladen důraz na přechod k demokracii a tržnímu hospodářství, spolupráce byla založena na jednostranném poskytování finanční a technické pomoci ve formě grantů založeném na poptávce cílové země. Od roku 2000 byla provedena reflexe a rozvojová spolupráce vycházela z dialogu s partnerskou zemí, což vedlo k zaměření se na oblast rozvoje venkova, která byla stěžejní oblastí spolupráce až do roku 2014, kdy je v rámci obecných cílů podpory demokracie a udržitelného rozvoje kladen důraz na zlepšení správy příjmů a zaměstnanost s ohledem na nerostné bohatství země a její specifické požadavky.

Pokud jde o sektorové zaměření, lze rovněž zmínit fakt, že rozvojová spolupráce EU v Mongolsku se doplňuje s bilaterální rozvojovou spoluprací jejích členských států a míří tedy do podobných sektorů, přičemž z analýzy rozvojových projektů je navíc zřejmé, že ČS se zaměřují na podobné oblasti jako EU a mají tedy tendenci investovat spíše do „lidského kapitálu“. Rozvojová spolupráce EU a jednotlivé rozvojové spolupráce členských států v Mongolsku se tedy vzájemně nevyklučují ve smyslu, že by EU např. podporovala ekologické

---

¹⁹¹ EUROPEAN COMMISSION. *Recipients: Recipients data from 2007 to 2020* [online]. europa.eu [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://euaidexplorer.ec.europa.eu/content/explore/recipients_en>

¹⁹² Jedná se především o rozvojové projekty Německa s cílem modernizace mongolských elektráren a zlepšování energetické účinnosti. VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V ULÁNBÁTARU. *Analýza energetického sektoru Mongolska* [online]. mzv.cz, 28. srpna 2015 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.mzv.cz/ulaanbaatar/cz/obchod_a_ekonomika/hlavni_ukazatele_mongolske_ekonomiky/analyza_energetickeho_sektoru_mongolska.html>

¹⁹³ EUROPEAN COMMISSION: *Recipients: Recipients data from 2007 to 2020...*

projekty, zatímco její ČS by se zaměřovaly na projekty, které by životní prostředí naopak poškozovaly a naopak (viz tabulky č. 4 a 5 v příloze).

3.4 Obchodní spolupráce

Spolupráce mezi EU a Mongolskem byla tradičně omezena na rozvojovou spolupráci a obchodní spolupráce zůstává limitována. Lze však konstatovat, že potenciál mongolského trhu není naplno využitý, což je především důsledkem geografie, nedostatečné infrastruktury a špatné kvality výroby v Mongolsku.

Tyto nedostatky se jasně projevují při pohledu na statistiky publikované Generálním ředitelstvím EK pro obchod uvádějící, že Mongolsko bylo v r. 2019 až 127. obchodním partnerem EU (27), jehož procentuální podíl na celkovém obratu zahraničního obchodu EU nečinil ani 0,1 %.¹⁹⁴ Navíc přetrvává výrazný rozdíl mezi exportem zboží z EU do Mongolska v hodnotě 586,5 mil. USD a exportem zboží z Mongolska do EU v hodnotě 362,5 mil. USD pro rok 2019. Vzájemná obchodní bilance vykazuje kladné saldo 224 mil. USD pro EU a Mongolsko má tedy vůči EU negativní obchodní bilanci.¹⁹⁵

Celkově byla EU za Čínou (63,9 %), Ruskem (13,2 %) a Japonskem (4,6 %) čtvrtým největším obchodním partnerem Mongolska s podílem stejným jako třetí Japonsko.¹⁹⁶ Export do EU tvořil pouhé 1 % mongolského exportu a import z EU pouze 8,7 % mongolského importu.¹⁹⁷

Hlavními exportními komoditami Mongolska do EU jsou surové materiály a textilie, zejména kašmír, střívka, výrobky z kůže, drahé kovy a mongolské jurty. EU do Mongolska exportuje především stroje, léky, kosmetiku, chemické výroby, potraviny a další výrobky s vyšší přidanou hodnotou.¹⁹⁸

Vzhledem k omezenému počtu zahraničních obchodních partnerů se Mongolská vláda snaží o diverzifikaci destinací mongolského exportu.¹⁹⁹ Lze tedy konstatovat, že EU v tomto směru hraje poměrně důležitou roli a Mongolsku pomáhá již tím, že mu vzájemná obchodní výměna umožňuje diverzifikovat obchod. EU navíc podporuje Mongolsko v jeho snaze o

---

¹⁹⁴ VERBURGT, Paul. *Top Trading Partners* [online]. europa.eu, 19. března 2020 [cit. 2021-03-20]. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/trade/policy/eu-position-in-world-trade/statistics/>>

¹⁹⁵ ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ULÁNBÁTARU: *Souhrnná teritoriální informace...*, s. 25.

¹⁹⁶ EUROPEAN COMMISSION. *European Union: Trade in goods with Mongolia* [online]. europa.eu, 8. května 2020, s. 8. [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_mongolia_en.pdf>

¹⁹⁷ Naproti tomu import z Číny tvořil 34 %, import z Ruska 27,2 % a importů z Japonska 9,6 %. Tamtéž.

¹⁹⁸ ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ULÁNBÁTARU: *Souhrnná teritoriální informace...*, s. 25.

¹⁹⁹ SRPOVÁ, Laura. *Mongolsko není pro zhyčkané: Chudá bohatá země* [online]. itradenews.cz, 14. prosince 2019 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://itradenews.cz/exportni-sance/823/mongolsko-neni-pro-zhyckane>>

zlepšení podnikatelského prostředí, diverzifikaci výroby a zlepšení kvality výrobků s cílem navýšit přidanou hodnotu produkce a její konkurenceschopnost.²⁰⁰

Mongolsko projevilo aktivní úsilí o dosažení evropských principů, norem a standardů v oblasti volného pohybu zboží s cílem diverzifikace ekonomiky, zvýšení hodnoty exportu a vytvoření důvěry v mongolské podnikatelské praktiky v zahraničí.²⁰¹ Závazek EU podporovat modernizaci mongolského standardizačního systému potvrdil při své návštěvě Mongolska v r. 2013 i předseda EK J. M. Barroso.²⁰² Ve stejném roce byl implementován projekt EU na podporu modernizace mongolského standardizačního systému, na jehož implementaci se podílel Britský standardizační institut ve spolupráci s dalšími institucemi pocházejících z ČR, Španělska a Malty. Byla ustavena národní pracovní skupina skládající se z představitelů vlád, podnikatelů, zaměstnanců a akademiků, jejímž cílem byla identifikace prioritních produktů pro export a formulace exportní strategie. V rámci projektu probíhala také úzká spolupráce s vládními představiteli Mongolska při přípravě návrhu standardizačního zákona, který by harmonizoval legislativu s klíčovými předpisy EU v otázkách, jako je certifikace výrobků. Dále se projekt zabýval i zavedením evropských standardů v oblasti ochrany spotřebitele a bezpečnosti výrobků a bylo proškoleny více než 1500 vládních zaměstnanců.²⁰³ Mongolsko z udržování obchodních vazeb s EU v tomto směru čerpá značné výhody.

Po přijetí zásad ES v oblasti lidských práv a svobod v r. 1991 se Mongolsko stalo obchodním partnerem GSP.²⁰⁴ Mongolsku bylo následně jako první zemi ze Střední Asie²⁰⁵ umožněno čerpat rovněž výhody v rámci GSP+ a od roku 2005 (nejprve provizorně) má tedy Mongolsko rovněž nárok na zvýhodněný celní přístup pro cca 7200 výrobků, který pokrývá více než 90 % vývozu země.²⁰⁶ GSP + je zvláštní pobídkový režim pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných, ve kterém musí daná země, kromě splnění požadavků způsobilosti obecného GSP, ratifikovat celkem 27 mezinárodních úmluv o lidských právech,

---

²⁰⁰ ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ULÁNBÁTARU: *Souhrnná teritoriální informace...*, s. 24.

²⁰¹ EUROPEAN COMMISSION: *Partners for a better future ...*, s. 21.

²⁰² EUROPEAN COMMISSION. *Speech - "EU-Mongolia: Third neighbour and first class partner."* [online]. europa.eu, 17. listopadu 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_13_937>

²⁰³ EUROPEAN COMMISSION: *Partners for a better future ...*, s. 21.

²⁰⁴ ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ULÁNBÁTARU: *Souhrnná teritoriální informace...*, s. 46.

²⁰⁵ EUROPEAN COMMISSION. *Practical guide to the reformed GSP trade regimes for developing countries* [online]. prosinec 2013, s. 2. [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.spcr.cz/images/EU/GSP_Guide_tradoc_152012.pdf>

²⁰⁶ EUROPEAN COMMISSION: *Mongolia – European Community: Strategy Paper 2007-2013...*, s. 4.

pracovních právech, ochraně životního prostředí, změně klimatu a řádné správě věcí veřejných.²⁰⁷

GSP+ hraje významnou roli při navyšování objemu obchodu mezi EU a Mongolskem – v roce 2008 se objem obchodu mezi EU a Mongolskem meziročně zvýšil o 10 % a mezi lety 2004-2008 se mongolský export do EU zvýšil o téměř 60 %.²⁰⁸ Mongolští exportéři tento režim dobře využili, míra využití v současné době činí až 84 %.²⁰⁹ Jak však již bylo naznačeno, využívání GSP+ je spojeno také s povinnostmi v podobě podmínek EU spojených s dodržováním lidských práv a svobod, pracovních práv, ochranou životního prostředí, změnou klimatu a řádnou správou věcí veřejných.

Za zmínku stojí i fakt, že Mongolsko doposud není ze strany EU označováno jako „*ekonomika volného trhu*“. Mongolsko v minulosti již poskytlo veškerou dokumentaci, aby prokázalo, že plní veškerá kritéria stanovená EU, avšak status volného trhu mu doposud přiznán nebyl. Jak upozorňuje Kateryna Rolle, EU využívá uznání tohoto statusu mj. také jako nástroj pro řešení obchodních sporů, které však mezi EU a Mongolskem nejsou. Přiznání statusu tržní ekonomiky by tak spíše představovalo jakýsi politický symbol a ve skutečnosti by nevedlo k prohloubení či rozšíření obchodních vazeb.²¹⁰

Za účelem diverzifikace mongolské ekonomiky pořádá EU v Mongolsku také obchodní dny se snahou představit mongolským firmám konkrétní možnosti spolupráce a poskytnout školení a informace týkající se vývozu zboží a služeb na evropský trh. V říjnu 2020 tak bylo v rámci této akce přizváno na 250 domácích a zahraničních účastníků veřejného i soukromého sektoru. V rámci konference byl uspořádán také workshop organizovaný projektem GSP Hub²¹¹ s cílem usnadnění výměny informací o možnostech lepšího využití systému GSP+ v Mongolsku. Obchodní dny jsou realizovány v rámci programu EU-TRAM,²¹² který je zaměřen na posílení mezinárodního obchodu, ekonomické diverzifikace, udržitelný hospodářský růst a rozvoj země s cílem snížit chudobu v Mongolsku.²¹³ Obchodní spolupráce

---

²⁰⁷ Země benefitující ze systému GSP+ mohou čerpat z úplného pozastavení cla u přibližně 66 % všech celních položek EU. Viz GSP HUB. *Mongolia* [online]. gsphub.eu [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://gsphub.eu/country-info/Mongolia>>

²⁰⁸ EUROPEAN COMMISSION: *Development Cooperation Instrument: Mongolia: Mid Term Review...*, s. 8.

²⁰⁹ DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO MONGOLIA: *Mongolia and the EU...*

²¹⁰ ROLLE, Kateryna. *The EU-Mongolia Economic Partnership* [online]. European Institute for Asian Studies, prosinec 2014, č.03, s. 13. [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://www.eri.mn/download/2yljubxk>>

²¹¹ Cílem projektu GSP HUB je poté navyšování využití systému GSP EU prostřednictvím povzbuzování evropských společností k dovozu z přijímajících zemí a podpory souvisejících mezinárodních standardů udržitelnosti.

²¹² Pomoc EU související s obchodem pro Mongolsko.

²¹³ BALJMAA, T. *Third EU Trade Day in Mongolia: Increasing the export potential of Mongolia to the European Union market* [online]. montsame.mn, 22. října 2020 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://montsame.mn/en/read/240411>>

je tedy objektivně významnější pro Mongolsko již tím, že mu umožňuje diverzifikovat zahraniční obchod, pozitivní je také postupná tendence zvyšování vzájemného obchodního obratu. Z hlediska EU však můžeme konstatovat, že Mongolsko nehraje v jejích obchodních vztazích důležitou roli.

3.5 Vztahy EU-Mongolsko: shrnutí

Lze konstatovat, že EU navzdory vzdálenosti a omezenému ekonomickému a geopolitickému vlivu evidentně přikládá Mongolsku stále větší význam. Svědčí o tom dynamický rozvoj vzájemných vztahů v posledních letech – od počátku navázání diplomatických styků v 90. letech, uzavření TECA, přes akreditaci diplomatické mise v Pekingu pro Mongolsko, přiřazení Mongolska do programů TACIS a ALA a formulaci prvního strategického dokumentu, až po otevření technické kanceláře EU v Ulánbátaru, vstup PCA v platnost a zřízení plnohodnotné delegace EU v Mongolsku.

Rozvojová spolupráce tvořila od 90. let základ bilaterálních vztahů mezi EU a Mongolskem, které se začaly v posledních letech dynamicky rozvíjet. PCA zavedla politický dialog a lze ji charakterizovat jako významný posun ve vzájemných vztazích, který *„je dokladem rostoucího významu vztahů mezi EU a Mongolskem založených na společných zásadách, jako je rovnost, vzájemný respekt, vzájemný přínos, demokracie, právní stát a lidská práva.“*²¹⁴

Mongolsko zdůrazňuje, že vzájemné vztahy vnímá jako mimořádně pozitivní a vyjadřuje spokojenost s jejich vývojem. Rolle EU při přechodu od komunismu a centrálně plánované ekonomiky směrem k demokracii a tržní ekonomice *„byla rovněž vnímána s velkou úctou.“* Projekty rozvojové spolupráce jsou vnímány jako úspěšné a mongolská strana tvrdí, že plní své cíle, jsou řádně řízeny a pomáhají zlepšovat životní úroveň v zemi. EU je celkově vnímána jako důvěryhodný partner a vzájemné vztahy jsou považovány za přímočaré, bez skrytých zájmů. EU recipročně vnímá Mongolsko jako otevřeného partnera pro spolupráci a vzájemné vztahy definuje jako pozitivní a konstruktivní. Vzájemnou spolupráci posiluje především fakt, že EU sdílí s Mongolskem hodnoty jako jsou demokracie, svoboda, lidská práva, jaderné odzbrojení či názor na trest smrti. EU rovněž vyjadřuje uznání, pokud jde o pokrok, kterého Mongolsko

---

²¹⁴ EVROPSKÁ KOMISE. Návrh rozhodnutí Rady o uzavření Rámcové dohody o partnerství a spolupráci mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na jedné straně a Mongolskem na straně druhé - COM(2015) 226 [online]. Brusel, 29. května 2015, s. 2. [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2015/0226/COM_COM\(2015\)0226_CS.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2015/0226/COM_COM(2015)0226_CS.pdf)>

dosáhlo, a to především s ohledem na tlaky okolních zemí s odlišnými hodnotami, kterým Mongolsko jako vnitrozemská rozvojová země čelí.²¹⁵

Z podílu na obchodu EU je zjevné, že obchodní spolupráce s Mongolskem je pro EU v podstatě nevýznamná. Ze vzájemné obchodní spolupráce těží zejména Mongolsko již tím, že ta mu umožňuje diverzifikovat obchod a spolupracovat i s jinými aktéry, než je Rusko a Čína.

EU je pro Mongolsko významným partnerem v rámci politiky „třetích sousedů“, kterou podle Wachmana Rusko i Čína doposud respektovaly a Mongolsko tak dalo jasně najevo záměr jednat na mezinárodní úrovni svobodně a samostatně.²¹⁶ Je však důležité poznamenat, že zájmy Číny a Ruska mohou Mongolsko značně ovlivňovat. Největší výzvou pro EU při bližší spolupráci s Mongolskem je tedy vedení ohleduplného a pečlivého dialogu, který bude vyvažovat zájmy této země s jejími sousedy.

---

²¹⁵ ROLLE, Kateryna: *The Past, Present and Future ...*, s. 8-9.

²¹⁶ WAGNER: *Mongolia Growth, Democracy, and Two Wary Neighbors: Interview with Alan M. Wachman...*

4 Vztahy EU-Mongolsko: hodnocení

Poslední kapitola této práce bude věnována analýze vztahů mezi EU a Mongolskem prostřednictvím konceptu normativní moci. Budou tedy analyzovány cíle, prostředky a dopady evropského působení v Mongolsku z hlediska jejich (ne)normativnosti, a to za pomoci aplikace teoreticko-analytického rámce N. Tocci na vztahy mezi EU a Mongolskem, kterým byla věnována předchozí kapitola. Bude rovněž posouzen vliv podmiňujících faktorů v podobě vnitřní dynamiky Mongolska a vnějšího prostředí, aby tak byl objasněn kontext, do kterého EU vstupuje a vliv těchto faktorů na (ne)normativní politiku EU.

4.1 Vztahy EU-Mongolsko: analýza a hodnocení cílů

Cíle EU jsou stanoveny v oficiálně vydaných dokumentech. Deklarovány jsou také ve veřejných prohlášeních představitelů EU. Nejdůležitějším dokumentem definujícím vzájemné vztahy je PCA, která ve svých obecných zásadách stanoví, že „*Dodržování zásad demokracie a lidských práv, jak jsou vymezeny ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v jiných souvisejících mezinárodních nástrojích týkajících se lidských práv, a zásady právního státu, je základem vnitřních a vnějších politik obou stran a představuje základní prvek této dohody.*“ Dohoda dále odkazuje na hodnoty, které jsou vyjádřeny v Chartě OSN, rozvojových cílech tisíciletí a Pařížské deklaraci o účinnosti pomoci z r. 2005. Zdůrazněny jsou zásady řádné správy věcí veřejných,²¹⁷ dohoda klade důraz na spolupráci v oblasti zavádění evropských zásad, norem a standardů a odkazuje na spolupráci v rámci regionálních a mezinárodních organizací, jako jsou OSN a její agentury, programy a orgány, WTO či ASEM.²¹⁸

Indikativní program EU pro Mongolsko na roky 2014-2020 zdůrazňuje, že cílem rozvojové spolupráce je podpora demokratického systému a udržitelného rozvoje v Mongolsku, tak aby rozvojová spolupráce pomohla zemi s jeho ambicí stát se do roku 2021 středně příjmovou zemí a postupně se přizpůsobovala příslušným evropským normám a standardům. Dále, jak uvádí MIP 2014-2020: „*V souladu s Agendou pro změnu bude EU podporovat ochranu a dodržování lidských práv ve všech prioritních oblastech tak, aby pomohla Mongolsku při plnění jeho mezinárodních závazků v oblasti lidských práv.*“ Dokument zmiňuje, že důraz rozvojové spolupráce má být kladen na zlepšení správy nad příjmy za účelem inkluzivního a udržitelného rozvoje a podporu „zelených“ pracovních příležitostí.²¹⁹ MIP 2014-

---

²¹⁷ Čl. 1 Rámcové dohody o partnerství a spolupráci mezi Evropskou unií a její členskými státy na jedné straně a Mongolskem na straně druhé. Úř. věst. L 326, 9. prosince 2017, s. 7-35.

²¹⁸ Tamtéž čl. 7-8.

²¹⁹ EUROPEAN COMMISSION: *Multiannual Indicative Programme for Mongolia 2014-2020...*, s. 2.

2020 tak reflektuje normativní dimenzi rozvojové spolupráce, která představuje základ vnějších vztahů EU vůči této zemi.

Jak vyplývá ze sektorového zaměření, klíčové oblasti rozvojové spolupráce mezi EU a Mongolskem spadají již od počátku této spolupráce v r. 1994 do normativní základny EU identifikované I. Mannersem. Jádrem podpory Mongolska vychází z rozvoje země, který je prostoupen cíli šíření norem jako je demokratizace, rozvoj lidských práv či dobrá správa. Jak je patrné z tabulek v příloze, projekty realizované v Mongolsku EU i jejími členskými státy reprezentují různé hlavní či vedlejší normy EU identifikované I. Mannersem. Pokud jde tedy o rozvojovou spolupráci EU s Mongolskem, lze říci, že míří na normativní cíle v sektorech jako je rozvoj venkova, vzdělání, těžební sektor, rozvoj lidských zdrojů, demokracie a lidských práv či potravinová bezpečnost. Normativní základna EU je v rámci rozvojové spolupráce jasně reflektována a tato spolupráce zároveň míří spíše na nehmotné cíle ve smyslu investic do lidského kapitálu, což dále potvrzuje její normativní charakter a úmysly. Nelze si rovněž nevšimnout, že tato spolupráce cílí na sektory, které jsou v Mongolsku problematické a zaměřuje se na jejich „slabé stránky“, které jsou zřejmé z kapitoly věnující se domácí dynamice v Mongolsku, což naplňuje kritéria normativnosti, protože za těmito cíli lze jen těžko hledat jednostranné uspokojování vlastních zájmů ze strany EU či jejích členských států.

Důraz na demokracii a lidská práva, včetně dalších norem, hodnot a principů demokratického vládnutí je představiteli EU opakovaně zmiňován při oficiálních akcích. Např. několik dní před zahájením své mise zdůraznil velvyslanec EU pro Mongolsko Schweisgut normativní základ vzájemných vztahů, když prohlásil: *"Nyní jsou vytvořeny všechny podmínky pro posílení našeho politického dialogu a spolupráce a pro další posílení našeho partnerství. EU a Mongolsko sdílejí mnoho společných hodnot: dodržování lidských práv, demokracie a právní stát tvoří základ našeho vztahu."*²²⁰

Jak z oficiálních dokumentů, tak z veřejných prohlášení oficiálních představitelů EU je patrné, že cíle politiky EU vůči Mongolsku jsou především podpora demokracie, lidských práv, udržitelného rozvoje a dobré správy věcí veřejných. Normativně působí i dříve stanovené cíle v dokumentech rozvojové spolupráce v rámci programu TACIS či strategického dokumentu pro Mongolsko na roky 2007-2013. Tyto cíle tedy v podstatě odpovídají normativním cílům – směřují k přetváření mezinárodního prostředí za pomoci mezinárodního práva a mezinárodních režimů a svým charakterem jsou závazné jak pro EU, tak pro Mongolsko.

---

²²⁰ AMINAA, K. *Mongolia-EU relations enter new phase* [online]. montsame.mn, 30. října 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://montsame.mn/en/read/132155>>

Pokud jde o ekonomické cíle, lze konstatovat, že obchodní spolupráce s Mongolskem je pro EU, vezmeme-li v potaz její podíl na obchodu EU, v podstatě nevýznamná. Pokud jde o možné cíle EU, mohli bychom se zamyslet nad obecně známou potřebou EU diverzifikovat dodávky energetických zdrojů a tím snížit svou závislost na dodávkách surovin z Ruska. Obchodní spolupráce s Mongolskem se však energetických zdrojů vůbec netýká, vzhledem ke geografické poloze Mongolska sevřeného mezi Ruskem a Čínou by efektivní dodávka surovin ani nebyla možná. Jak je zřejmé z kapitoly věnující se obchodní spolupráci, ta je přínosná spíše pro Mongolsko již tím, že mu umožňuje diverzifikovat destinace pro export a EU je navíc také poměrně významným importním partnerem, především pokud jde o výrobky s vyšší přidanou hodnotou.

Oficiálním dokumentem zabývajícím se obchodní spoluprací EU a Mongolska je opět PCA, ze které vyplývá, že existuje oboustranný zájem na rozšíření obchodní spolupráce, přičemž je odkazováno na „*nepostradatelnou úlohu*“ obchodní spolupráce při rozvoji a na posílení konzultací ohledně rozvoje ve shodě se pravidly WTO.²²¹ Takto definované cíle naznačují spíše na oboustranný prospěch, ze kterého by mělo navíc těžit i širší okolí v rámci mongolských obchodních vazeb, což naznačuje normativní charakter spolupráce. Ze vzájemné obchodní spolupráce navíc nevyplývá, že by se EU snažila být konkurentem obchodních partnerů Mongolska, což by opět vzhledem ke geografické vzdálenosti a poloze Mongolska bylo spíše nerealizovatelné.

EU se navíc v podstatě zavazuje prosazovat lidská práva ve veškerých oblastech své vnější činnosti, včetně obchodu. V oblasti vnějších vztahů totiž prosazuje tzv. přístup založený na právech, který pomáhá plnit zásady vnější činnosti EU stanovené ve smlouvách – nedělitelnost lidských práv, respektování lidské důstojnosti a rovnost.²²² Tudíž i cíle v oblasti obchodu by minimálně měly být také normativní. Teorie navíc tvrdí, že i v případě strategických cílů, nelze vyloučit jejich normativní charakter a pouhý fakt, že by EU např. prostřednictvím obchodní spolupráce s Mongolskem uspokojovala vlastní potřeby v podobě rozšíření obchodních vazeb není nutně nekompatibilní s jejím normativním charakterem.

Zdá se, že cíle EU v oblasti vnějších vztahů EU s Mongolskem odpovídají normativním cílům. Jedná se o cíle, které nesměřují k jednostrannému uspokojení vlastních potřeb EU. Spíše jde o cíle, které pozitivně ovlivňují širší prostředí, jsou ohraničeny mezinárodními režimy a právem a jsou závazné pro obě strany.

---

²²¹ Čl. 14 Rámcové dohody o partnerství a spolupráci...

²²² EUROPEAN COMMISSION. *Human rights* [online]. europa.eu [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/human-rights_en>

4.2 Vztahy EU-Mongolsko: analýza a hodnocení prostředků

Abychom mohli EU označit za normativního aktéra ve vztahu k Mongolsku, měla by její spolupráce s tímto státem být založena na aplikaci normativních prostředků založených na „pozitivním podmiňování“ v podobě zapojování Mongolska do spolupráce či odměňování. Z aktivit Mongolska na mezinárodní scéně, jeho demokratického charakteru a aktivní snahy o implementaci evropských norem lze celkově shrnout, že bezesporu dává EU podnět k tomu, aby bylo „odměňováno“.

Jak vyplývá z přehledu vzájemných vztahů, užívání rozvojové spolupráce je ve vztazích s Mongolskem skutečně dominantním prostředkem. Rozvojová spolupráce, jako jeden z typů pozitivního podmiňování, doposud byla v podstatě nejdůležitějším aspektem vzájemných vztahů a Mongolsko je tedy příjemcem mnoha rozvojových programů EU i jejích členských států. Tyto prostředky bezesporu splňují podmínky normativnosti.

Z analýzy vzájemných vztahů je zřejmé, že nejaktivnějšími státy členské základny EU v Mongolsku jsou státy, které mají v Mongolsku stálé zastoupení. Je třeba poznamenat, že vztahy s těmito státy jsou založeny na bilaterální rozvojové spolupráci, která je v souladu s rozvojovou spoluprací EU. V rámci rozvojové spolupráce EU je pozitivním aspektem, že ta se v podstatě doplňuje s politikami členských států, je tedy snaha utvářet synergie, u kterých je předpoklad vyšších a účinnějších dopadů. Tyto politiky působí koherentně, dlouhodobě a vzájemně se doplňují – lze tedy tvrdit, že jsou zde naplněny podmínky normativnosti a že normativnost rozvojové spolupráce EU jako normativního prostředku není narušována nenormativním přístupem členských států EU. Země EU se stálým zastoupením byly také aktivními podporovateli Mongolska a jeho úsilí o vyšší pozornost v EU. Jako dalšího významného podporovatele prohloubení vzájemných vztahů můžeme zmínit i Evropský parlament (EP), který Mongolsko, na rozdíl od EK, dlouhodobě chápe jako součást Střední Asie a apeluje na jeho začlenění do strategie EU pro Střední Asii.²²³

Jedním z typů pozitivního podmiňování je i přístup na trh, na tomto místě můžeme tedy poukázat na systém GSP+, kterým EU umožňuje Mongolsku preferenční přístup na trh. Jak vyplývá z přehledu vzájemných vztahů, je to spíše Mongolsko, kdo z obchodní spolupráce čerpá výhody. Skutečnost, že Mongolsko bylo první zemí Střední Asie, které v rámci tohoto

---

²²³ EUROPEAN PARLIAMENT. *Central Asia* [online]. europa.eu [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/178/central-asia> srov. Legislativní usnesení Evropského parlamentu č. 2102(INI)/2007 ze dne 20. února 2008 o strategii EU pro Střední Asii. Úř. věst. C 194E, s. 57

systemu bylo umožněno čerpat výhody, také naznačuje, že si je EU vědoma pokroků, které Mongolsko během své tranzice doposud dosáhlo a v tomto směru jej „odměňuje“.

Jako odměnu v podobě zapojení můžeme chápat samotné uzavření PCA, o kterou Mongolsko projevílo zájem a která posouvá vzájemné vztahy na vyšší úroveň, nebo následné ustavení stálé delegace EU v Ulánbátaru, na jejíž absenci bylo opakovaně upozorňováno.²²⁴ Zmínit lze také ustavení politického dialogu a dialogu v oblasti lidských práv, ke kterým došlo na základě výše zmíněné dohody. Jako symbolickou odměnu můžeme zmínit např. pomoc EU při přípravě na summit ASEM v r. 2016, který Mongolsku umožnil upozornit na sebe v širším mezinárodním společenství,²²⁵ což pro Mongolsko bylo významné v kontextu jeho snahy prezentovat se jako liberální, demokratická země dodržující lidská práva a budující vazby mimo svůj region.

Mongolsko rovněž projevílo zájem o bezvízový styk.²²⁶ Uznání statutu tržní ekonomiky by také bylo možno chápat jako potencionální odměnu, o kterou byl projeven zájem. Jako potencionální odměnu zapojení bychom rovněž mohli zmínit již avizované začlenění Mongolska do strategie EU pro Střední Asii.²²⁷ V tomto směru má EU, výměnou za pokroky Mongolska v oblastech, které jsou stále spatřovány jako nedostatečné, jistě co nabídnout a Mongolsko tak má recipročně do budoucna i určitou motivaci ke zlepšení. V kontextu zmíněných snah Mongolska v rámci politiky třetích sousedů by tyto zdánlivě nevýznamné kroky pro EU měly pro Mongolsko velký význam.

Mezi prostředky, které EU používá je třeba rovněž zmínit politická prohlášení představitelů EU, popř. také doporučení učiněná v dokumentech prezentovaných EU, jimiž EU dává najevo své postoje a vyjadřuje případně (ne)souhlas s určitým děním či vývojem v dané zemi. Ve vztahu k Mongolsku byly v poslední době ze strany EU vyjádřeny především obavy možného obnovení trestu smrti, které byly pravidelně vyjadřovány EU v jejích zprávách o stavu lidských práv a demokracie, stejně jako v politických prohlášeních učiněných evropskými představiteli. Tato prohlášení byla prezentována především v rámci společného dialogu o lidských právech,²²⁸ negativně se o možném znovuzavedení trestu smrti vyjadřoval i EP v rámci

---

²²⁴ ROLLE, Kateryna: *The Past, Present and Future...*, s. 11.

²²⁵ Preparing ASEM: *The European Commission trains Mongolian interpreters* [online]. youtube.com, 30. června 2016 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.youtube.com/watch?v=2WtAvwuat8c>> Srov. s EUROPEAN COUNCIL. *Asia-Europe Meeting (ASEM), Ulaanbaatar, Mongolia, 15-16 July 2016* [online]. europa.eu [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2016/07/15-16/>>

²²⁶ ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ULÁNBÁTARU: *Souhrnná teritoriální informace...*, s. 23.

²²⁷ Podobně rovněž JARGALSAIKHAN, Mendee: *Mongolia's Quest for Third Neighbours...*, s. 1, 4.

²²⁸ DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO MONGOLIA. *Mongolia – EU Annual Report on Human Rights and Democratisation 2018* [online]. eeas.europa.eu, 15. května 2019 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na:

meziparlamentních setkání s mongolskými protějšky.²²⁹ Unie opakovaně upozorňuje, že by tento krok byl v rozporu s mezinárodními závazky Mongolska a se závazky vyplývajícími ze systému GSP+. Závěrem lze tedy konstatovat, že EU ve vztahu k Mongolsku jednoznačně splňuje podmínky, které na normativní prostředky teorie klade.

4.3 Vztahy EU-Mongolsko: analýza a hodnocení dopadů

Účinnost implementace normativních prostředků by se měla projevit v podobě normativních dopadů. Abychom mohli posoudit normativní dopady je třeba hledat spojení mezi působením EU v Mongolsku a specifickými změnami po politické, právní či institucionální stránce v dané zemi.

Mongolsko již od demokratické revoluce v r. 1989 vykazuje stabilní demokratický vývoj, což potvrzují např. i hodnocení Economist Intelligence Unit²³⁰ či Freedom House.²³¹ Přestože bychom tedy mohli tvrdit, že samotný demokratický vývoj je normativním důsledkem působení EU, a částečně bezesporu je, úvodem je třeba poukázat na také fakt, že demokratický charakter Mongolska možnost hodnocení normativnosti dopadů signifikantně snižuje, a tedy přestože stanovit normativní cíle a usilovat o ně je pro EU mnohem snazší, o to problematičtější je prokázat normativní dopady takového působení.

Jako základní zdroj pro evaluaci normativních dopadů zde poslouží především zprávy o pokroku v implementaci 27 smluv požadovaných systémem GSP+, popř. zprávy o pokroku v oblasti lidských práv a demokracie, které EU pravidelně zpracovává, protože právě tyto zprávy odrážejí normativní cíle, o které EU v Mongolsku usiluje. V rámci hodnocení však budou zdůrazněny také dílčí dopady především praktického charakteru rozvojové spolupráce, na které je možno přímo poukázat.

Pokud jde o ratifikaci a implementaci 27 úmluv požadovaných systémem GSP+, Mongolsko je hodnoceno pozitivně, ratifikovalo a poměrně úspěšně implementuje všech 27

<https://eeas.europa.eu/delegations/mongolia/62405/mongolia-eu-annual-report-human-rights-and-democratisation-2018_en>

Výroční zprávy EU o lidských právech a demokracii jsou dostupné zde: EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION SERVICE. *Share EU Annual Reports on Human Rights and Democracy* [online]. eeas.europa.eu, 7. října 2020 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/8437/eu-annual-reports-human-rights-and-democracy_en>

²²⁹ EUROPEAN PARLIAMENT. *Mission Report: following the 12th EU-Mongolia Inter-Parliamentary Meeting* [online]. 9. října 2018, s. 7. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.europarl.europa.eu/delegations/en/12th-eu-mongolia-inter-parliamentary-mee/product-details/20180926DPU19021>>

²³⁰ Viz Tabulka č. 3, s. 22.

²³¹ Dle Freedom House je Mongolsko označováno jako „Free“ již od r. 1991. Viz FREEDOM HOUSE. *Publication Archives* [online]. freedomhouse.org [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<https://freedomhouse.org/reports/publication-archives>>

požadovaných úmluv. Mongolsko navíc dobrovolně ratifikovalo i další úmluvy, které nejsou systémem GSP+ vyžadovány a hodnoty, na kterých jsou všechny tyto úmluvy založeny, aktivně prosazuje ve svých politikách jak na domácí scéně, tak v rámci mezinárodního společenství. Tento fakt vyplývá i z aktivit Mongolska v rámci OSN a mezinárodních organizací a institucí, především těch v oblasti lidských práv a demokracie a potvrzují jej i monitorující zprávy EK pokrývající roky 2014-2019.²³² I přesto, že Mongolsko má poněkud omezené kapacity, země úspěšně plní své povinnosti v oblasti podávání zpráv příslušným monitorujícím orgánům a dobře reaguje i na jejich doporučení.

Národní komise pro lidská práva v Mongolsku je považována za nezávislou a objektivní, její doporučení jsou v zemi posuzována a mnohá z nich následně také přijímána. Státní orgány v Mongolsku obecně uznávají lidská práva a ta jsou nedílnou součástí mongolské strategie v oblasti rozvoje demokracie a tržní ekonomiky. Vláda uznává, že potřebuje v této oblasti pomoc a odborné znalosti a obecně vítá doporučení EU a monitorujících orgánů.²³³

V květnu 2015 Mongolsko podstoupilo tzv. Universal Periodic Review (UPR), následně Mongolsko přijalo 150 ze 164 hlavních doporučení 68 intervenujících delegací včetně 20 členských států EU²³⁴ v oblasti lidských práv a v r. 2016 je reflektovalo ve svém Národním akčním plánu pro implementaci UPR 2016-2019.²³⁵

Úroveň ratifikace klíčových lidskoprávních smluv je v Mongolsku vysoká a přesahuje požadavky kladené systémem GSP+. Dle poslední zprávy o plnění GSP+ z r. 2019 Mongolsko zlepšilo především implementaci v oblasti podpory a ochrany práv žen a dětí. Mongolsko dle doporučení Výboru OSN proti mučení zůstává zavázáno k vytvoření nezávislého mechanismu za účelem vyšetřování stížností na mučení a jiné nelidské zacházení. Obavy rovněž vzbudila nezávislost soudnictví v reakci na sérii odvolání několika vysokých představitelů soudního systému v zemi a situace obránců lidských práv, protože zákon na jejich ochranu doposud nebyl přijat.²³⁶

Pozice Mongolska při jednání a hlasování na fórech OSN pro lidská práva (Sociální, kulturní a humanitární výbor Valného shromáždění či Rada OSN pro lidská práva) je úzce

---

²³² Zprávy pokrývající roky 2014-2019 jsou dostupné zde: GSP HUB. *GSP Monitoring Database on Mongolia: International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1976)* [online]. gsphub.eu [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://gsphub.eu/monitoring-database/mongolia/4>>

²³³ EUROPEAN COMMISSION: *Joint Staff Working Document SWD(2016) 8: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development...*, s. 172, 175.

²³⁴ Tamtéž s. 172.

²³⁵ EUROPEAN COMMISSION. *Joint Staff Working Document SWD(2018) 28: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development...*, s. 2, 6.

²³⁶ GSP HUB. *Mongolia...*

spojena s pozicí EU.²³⁷ V Radě OSN pro lidská práva Mongolsko obecně podporovalo klíčová usnesení týkající se porušování lidských práv nebo tematická usnesení týkající se například trestu smrti.²³⁸ Mongolsko je aktivním hráčem v oblasti lidských práv jak ve svém regionu, tak i mimo něj a podporuje rozvoj lidských práv a demokracie,²³⁹ o čemž svědčí i již zmíněné aktivity na mezinárodní scéně,²⁴⁰ např. Ulánbátarský dialog, členství v OBSE, aktivní zapojení v peacekeepingových misích či předsednictví v Radě OSN pro lidská práva (2016-2018). V letech 2012-2013 Mongolsko rovněž předsedalo Společenství demokracií, v roce 2015 hostilo konferenci Freedom Online a²⁴¹účastní se také multilaterálních iniciativ jako Mezinárodní kontaktní skupina pro svobodu náboženského vyznání či Aliance pro obchod bez mučení, která je společným úsilím EU, Mongolska a Argentiny z r. 2017 s cílem ukončit obchodování se zbožím používaným pro výkon trestu smrti či mučení.²⁴²

V poslední době nabyla na intenzitě debata ohledně obnovení trestu smrti, který byl zrušen přijetím novely trestního zákoníku v roce 2015. Již v roce 2018 však prezident Kh. Battulga vyslovil svůj záměr obnovit trest smrti pro trestné činy zneužívání dětí.²⁴³ Možné obnovení trestu smrti bylo následně jednou z klíčových otázek projednávaných na akci organizované Mezinárodním střediskem Globe v dubnu 2019 v rámci projektu Democracy Reporting International²⁴⁴ na podporu lidských a pracovních práv prostřednictvím systému GSP+, který je financován EU. Již v květnu 2019 mongolský ministr spravedlnosti v parlamentu prohlásil, že není možné, aby Mongolsko obnovilo trest smrti z důvodu ratifikace Druhého opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech. Stejnou pozici poté potvrdila mongolská vláda během monitorovací mise EU v rámci GSP+ v Mongolsku v r. 2019,

---

²³⁷ EUROPEAN COMMISSION: *Joint Staff Working Document SWD(2016) 8: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development...*, s. 175.

²³⁸ EUROPEAN COMMISSION: *Joint Staff Working Document SWD(2018) 28: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development...*, s. 2.

²³⁹ EUROPEAN COMMISSION: *Joint Staff Working Document SWD(2016) 8: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development...*, s. 175.

²⁴⁰ Viz kapitola 2.4.

²⁴¹ EUROPEAN COMMISSION: *Joint Staff Working Document SWD(2016) 8: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development...*, s. 172.

²⁴² EVROPSKÁ KOMISE. *EU iniciuje mezinárodní Alianci za obchod bez mučení* [online]. europa.eu, 7. září 2017 [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/czech-republic/newP170907_aliance_za_obchod_bez_muceni_cs>

²⁴³ EUROPEAN COMMISSION: *Joint Staff Working Document SWD(2018) 28: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development...*, s. 11.

²⁴⁴ DEMOCRACY REPORTING INTERNATIONAL. *The State of Human Rights in Mongolia* [online]. democracy-reporting.org, 17. dubna 2018 [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://democracy-reporting.org/ru/the-state-of-human-rights-in-mongolia/>>

když uznala neslučitelnost takového kroku s mezinárodními závazky a obnovení trestu smrti odmítla.²⁴⁵

Mongolsko ratifikovalo všech 7 mezinárodních úmluv požadovaných systémem GSP+ v oblasti pracovních práv a nad rámec požadavků systému GSP+ rovněž ratifikovalo Úmluvu o nucené práci a její protokol z r. 2014. Mongolsko se mezi lety 2015 a 2017 účastnilo projektu EU a Mezinárodní organizace práce (ILO) s cílem posílení národních kapacit ke zlepšení mezinárodních pracovních standardů v zemi – výsledkem byla revize zákoníku práce a zlepšení souladu s mezinárodními standardy v oblasti pracovního práva. Pokrok byl rovněž zaznamenán ve zlepšení právního rámce pro boj proti dětské práci, ta je však stále vyskytujícím se jevem, a to zejména v nebezpečných odvětvích, jako je těžba nerostných surovin. Problémy přetrvávají především s ohledem na dostupné zdroje v oblasti kontroly, které jsou překážkou pro efektivní monitorovací činnost a prosazování stávajících pracovněprávních předpisů.²⁴⁶

Přestože Mongolsko vykazuje vysoké odhodlání, politika ochrany životního prostředí je pro Mongolsko výzvou, se kterou je třeba se vypořádat. I v oblasti ochrany životního prostředí Mongolsko ratifikovalo některé úmluvy nad rámec požadovaný systémem GSP+, např. Vídeňskou úmluvu o ochraně ozonové vrstvy či Nagojský protokol. V září 2016 Mongolsko ratifikovalo rovněž Pařížskou dohodu a předložilo svůj plánovaný příspěvek, který předpokládá snížení emisí skleníkových plynů o 14 % do roku 2030. Mongolsko na domácí scéně prosazuje přísné zákony na ochranu životního prostředí, v budoucnu je však třeba čelit podstatným výzvám spojeným se znečišťováním životního prostředí a zajištěním ekologické kompatibility těžebních projektů. Omezené kapacity rovněž částečně brání účinné implementaci požadovaných úmluv.²⁴⁷ Boj proti změně klimatu a ochrana životního prostředí, jako jedny z hlavních aspektů vnitřních i vnějších politik EU, jsou oblasti, na které je v poslední době v rámci rozvojové spolupráce s Mongolskem kladen důraz. EU se snaží pomáhat při zlepšování stavu životního prostředí, dobré správy přírodních zdrojů či managementu odpadu apod. Velký význam hraje transfer evropských norem a standardů. Projekt EU z r. 2016 např. pomohl v Mongolsku vytvořit životaschopný trh s udržitelnými stavebními materiály z popela jako odpadním produktem mongolských uhelných elektráren. Výsledkem je, že v této oblasti v současné době působí přibližně 20 místních podniků, které převzaly udržitelné výrobní normy

---

²⁴⁵ EUROPEAN COMMISSION. *Joint Staff Working Document SWD(2020) 23: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance ('GSP+') assessment of Mongolia covering the period 2018-2019* [online]. Brussels, 10. února 2020, s. 8-9 [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10102/2020/EN/SWD-2020-23-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>>

²⁴⁶ GSP HUB: *Mongolia...*

²⁴⁷ Tamtéž.

a standardy EU.²⁴⁸ Mezi lety 2015-2018 byl také realizován projekt EU s názvem „*Ekonomická správa pro spravedlivý růst*“, v jehož rámci došlo k posílení institucionálních kapacit klíčových ministerstev a jejich schopností v oblasti poskytování veřejných služeb a efektivnější redistribuce příjmů z těžebního sektoru.²⁴⁹

I v oblasti správy věcí veřejných Mongolsko vykazuje silný závazek a ratifikovalo všechny požadované úmluvy kladené systémem GSP+. Dle poslední zprávy z r. 2019 bylo zaznamenáno zlepšení především v oblasti protidrogové politiky. Největší výzvou zůstává korupce, zejména pokud jde o veřejný sektor a soudnictví, kde bylo v minulých letech zaznamenáno několik případů korupce na vysoké úrovni. Omezení v oblasti kapacit vlády opět představují překážku v lepší implementaci.²⁵⁰ V přímé souvislosti s činností EU působí poněkud nenormativně především korupční skandál z r. 2019 týkající se společného projektu EU a Evropské banky pro obnovu a rozvoj (EBRD) pro financování SMEs v Mongolsku. Z mongolské strany totiž došlo k účelovým podvodům a tyto úvěry byly poskytovány nikoli SMEs, ale rodinným příslušníkům mongolských politických představitelů, což rovněž negativně ovlivnilo plánování dalších projektů EBRD v zemi.²⁵¹

Ačkoli většina výše uvedených dopadů nelze dávat do přímé souvislosti s působením EU, ta má na tyto akce přinejmenším nepřímý vliv a svou politikou je prokazatelně podporuje. Tento vliv vyplývá již ze samotného poskytování preferenčního přístupu na trh EU, jehož podmínkou je aktivní implementace daných úmluv a doporučení monitorujících orgánů, kterou Mongolsko splňuje. Nelze si však nevšimnout také velice aktivního přístupu Mongolska v oblasti přijímání doporučení a jejich implementace. Jako ukázkový příklad normativního dopadu působení EU v Mongolsku lze poté zmínit zrušení trestu smrti, kterému se nyní věnujeme podrobněji.

Již v r. 2010 vystoupil prezident Ts. Elbegdorj s projevem v mongolském parlamentu, v jehož rámci oznámil moratorium na trest smrti. Tento projev lze považovat za první důležitý krok ke zrušení trestu smrti v Mongolsku a vzhledem k tomu, že ještě v r. 2007 a 2008

---

²⁴⁸ EUROPEAN COMMISSION: *Partners for a better future ...*, s. 14. Srov. s. DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO MONGOLIA. *Improving resource-efficiency and cleaner production in the Mongolian construction sector through materials recovery* [online]. europa.eu, 14. listopadu 2020 [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/delegations/mongolia/88722/improving-resource-efficiency-and-cleaner-production-mongolian-construction-sector-through_en>

²⁴⁹ DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO MONGOLIA. *Share Economic Governance for Equitable Growth (EG4EG)* [online]. europa.eu, 21. září 2016 [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/delegations/mongolia/50922/economic-governance-equitable-growth-eg4eg_en>

Srov. s GIZ. *Mongolia and the EU: solving problems together* [online]. giz.de [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<https://www.giz.de/en/worldwide/38983.html>>

²⁵⁰ GSP HUB: *Mongolia...*

²⁵¹ ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ULÁNBÁTARU: *Souhrnná teritoriální informace...*, s. 27.

Mongolsko hlasovalo ve Valném shromáždění OSN proti rezoluci požadující celosvětové moratorium na trest smrti také jako výrazný posun v dosavadní politice.²⁵²

Prezident ve svém projevu nejprve informoval, že od jeho zvolení nedošlo v Mongolsku v ani jednom případě k výkonu trestu smrti a že naopak vyhověl veškerým žádostem o milost. Poté uvedl argumenty pro zrušení trestu smrti, přičemž zmínil uvěznění jako vhodnou alternativu, poukázal na nezvratnost trestu smrti, riziko popravy nevinných a negativní zkušenosti zneužití v období politických čistek 30. let. Prezident zdůraznil přítomnost Mongolska na mezinárodní scéně, negativní důsledky na reputaci státu a neexistenci důkazů, že by trest smrti odrazoval od páchání trestné činnosti. Prezident zdůraznil, že trest smrti byl prakticky zrušen v celé EU i dalších částech světa, přičemž upozornil na účast zástupců členských států EU, která jasně naznačovala evropskou podporu jeho moratoriu. Na závěr svého projevu prezident oznámil moratorium na trest smrti s tím, že Mongolsko bude dále činit příslušné kroky a přizpůsobovat své zákony tak, aby došlo k úplnému zrušení tohoto trestu v zemi.²⁵³

Změna politiky byla následně reflektována tím, že v r. 2010 a 2012 Mongolsko již hlasovalo ve Valném shromáždění OSN ve prospěch rezoluce požadující světové moratorium na trest smrti. Dne 13. března 2012 následovala ratifikace Druhého opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech, jehož smluvní strany jsou povinny zrušit trest smrti, a v prosinci roku 2015 již mongolský parlament schválil nový trestní zákoník, kterým došlo k faktickému zrušení trestu smrti v zemi.²⁵⁴

V této souvislosti je třeba připomenout fakt, že EU podporuje a hájí univerzálnost a nedělitelnost lidských práv jak v rámci členské základny, tak v rámci spolupráce s partnerskými zeměmi – od politického dialogu, přes ekonomickou diplomacii, lidskoprávní dialogy, politická prohlášení a kampaně, až po lidskoprávní strategie pro jednotlivé státy. V oblasti vnějších vztahů prosazuje EU tzv. přístup založený na právech, který pomáhá plnit zásady vnější činnosti EU stanovené ve smlouvách – nedělitelnost lidských práv, respektování lidské důstojnosti a rovnost.²⁵⁵ Postoj EU k trestu smrti je nejvýrazněji vyjádřen v rámci tzv. „*Obecných zásad EU*

---

²⁵² Rezoluce Valného shromáždění ze dne 18. prosince 2007: A/RES/62/149 *Moratorium on the use of the death penalty* [online]. undocs.org, 26. února 2008 [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/RES/62/149>>

²⁵³ *Mongolian news – Bold move taken by Mongolia to halt all executions* [online]. youtube.com, 15. ledna 2010 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=-7Pzwa_WoMU>

²⁵⁴ HALBERTSMA, Tjalling. *Abolition of the Death Penalty in Mongolia* [online]. Mongolian Journal of International Affairs, prosinec 2020, (21), s. 56 [cit. 2021-03-15]. ISSN 1023-3741. Dostupné na: <<https://www.mongoliajol.info/index.php/MJIA/article/view/1433>>

²⁵⁵ EUROPEAN COMMISSION. *Human rights* [online]. europa.eu [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/human-rights_en>

týkajících se trestu smrti,“ které v podstatě stanoví rámec pro diplomatickou akci: *“EU se domnívá, že trest smrti představuje závažné porušení lidských práv a lidské důstojnosti. Povzbuzena silicím úsilím o zrušení trestu smrti na celém světě, bude pokračovat ve své dlouhodobé kampani proti tomuto trestu. Zrušení trestu smrti přispívá k postupnému rozvoji lidských práv. Trest smrti je nehumánní a zbytečný. Neexistují žádné přesvědčivé důkazy, které by dokládaly, že trest smrti odrazuje od páchání trestné činnosti. Jakýkoli justiční omyl by navíc mohl vést k úmyslnému zabití nevinné osoby státními orgány.”*²⁵⁶

Tjalling H.F. Halbertsma si všímá, že činnost EU hrála při zrušení trestu smrti v Mongolsku významnou roli a upozorňuje, že politická podpora prezidentského moratoria vyžadovala vysoký stupeň koordinace mezi jednotlivými členskými státy zastoupenými v Ulánbátaru, EK a mongolským prezidentem.²⁵⁷

Zástupci členských států EU byli přítomni při prezidentově projevu a vyjádřili mu svou podporu. V den, kdy prezident Ts. Elbegdorj oznámil své moratorium, vydala rovněž Vysoká představitelka Unie C. Ashtonová prohlášení, v němž poblahopřála k tomuto kroku: *“Evropská unie vítá moratorium na trest smrti v Mongolsku vyhlášené dne 14. ledna 2010. EU blahopřeje mongolskému prezidentovi, Velkému státnímu churalu – jednokomorovému mongolskému parlamentu, mongolské vládě a mongolskému lidu k tomuto důležitému rozhodnutí. EU doporučuje Mongolsku zmírnit všechny stávající tresty smrti na doživotí. Evropská unie je toho názoru, že zrušení trestu smrti přispívá k posílení lidské důstojnosti. EU považuje trest smrti za krutý a nelidský trest, který neslouží jako prevence trestné činnosti a nepřijatelným způsobem popírá lidskou důstojnost a integritu. Evropská unie znovu potvrzuje, že jejím cílem je usilovat o všeobecné zrušení trestu smrti. EU doufá, že mongolské moratorium je prvním krokem ke zrušení trestu smrti, jež by mohl přimět ostatní země v regionu k následování.”*²⁵⁸ Toto prohlášení bylo následně za účelem zdůraznění mezinárodní podpory prezidentovu moratoriu vyvěšeno na internetových stránkách mongolského prezidenta spolu s dalšími prohlášeními vyjadřujícími podporu, zejména šlo o oficiální prohlášení členských států EU, jejich delegací a nevládních organizací.²⁵⁹

T. Halbertsma upozorňuje na činnost EU, která vedla ke zrušení trestu smrti v Mongolsku, a vysvětluje ji optikou I. Mannerse. Zástupci EU a jejich členských států se zapojili do výše

---

²⁵⁶ RADA EVROPSKÉ UNIE. *Obecné zásady EU týkající se trestu smrti* [online]. europa.eu, 12. dubna 2013, s. 6 [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8416-2013-INIT/cs/pdf>>

²⁵⁷ HALBERTSMA, Tjalling: *Abolition of the Death Penalty in Mongolia...*, s. 59.

²⁵⁸ EVROPSKÁ KOMISE. *Brusel 14. ledna 2010 Prohlášení vysoké představitelky Catherine Ashtonové jménem Evropské unie k moratoriu na trest smrti v Mongolsku*. [online]. europa.eu, 14. ledna 2010 [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/PESC_10_3>

²⁵⁹ HALBERTSMA, Tjalling: *Abolition of the Death Penalty in Mongolia...*, s. 59.

zmíněných symbolických aktivit, v jejichž rámci byla vydána politická stanoviska a prohlášení podporující zrušení trestu smrti a prezidentovo moratorium, což odpovídá *veřejnému šíření a informačnímu šíření norem*. Představitelé Mongolska – úředníci, diplomaté i hlavní představitelé, včetně prezidenta – dlouhodobě zdůrazňují hodnoty, které EU a Mongolsko sdílí a často se také na EU odkazují jako na příklad, popř. vzor., to ostatně také vyplývá z výše zmíněného prezidentova projevu, což odpovídá *šíření nákazou*. Tyto hodnoty byly často vyjadřovány při oficiálních událostech, při uzavírání vzájemných dohod a v těchto dohodách samotných, což odpovídá *procedurálnímu šíření*. Podobně došlo k *šíření přenosem* prostřednictvím obchodní spolupráce, technické asistence a rozvojové spolupráce, v jejichž rámci byly finance zacíleny také na rozvoj občanské společnosti nebo školení politiků v Evropě.²⁶⁰

Vezmeme-li v úvahu fakt, že prezident Kh. Battulga v r. 2018 představil svůj záměr obnovit trest smrti, ke kterému nedošlo po apelech EU v rámci dialogu o lidských právech a meziparlamentních setkání, přičemž, jak je zmíněno výše, vláda sama oponovala a zdůrazňovala, že by to bylo proti jejím mezinárodním závazkům, můžeme o zrušení trestu smrti v Mongolsku prohlásit, že jde o dobrý příklad normativního důsledku politiky EU.

4.4 Vztahy EU-Mongolsko: analýza a hodnocení podmiňujících faktorů

Vztahy EU s Mongolskem lze v mnoha ohledech charakterizovat jako rozvojovou spolupráci, jejímž hlavním a charakteristickým aspektem zůstává pomoc EU při implementaci demokratických reforem, přechodu k tržnímu hospodářství a boji proti negativním důsledkům tohoto přechodu v Mongolsku. Ačkoli její podíl zůstává zanedbatelný, EU se od počátků spolupráce s Mongolskem stala také významnějším obchodním partnerem.

Mongolsko čelilo v průběhu dvacátého století velkým výzvám a nacházelo se v nezáviděníhodné situaci, které vzhledem k jeho geografické poloze nelze uniknout. Po většinu 20. století bylo podřízeno svému severnímu sousedovi a zároveň se obávalo svého jižního souseda. Tento fakt je reflektován v zahraničněpolitickém konceptu Mongolska v podobě politiky třetích sousedů, jejíž nedílnou součástí je dnes i EU, což je její nedůležitější role v Mongolsku, kde je díky sdíleným normám chápána jako spolehlivý demokratický partner, který na rozdíl od USA svým rozvojovým charakterem nevzbuzuje podezření ze strany Ruska a Číny, tudíž ideální třetí soused. Přesto se ale EU svým působením v Mongolsku ocitá v potencionálně konkurenční pozici vůči jeho sousedům a její normativní politika tedy nemůže

---

²⁶⁰ Tamtéž s. 61-62.

být hodnocena samostatně, je nutné přemýšlet v souvislostech a v celkovém kontextu vzájemných vztahů s ohledem na sousední státy, které mají značný geopolitický vliv.

Při zkoumání rozsahu hospodářských vztahů obou sousedních zemí s Mongolskem, je zřejmé, že lze určit objevující se vzorec – Čína je zásadním investorem v Mongolsku a Rusko má významný podíl v mongolských podnicích působících ve strategických odvětvích. Sektory ekonomiky, do kterých tyto země v Mongolsku investují nebo v nich působí jsou především těžba, energetika, doprava či stavebnictví. Jde tedy o oblasti spíše materiálního charakteru v porovnání s „rozvojovými investicemi“ EU, které se míří spíše do lidského kapitálu, budování demokratických kapacit a právního státu. Díky tomu lze ekonomické dimenze obou sousedních zemí v Mongolsku považovat za v podstatě strategické, uspokojující především vlastní potřeby, bez jakýchkoli vazeb na normativní cíle, prostředky i důsledky.

Rostoucí ekonomická přítomnost Číny v Mongolsku je strohou geopolitickou realitou, její přítomnost má strategickou povahu a slouží k zajištění dodávek různých energetických surovin.²⁶¹ Čína se tedy ve vztazích s Mongolskem soustředí spíše na sebezájem než na normativní cíle. Podobný závěr lze poté vyslovit i v případě Ruska a jeho spoluvlastnictví důležitých podniků v oblasti infrastruktury a těžby.

Během socialistické éry Mongolska hrál SSSR bezprecedentní roli, pokud jde o ekonomické plánování, investice do infrastruktury, jakož i určování politických elit a činitelů s rozhodovacími pravomocemi. Sovětská území hraničící s Mongolskem byla základem exportních tras do SSSR i širšího socialistického světa. Vzhledem k tomu, že vztahy s Pekingem byly nepřátelské, neexistovala ani žádná jiná alternativa.²⁶² Rusko v současné době již nemá nad Mongolskem takovou moc, pokud jde o politické směřování země, v oblasti ekonomické přesto zůstává za Čínou hlavním obchodním partnerem a je pochopitelné, že je v podstatě kopii Číny, pokud jde o podporu demokratického vládnutí v Mongolsku.

Pro jakýkoli stát je totiž přinejmenším obtížné, ne-li nemožné, podporovat ostatní státy v budování politického systému, který byl oním státem samotným odmítnut. Rusko ani Čína nesdílí normativní základnu, kterou by Mongolsko podporovaly a která by byla kompatibilní s jeho demokratickým charakterem. Politický systém Ruska i politický systém Číny zkrátka brání těmto státům prosazovat v Mongolsku normy podobné normám EU, a ty tak zůstávají

---

²⁶¹ Blíže viz PEDERSEN, Mortenaxel a Mikkel BUNKENBORG. *Roads that Separate: Sino-Mongolian Relations in the Inner Asian Desert* [online]. Mobilities 2012, roč. 7, č. 4, s. 555-569 [cit. 2021-03-16]. ISSN 17450101. Dostupné na: <<https://doi.org/10.1080/17450101.2012.718938>>

²⁶² K vlivu SSSR blíže viz JENELLE, Matheson. *Soviet Economic Relations with the Non-European CMEA: Cuba, Vietnam, and Mongolia* [online]. Soviet and Eastern European Foreign Trade, 1985, roč.21, č.1/2/3, s. 184–190 [cit. 2021-03-21]. ISSN 00385263. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/27748834?seq=1>>

mimo rámec jejich vztahů s Mongolskem. Cíle sousedních států ve spolupráci s Mongolskem lze objektivně označit za nenormativní a např. o demokratických institucích Mongolska není ze strany Ruska a Číny žádná zmínka, natož důraz.

Pokud jde o nedávný vývoj v Mongolsku a postoj mongolské veřejnosti k oběma sousedům, jak již bylo naznačeno, prezidentské volby z r. 2017 ukázaly spíše na proruské sympatie a protičínské postoje elektorátu. Vítěz prezidentských voleb Khaltmaagiin Battulga byl kritizován za to, že svou kampaň postavil na sinofóbním nacionalismu a jeho oponenti jej obviňovali, že je společen s Ruskem, což lze samo o sobě považovat za dobrou ilustraci jejich rusofobie.²⁶³ Vítězství prezidenta Kh. Battulgy následně přilákalo pozornost na to, jakou politiku bude uplatňovat, aby tak naplnil své sliby v podobě snížení ekonomické závislosti na Číně a budování železničních tras do Ruska.²⁶⁴

Vřelejší vztahy s Ruskem naznačila již účast mongolského prezidenta na Východním ekonomickém fóru ve Vladivostoku v září 2017, kde Kh. Battulga pronesl: *„Považuji za svou prioritu podporu rozvoje mongolsko-ruských vztahů, včetně ekonomické spolupráce, k dosažení jejich nové úrovně. Budu i nadále pokračovat v rozšiřování tradičně přátelských sousedských vztahů mezi našimi zeměmi a v prohlubování naší ekonomické spolupráce. Rozvoj přeshraniční a regionální spolupráce je nezbytný, aby došlo ke zvýšení vzájemného obchodu, protože příhraniční regiony tvoří až 70 % našeho vzájemného obchodu s Ruskem. Naši nejvyšší prioritou je ale podpis dohody o volném obchodu s Euroasijskou ekonomickou unií. V tomto směru jsme vděční za vaši podporu. Naše země mají zájem o spolupráci v oblastech vzdělání, kultury, literatury a turismu.“*²⁶⁵

Prezident Putin zdůraznil svou podporu budování bližších vztahů tím, že prohlásil: *„Nemusím vám vyprávět o mongolsko-ruských vztazích a vazbách. Mongolsko je dlouhodobým partnerem a přítelem Ruska...Víme vše o tradičních oblastech naší spolupráce o velkých podnicích, které byly v minulosti vybudovány. Musíme však na naši spolupráci nahlížet také z dlouhodobého hlediska a hledat nové příležitosti...Rusko je jedním z největších obchodních a hospodářských partnerů Mongolska. Je mi potěšením setkat se dnes s vámi tak, jak jsme*

---

²⁶³ SAMBUU, Boldsai Khan. *Mongolia just elected a former wrestler as its president, after its most divisive election ever* [online]. washingtonpost.com, 13. července 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2017/07/13/mongolia-just-elected-a-former-wrestler-as-its-president-after-its-most-divisive-election-ever/>>

²⁶⁴ EDWARDS, Terrence. *Mongolians fret over China investment as they prepare to vote* [online]. reuters.com, 25. června 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.reuters.com/article/us-mongolia-election-china-idUSKBN19F0S6>>

²⁶⁵ PRESIDENT OF RUSSIA. *Meeting with President of Mongolia Khaltmaagiin Battulga* [online]. kremlin.ru, 7. září 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/55551>>

plánovali, abychom mohli detailně prodiskutovat naše bilaterální vztahy.“²⁶⁶ Prezident Putin navíc vyjádřil svou ochotu prohloubit spolupráci, zejména v oblasti zemědělství a rozvoje infrastruktury a potvrdil, že Rusko zvažuje dohodu o snížení tarifů za tranzitní přepravu a modernizaci společného podniku Ulánbátarská železnice.²⁶⁷

Prezident Kh. Battulga zdůraznil geografickou provázanost Ruska a Mongolska, když prohlásil, že: „*Naše cesta z Mongolska do Vladivostoku byla docela krátká. Tím chci říct, že Dálný východ je pro Mongoly ve skutečnosti „blízký“ východ. Chtěl jsem si toto místo projít a sám se podívat na přístavy...Mongolsko je vnitrozemská země. Je mým snem získat přístup k mořím a objevovat nové příležitosti pro export a obchod s našimi komoditami za globální ceny. Jedním z mých hlavních cílů zde bylo zajistit snížení cen tranzitní dopravy při přepravě zboží skrz ruské území. Vidím, že jsem téměř dosáhnul tohoto cíle. Toto bylo mým cílem mnoho let. Rád bych ještě jednou poděkoval panu Putinovi a dalším, kteří pomohli dohodu o tranzitu připravit.*“²⁶⁸

Navzdory tomu, že se summitu účastnila také Čína, nedošlo k žádnému setkání mezi hlavami států Mongolska a Číny, ani k žádné jiné komunikaci, která by byla zveřejněna do médií. Soudě podle prvního významného mezinárodního summitu, kterého se prezident Kh. Battulga zúčastnil, je zřejmé, že skutečně projevil touhu podporovat užší hospodářské vztahy s Ruskem. Nelze však tvrdit, že by tento postoj naznačoval „proruské“ sympatie či dokonce z pozice EU „nenormativní odklon“ Mongolska od demokratické politiky, je totiž třeba si uvědomit, že tato strategie je plně kompatibilní se zahraničněpolitickou koncepcí Mongolska a lze ji považovat za pouhou snahu vybalancovat své vztahy s Čínou, jejíž ekonomická moc je v současné době enormní.

Zároveň je třeba připomenout, že oba sousední státy mají bohatou historii zjevných i skrytých zásahů do domácí politiky Mongolska, a to i v jeho relativně nedávné minulosti. Jakákoli ruská a čínská prohlášení týkající se respektu suverenity, teritoriální integrity a principu neintervence, jakkoli učiněna v dobré víře, proto postrádají důvěryhodnost, Mongolsko je vůči svým sousedům velmi opatrné a bez ohledu na to, jaká strana byla u moci, svou zahraniční politiku založenou na vyvažování vlivu sousedních států již od 90. let důsledně dodržuje.

---

²⁶⁶ Tamtéž.

²⁶⁷ PRESIDENT OF MONGOLIA: OFFICE OF THE PRESIDENT. *President of Mongolia Khaltmaagiin Battulga and President of Russian Federation Vladimir V. Putin Meet* [online]. president.mn, 7. září 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://president.mn/en/2017/09/07/president-of-mongolia-khaltmaagiin-battulga-and-president-of-russian-federation-vladimir-v-putin-meet/>>

²⁶⁸ TUGSBILIG, B. *President of Mongolia Addresses extended Session of III Eastern Economic Forum* [online]. montsame.mn, 8. září 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://montsame.mn/en/read/131383>>

Ve vztahu k politice EU vůči Mongolsku je tedy třeba připomenout fakt, že to byli koneckonců sami Mongolové, kdo inicioval změnu režimu a politická transformace Mongolska v 90. letech byla řízena přímo z domácího prostředí. Pád SSSR byl vnímán jako příležitost osamostatnění a vytvoření vlastní, nezávislé zahraničněpolitické orientace země, která je založena na a vychází z demokratických principů. Mongolové si přechod k demokratickému způsobu vládnutí zkrátka vybrali sami. Vzhledem k enormnímu vlivu sousedních států, historickým zkušenostem Mongolska a jeho současnému demokratickému charakteru, který je podporován politikou třetích sousedů a budováním vazeb s dalšími demokratickými státy a institucemi, není divu, že normativní cíle uplatňované EU v Mongolsku byly až neúměrně úspěšné. Jejich efektivita totiž do značné míry vychází z domácí vnímavosti – I. Manners v tomto směru hovoří o „kulturním filtru“. Mongolsko samo aktivně vyhledává další partnery sdílející normy demokracie, lidských práv, dobrého vládnutí apod., není proto divu, že normativní cíle a prostředky EU jsou v Mongolsku v podstatě vítány, EU nemusela vynaložit tolik úsilí na jejich prosazování, a přesto jsou jejich důsledky značné.

Vezmeme-li státy v širším regionu Mongolska jako příklad, EU prosazovala či prosazuje podobné normy i ve vztazích s dalšími středoasijskými státy, a to, dalo by se říct, i s větší intenzitou, o čemž vypovídá fakt, že dohody o partnerství a spolupráci s těmito státy byly (na rozdíl od Mongolska) uzavřeny již v polovině 90. let, a tyto státy jsou součástí strategie EU pro Střední Asii. Bylo však dosaženo jen velmi málo v porovnání s normativními dopady v Mongolsku, což potvrzuje i EP, který poukazuje na výjimečné politické kvality Mongolska ve smyslu jeho demokratického rozvoje.²⁶⁹ Jako hlavní příčinu poté můžeme označit fakt, že státní orgány Mongolska byly od počátku přátelské a aktivně vyhledávaly demokratické partnery. Byly tedy ochotné a schopné velmi dobře vyslyšet postoje a poselství EU a umožnily proniknout EU na “domácí” půdu.

Zdůrazňování nezbytnosti upevnování a konsolidace demokracie, lidských práv a dalších hodnot by však mohlo vést i k tomu, že to bude vnímáno jako politické zasahování do vnitřních záležitostí, v horším případě dokonce za vměšování se. Příliš velký důraz na normativní cíle by mohl rovněž vést ke vzniku otázek týkajících se skutečného záměru EU v Mongolsku a zpochybnit tak její normativní cíle. Za takovýchto okolností by dokonce mohla politika EU v Mongolsku vést až k iniciaci politické opozice a zvýšení sociálního odporu. Příkladem může

---

²⁶⁹ GARCÉS DE LOS FAYOS, Fernando. EVROPSKÝ PARLAMENT: *Střední Asie* [online]. europa.eu, září 2017, s. 1 [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/N45163/04A_FT\(2013\)N45163_CS.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/N45163/04A_FT(2013)N45163_CS.pdf)>

být prohlášení prezidenta Kh. Battulgy při projevu v mongolském parlamentu v r. 2018, kdy prezident obhajoval znovuzavedení trestu smrti v Mongolsku a obvinil členy parlamentu a vlády z přijetí linie EU, když prohlásil, že „(mongolská) vláda nebyla jmenována Evropskou unií, proto by zájmy Mongolů měly být její prioritou...Mongolsko jako suverénní stát má právo rozhodovat o svých zákonech a sankční politice podle vlastního uvážení, bez jakýchkoli pokynů.“²⁷⁰

Závěrem lze tedy konstatovat, že aktivity EU v Mongolsku – ve všech jejich aspektech – jsou dobrým příkladem šíření normativní základny EU. Při analýze vztahů Mongolska s EU je jasně vidět, že jsou prosazovány jak hlavní, tak vedlejší normy identifikované I. Mannersem a normativní prostředky EU a jejich dopady na Mongolsko byly vysoce účinné, pokud jde o pomoc a podporu demokratického rozvoje v zemi. Lze však konstatovat i fakt, že vysoká efektivita byla zapříčiněna především podmiňujícími faktory v podobě aktivního přístupu Mongolska, které ve svém okolí postrádá jakýkoli jiný stát s odpovídajícím demokratickým vývojem a čelí vnějším tlakům okolních nedemokratických států – normativní politika EU v Mongolsku byla tedy pozitivně ovlivněna jak vnitřním faktorem v podobě demokratického charakteru Mongolska a tvorby zahraniční politiky založené na aktivním hledání demokratických partnerů mimo svůj region (politice třetích susedů), tak vnějšími faktory v podobě geopolitických vlivů sousedních států, jejich nenormativní politikou a nedemokratickým charakterem, které jsou v přímém rozporu s mongolským demokratickým směřováním v období od konce studené války.

---

²⁷⁰ PRESIDENT OF MONGOLIA: OFFICE OF THE PRESIDENT. *President Battulga delivers Speech at opening of Parliament's Spring Session* [online]. president.mn, 5. dubna 2018 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://president.mn/en/2018/04/05/president-battulga-gives-speech-at-opening-of-parliaments-spring-session/>>

Závěr

Cílem této práce bylo aplikovat koncept normativní moci na případ vnějších vztahů EU s Mongolskem, analyzovat tyto vztahy z pohledu normativní moci a přiblížit je jak z pohledu EU, tak z pohledu Mongolska. Za tímto účelem se první část této práce zabývala charakteristikou vnitřní dynamiky Mongolska, jeho vnějšího prostředí a zahraniční politiky, která na toto prostředí reaguje. Následovala analýza vztahů mezi ES/EU, jejich vývoje, současné podoby, hlavních oblastí spolupráce a nejdůležitější aspektů. Tyto kapitoly sloužily především jako podklad pro analýzu politiky EU vůči Mongolsku z hlediska její (ne)normativnosti a uvedly EU do kontextu vztahů s Mongolskem, stejně jako Mongolsko do kontextu vztahů s EU.

Během studené války bylo Mongolsko pod sovětskou nadvládou a až do roku 1989 a následnou TECA prakticky neexistovaly žádné vzájemné vztahy. Konec studené války však znamenal, že Mongolsko přestalo být vnímáno jako příslušník „odlišného tábora“ a naopak začalo být vnímáno jako potencionální partner pro spolupráci. Za těchto okolností ES/EU poskytovala Mongolsku grantovou pomoc za pomoci programu TACIS, který byl zpočátku zaměřen na podporu ekonomické a politické transformace, budování vládních kapacit a implementaci cílů TECA. Rozvojová spolupráce je hlavním aspektem vzájemných vztahů od ustavení vzájemné spolupráce v 90. letech až do současnosti.

Od r. 2000 byl kladen důraz na vzájemný dialog, což vedlo k zaměření rozvojové spolupráce na udržitelný rozvoj venkova v Mongolsku. V současné době se EU v rámci rozvojové spolupráce zaměřuje na obecný cíl snižování a v dlouhodobém měřítku vymýcení chudoby. V rámci spolupráce s Mongolskem to znamená zaměření na specifické problémy vyplývající z rozvoje poháněného příjmy z těžby nerostného bohatství, a tedy na zlepšování správy příjmů za účelem udržitelného růstu a podporu pracovních příležitostí mimo těžební sektor. Vztahy EU s Mongolskem lze obecně charakterizovat jako rozvojovou spolupráci, jejímž charakteristickým aspektem zůstává pomoc EU při implementaci demokratických reforem, přechodu k tržnímu hospodářství a boji proti negativním důsledkům tohoto přechodu. Rozvojová spolupráce cílí na posilování demokratických kapacit Mongolska, které aktivně usiluje o implementaci evropských norem a standardů.

Vezmeme-li v potaz obchodní spolupráci s Mongolskem, jako další aspekt vztahů EU s tímto státem, ta je pro EU v podstatě nevýznamná, zejména s ohledem na podíl Mongolska na celkovém obchodu EU. Naopak Mongolsko z obchodní spolupráce s EU čerpá výhody již tím, že mu tato spolupráce umožňuje obchodovat i s jinými aktéry, než jsou jeho bezprostřední

sousedé. EU tak činí za pomoci preferenčního přístupu Mongolska na trh EU v rámci systému GSP+.

Ačkoli Mongolsko nikdy nepatřilo do oblasti nejvyšších priorit EU, ta byla v Mongolsku přítomna již od počátku jeho přechodu k demokracii a byla aktivním podporovatelem jeho demokratického vývoje. Navzdory přetrvávající geografické vzdálenosti a omezenému ekonomickému a geopolitickému vlivu EU evidentně přikládá Mongolsku stále větší význam, o čemž svědčí dynamický rozvoj vzájemných vztahů v posledních letech. Za pomyslný milník ve vzájemných vztazích můžeme označit podpis PCA, která je založena na vzájemném respektu k demokracii a lidským právům a je dobrovolným vyjádřením vůle obou aktérů. Vzájemnou spolupráci posiluje především fakt, že EU s Mongolskem sdílí demokratické hodnoty a Mongolsko aktivně usiluje o spolupráci s demokratickými partnery mimo svůj region. Intenzifikaci vztahů prokazuje i nárůst kontaktů na nejvyšší úrovni v posledních letech, stejně jako ustavení politického dialogu a dialogu o lidských právech.

Z analýzy normativnosti politiky EU vůči Mongolsku vyplývá, že EU v těchto vztazích skutečně usiluje o normativní cíle. Ty jsou často vyjadřovány představiteli EU při oficiálních akcích a veřejných prohlášeních, ukotveny jsou poté především v oficiálních dokumentech, jako jsou PCA, MIP 2014-2020, ale i v dříve vydaných dokumentech, jako byly dokumenty rozvojové spolupráce v rámci programu TACIS, strategický dokument pro Mongolsko na roky 2007-2013 či TECA. Sektorové zaměření rozvojové spolupráce jasně reflektuje normativní základnu EU identifikovanou I. Mannersem a rozvojové projekty míří spíše na nehmotné, nemateriální aspekty rozvoje ve smyslu investic do lidského kapitálu v sektorech, které jsou v rámci vnitřní dynamiky Mongolska problematické, což dále podtrhuje normativní charakter evropského úsilí. Cíle v rámci obchodní spolupráce také naznačují spíše normativní charakter, který je dán oboustranným zájmem na rozšíření vzájemného obchodu s odkazem na nezbytnou úlohu obchodní spolupráce při rozvoji v souladu s pravidly WTO. Cíle EU ve vztazích s Mongolskem jsou jednoznačně normativní a nelze je označit za cíle vycházející ze „sebezájmu“, směřující k jednostrannému uspokojování vlastních potřeb. Spíše jde o cíle, které pozitivně ovlivňují Mongolsko a jeho širší prostředí a jsou ohraničeny mezinárodními režimy a právem.

Rozvojová spolupráce je jednoznačně nejvýraznějším prostředkem, který EU ve vztazích s Mongolskem užívá a jako prostředek zahraniční politiky jednoznačně odpovídá normativním kritériím. Pozitivní je, že rozvojová spolupráce EU se v Mongolsku doplňuje s rozvojovými politikami jejích členských států, rozvojové projekty EU a jejích členských států působí koherentně, navzájem se nevyklučují a neodporují si. Jak je navíc patrné z příslušné kapitoly

věnující rozvojové spolupráci, rozvojové projekty směřují na eliminaci negativních jevů jako jsou znečištění životního prostředí či negativní důsledky těžby a kladou důraz na eliminaci environmentálních důsledků těžby, problémů spojených se správou a managementem přírodních zdrojů či nedostatečnou diverzifikací ekonomiky.

Dalším normativním prostředkem pozitivního podmiňování, který EU ve vztahu k Mongolsku užívá je preferenční přístup na trh v rámci systému GSP+, který je podmíněn implementací klíčových mezinárodních úmluv, které opět reflektují normativní základnu EU. Jako normativní prostředek v podobě odměny zapojení lze poté chápat samotné uzavření PCA, o kterou Mongolsko aktivně usilovalo, stejně jako z ní vyplývající ustavení politického dialogu a dialogu o lidských právech. Symbolicky EU odměnila Mongolsko svou pomocí při přípravě na summit ASEM, který Mongolsko hostilo v r. 2016. Politická prohlášení a doporučení v rámci oficiálně publikovaných dokumentů EU či dialogu o lidských právech jsou dalším normativním prostředkem, který EU ve vztazích s Mongolskem užívá. Prostředky, které EU v rámci své politiky ve vztazích s Mongolskem užívá tedy jednoznačně splňují podmínky normativnosti teorií kladené.

Analýza normativnosti dopadů evropského působení ve vztazích s Mongolskem přinesla nejednoznačná zjištění. Demokratický charakter Mongolska a jeho dlouhodobě stabilní demokratický vývoj významně snižují možnost hodnocení normativnosti dopadů evropského působení, protože Mongolsko samo aktivně usiluje o implementaci norem, o které EU v Mongolsku usiluje. Výsledkem je, že celkově Mongolsko vykazuje velmi pozitivní vývoj, který lze ve vztahu k prostředkům užívaným EU považovat až za „neúměrný“.

Ačkoli má Mongolsko ve všech oblastech určité rezervy, především pokud jde o materiální kapacity, celkově vykazuje vysokou úroveň implementace klíčových úmluv požadovaných systémem GSP+ v oblasti lidských práv, pracovních práv, životního prostředí a řádné správy věcí veřejných a hodnoty, na kterých jsou tyto úmluvy založeny aktivně prosazuje jak na domácí scéně, tak na úrovni mezinárodní. Pozice Mongolska při hlasování v OSN je velmi blízká pozici EU, Mongolsko je velmi aktivní v oblasti lidských práv a svou politikou aktivně podporuje jejich rozvoj. Totéž platí i o dalších oblastech jako životní prostředí či řádná správa. Zmínit můžeme např. Ulánbátarský dialog, členství Mongolska v OBSE, aktivní účast v peacekeepingových misích OSN, předsednictví v Radě OSN pro lidská práva, předsednictví ve Společenství demokracií či Alianci pro obchod bez mučení, která je výsledkem společného úsilí EU, Mongolska a Argentiny. Dále také společný projekt EU a ILO, jehož výsledkem byla revize zákoníku práce v Mongolsku, ratifikaci Nagojského protokolu a Pařížské dohody či aktivní implementaci norem a standardů EU v oblasti životního prostředí.

Lze tvrdit, že EU má prokazatelně nepřímý vliv na tyto akce v Mongolsku, protože svou normativní politikou aktivně podporuje Mongolsko v přijímání a implementaci norem vycházejících z její normativní základny. Rozvojové projekty EU a obchodní spolupráce vycházející ze systému GSP+ směřují k podpoře těchto norem v Mongolsku. Jako jediný nenormativní důsledek působení EU v Mongolsku lze zmínit korupční skandál z r. 2019 spojený s projektem EU a EBRD pro financování SMEs, který ovšem v celkovém kontextu nemůže zvrátit dlouhodobě normativní důsledky evropského působení. Za naopak nejvýraznější normativní dopad evropského působení ve vztazích s Mongolskem lze poté poukázat na zrušení trestu smrti v Mongolsku a následné odmítnutí jeho prezidentem navrhované obnovy.

EU tedy vystupuje vůči Mongolsku jako normativní aktér zahraniční politiky a z analýzy vzájemných vztahů je jasné vidět, že jsou prosazovány jak hlavní, tak vedlejší normy, které I. Manners definoval jako normativní základnu EU, jsou prosazovány normativními prostředky a můžeme pozorovat také normativní důsledky tohoto působení. Abychom však získali lepší vhled do politiky EU vůči Mongolsku a vzájemných vztahů je rovněž třeba zvážit podmiňující faktory, které umožňují na normativní úsilí EU a důsledky tohoto úsilí nahlédnout v širších souvislostech, zejména s ohledem na vnitřní dynamiku Mongolska, jeho vnější prostředí a zahraničně-politickou strategii v podobě politiky třetích sousedů.

Přechod k demokracii v Mongolsku byl řízen z domácího prostředí a byly to sami Mongolové, kdo inicioval tuto změnu. Pád SSSR byl vnímán jako příležitost osamostatnění, jehož nezbytnou součástí bylo i předefinování zahraničněpolitických priorit nově vycházejících z demokratických základů. Ačkoli se Mongolsko nemůže „vymanit“ ze své geografie, pro jeho dlouhodobě demokratický vývoj bylo mj. nutné provést reflexi zahraniční politiky, která je dnes založena na budování přátelských vztahů se sousedními státy a vyvažování jejich vlivu. Nejdůležitější součástí tohoto vyvažování je budování sítě vztahů s dalšími demokratickými zeměmi a institucemi – třetími sousedy. Pokud jde o EU, je to právě tato role „třetího souseda“, která je z pohledu Mongolska ve vzájemných vztazích nejdůležitější. EU je díky společným normám spatřována jako spolehlivý demokratický partner, který na rozdíl od USA svým rozvojovým charakterem spolupráce nevzbuzuje podezření ze strany Číny a Ruska, je tudíž ideálním „třetím sousedem“.

Normativní politika EU byla tedy pozitivně ovlivněna jak vnitřním faktorem v podobě demokratického charakteru Mongolska a z něj vycházející zahraniční politiky založené na aktivním hledání demokratických partnerů mimo jeho region, tak vnějšími faktory v podobě geopolitického vlivu sousedních států, jejich nenormativní politikou založenou na

uspokojování vlastních strategických zájmů a nedemokratickým charakterem, které jsou v přímém rozporu s demokratickým směřováním Mongolska v období od konce studené války.

Nelze tvrdit, že Mongolsko je zakořeněná a rozvinutá demokracie a že činnost EU byla hlavním faktorem v demokratickém vývoji Mongolska. Mongolsko stále trpí různými obtížemi spojenými s tranzicí, včetně nepotismu, korupce, nevyváženého hospodářského růstu, problémy se sociální spravedlností a nerovnostmi mezi venkovem a městem. Mongolsko je nicméně dobrým vzorem pro turkické státy Střední Asie, protože od jeho přechodu k demokracii došlo již několikrát k poklidnému předání moci v podobě spravedlivě konaných voleb, zaznamenalo obrovský hospodářský růst a podařilo se mu vybudovat respektovanou mezinárodní image, která je založena na respektu k demokracii a lidským právům. Z tohoto pohledu byla doposud normativní politika EU ve vztahu k Mongolsku vysoce účinná a tvořila v podstatě efektivní doplněk mongolské tranzice a demokratického vývoje. Skutečnost, že za tři desetiletí od pádu komunismu v širší Střední Asii se jako stabilní a mírumilovná demokracie objevilo pouze Mongolsko je vzhledem k velikosti a omezeným možnostem této země skutečně pozoruhodná.

Největší výzvu pro EU v rámci spolupráce s Mongolskem představují právě jeho sousední státy. EU musí dbát na vedení ohleduplného dialogu, aby sladila jak zájmy Mongolska, tak zájmy jeho sousedních států. Svým působením v Mongolsku se totiž EU ocitá v potencionálně konkurenční pozici vůči jeho sousedům a ti bezesporu budou tolerovat pouze takovou spolupráci, která neohrozí jejich strategické zájmy v této zemi. Nutno dodat, že svým donedávna omezeným charakterem spolupráce EU zatím tuto podmínku ohleduplnosti splňovala, vzhledem k dynamickému rozvoji vzájemných vztahů a jejich narůstající komplexnosti v rámci PCA bude však zajímavé pozorovat, jak se tyto potencionálně konkurenční vztahy v Mongolsku budou v budoucnu vyvíjet.

Limity vzájemné spolupráce mohou představovat i potencionální benefity, které může Mongolsko ze spolupráce se sousedními státy čerpat. I přesto, že Mongolsko je demokratická země a má tedy mnohem blíže k EU a jejím členským státům, vzhledem k jeho geopolitické situaci a závislosti na sousedních státech lze předpokládat, že bude v záležitostech, které jsou pro něj výhodné (např. ekonomicky) či nevýhodné (z hlediska vztahů se sousedními státy) zastávat minimálně neutrální postoj a bude se držet v pozadí. Nelze předpokládat, že by Mongolsko bylo naprosto oddané pouze sdíleným normám. Je třeba si uvědomit, že přátelské vztahy se sousedními státy jsou pro Mongolsko stále zahraničně-politickou prioritou číslo jedna a že Mongolsko nemusí vždy nutně jednat v souladu s normativními cíli, o které EU usiluje, koneckonců své geografii uniknout nemůže. V poslední době můžeme poukázat na bližší spolupráci s Ruskem, i když tu je stále třeba chápat především jako přirozenou snahu o

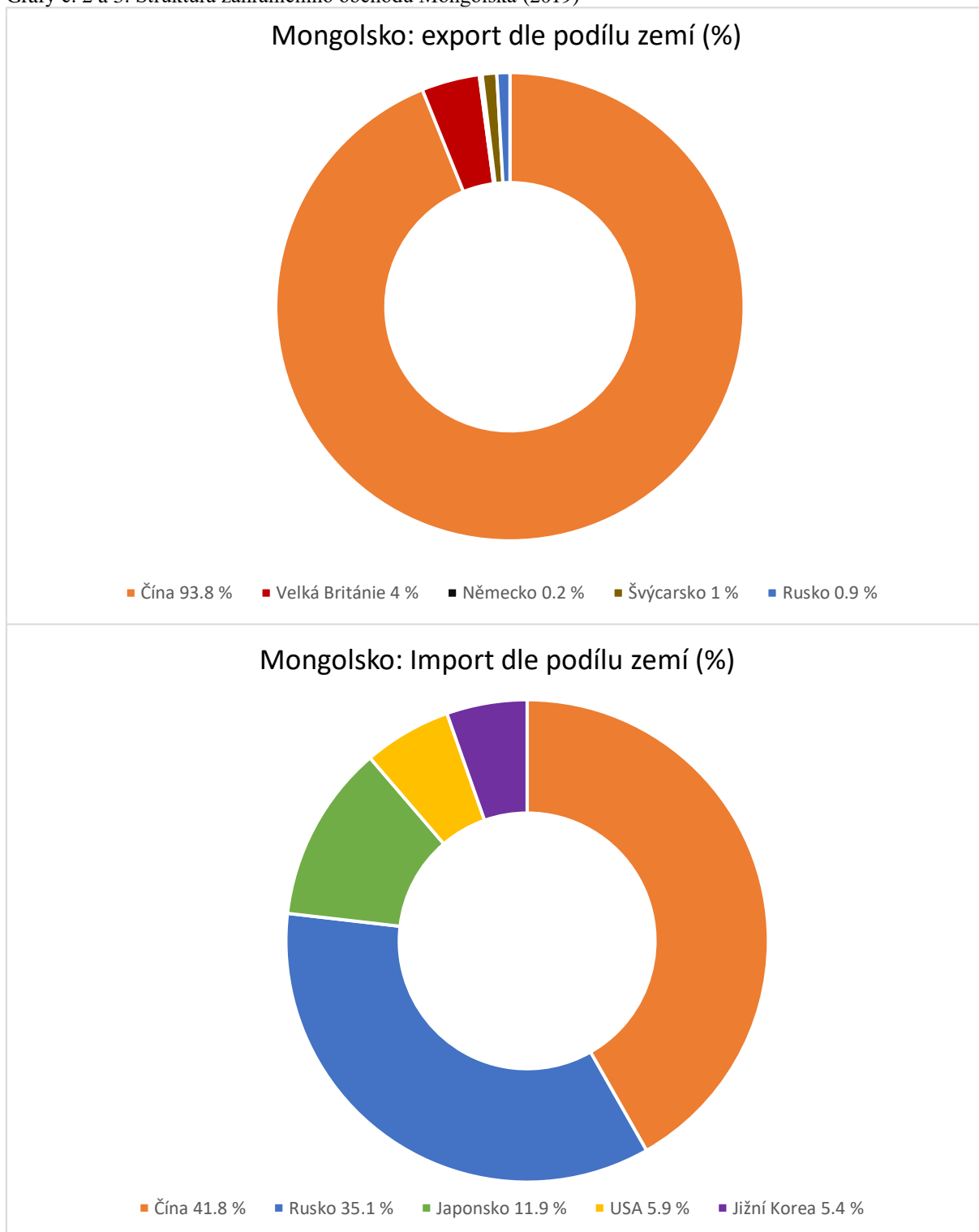
vyvažování sousedních států navzájem, nikoli tedy jako (nenormativní) odklon od budování demokracie, ale naopak jako snahu o její zachování. Dalším limitem vzájemné spolupráce může být až příliš velký důraz na prosazování normativních cílů ze strany EU, který by mohl vést až k iniciaci politické opozice. Dobrým příkladem tohoto negativního efektu normativního úsilí EU je projev prezidenta Battulgy z r. 2018, kdy se prezident doslova vymezil vůči EU a obvinil členy vlády z přijetí její linie.

Hlavní perspektivy vzájemné spolupráce představují především potenciální spojení Mongolska s EU v oblasti společného prosazování norem, které jsou sdíleny. V tomto směru je Mongolsko významným ideově spřízněným partnerem EU v regionu. Perspektivy pro rozšíření vzájemné spolupráce a normativní moci EU v Mongolsku představují normativní prostředky, které EU může výměnou za pokroky Mongolska nabídnout. Nabízí se např. uznání bezvízového styku, o který Mongolsko projevilo zájem, uznání statutu tržní ekonomiky či začlenění Mongolska do strategie EU pro Střední Asii. Jak již bylo zmíněno, v tomto směru má EU výměnou za pokroky Mongolska jistě co nabídnout a Mongolsko má tak do budoucna i určitou motivaci pro zlepšení v oblastech, které jsou stále vnímané jako jeho „slabé stránky“, např. boj s korupcí či zlepšení situace obránců lidských práv v zemi. V kontextu Mongolska prezentujícího se jako demokratický stát usilující o budování vztahů s dalšími demokratickými státy mimo svůj region by tyto zdánlivě nevýznamné kroky pro EU měly pro Mongolsko velký význam.

Závěrem je třeba připomenout, že tato práce ponechává významný prostor jak pro empirický, tak pro teoretický výzkum. Po empirické stránce by jistě bylo třeba hlouběji prozkoumat i bilaterální vztahy Mongolska s jednotlivými členskými státy EU, aby tak politika EU mohla být pochopena v širším kontextu a její celistvosti. Dále je třeba připomenout, že ačkoli testování teorie samotné nebylo cílem této práce a teorie zde byla užita spíše jako nástroj k pochopení případu, práce si kladla mj. i výzkumnou otázku, zda EU vystupuje ve vztazích s Mongolskem jako normativní aktér, a dospěla k poměrně jednoznačnému závěru, že ano. Nelze si však nevšimnout, že vzájemné vztahy nabyly na dynamice především v poměrně nedávné době, což rovněž může vzbuzovat otázky, zda za dynamickým rozvojem vzájemných vztahů přeci jenom nestojí skryté strategické zájmy EU. Po teoretické stránce se tedy nabízí především otázka vhodnosti aplikace konceptu normativní moci, odpověď na tuto otázku však již svým rozsahem dalece přesahuje rámec i cíle této práce a svým charakterem odkazuje spíše na testování teorie samotné, popř. užití i jiných teoretických konceptů k pochopení daného případu.

Přílohy

Grafy č. 2 a 3: Struktura zahraničního obchodu Mongolska (2019)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Mongolian Statistical Information Service²⁷¹

²⁷¹ СТАТИСТИКИЙН НЭГДСЭН МЭДЭЭЛЛИЙН САН. *Гадаад худалдаа* [online]. 1212.mn [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.1212.mn/stat.aspx?LIST_ID=976_L14&year=2019>

Tabulka č. 4: Příklady realizovaných projektů EU v Mongolsku (do r. 2020)

	Implementující organizace/partner (finanční podíl EU)	Název projektu	Popis projektu
Finanční nástroj EU pro rozvojovou spolupráci – bilaterální a regionální programy	EBRD (9, 7 mil. EUR)	Podpora ekonomické diverzifikace Mongolska skrz zlepšení přístupu SMEs k financování (30.12.2015-29.12.2025)	Podpora ekonomické diverzifikace za pomoci zlepšení přístupu SMEs k financování prostřednictvím: 1. půjček zúčastněným finančním institucím pro další půjčky SMEs 2. sdílením rizik se zúčastněnými finančními institucemi při poskytování půjček SMEs, 3. poskytováním přímého financování SMEs
	EBRD (4, 9 mil. EUR)	Rámec pro zelená města: dílčí projekt modernizace nakládání s pevným odpadem v Ulánbátaru (27.12.2017 – 26.12.2022)	Projekt s cílem racionalizace managementu nakládání s pevným odpadem jak po technické, tak po ekonomické stránce, v souladu se standardy EU
	GOPA (4,5 mil. EUR)	Pomoc související s obchodem v Mongolsku (20.03.2017 – 19.03.2021)	Cílem je posílení kapacit veřejných institucí a soukromého sektoru v Mongolsku za účelem efektivních iniciativ v oblasti obchodní politiky. Zvláštní důraz je přitom kladen na konkrétní produkty a sektory s vysokým potenciálem v mongolském kontextu. Výsledkem má být poté efektivnější zapojení těchto produktů ve světové ekonomice.
	Hulla Dynamics (3,3 mil. EUR)	Podpora vytváření zaměstnanosti v Mongolsku – část 1: politika zaměstnanosti (16.05.2016 – 15.05.2020)	Cílem projektu je navyšování zaměstnanosti v Mongolsku mimo těžební sektor za pomoci posilování podmínek pro činnost SMEs
	Organizace OSN pro výživu a zemědělství/ Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (4,15 mil. EUR)	Podpora vytváření zaměstnanosti v Mongolsku – část 2: hodnotové řetězce (01.02.2016 – 30.06.2020)	Podpora inkluzivního a udržitelného rozvoje v Mongolsku skrz podporu kvalitní zaměstnanosti mimo těžební sektor
Organizace občanské společnosti a místní orgány (tematický program)	World Vision (0,6 mil EUR)	Posílení příspěvku organizací občanské společnosti k udržitelnému místnímu hospodářskému rozvoji a růstu provincie Zavkhan v Mongolsku (01.01.2018 – 31.12.2021)	Akce byla navržena s cílem řešit nedostatečné zastoupení občanské společnosti a potřebu domácností diverzifikovat příjem. Očekávaným dopadem akce je posílení příspěvku organizací občanské společnosti k udržitelnému hospodářskému rozvoji a růstu provincie Zavkhan.

	Mongolské ekologické centrum (0,56 mil. EUR)	Sbor pro udržitelnost mládeže: posilování schopností mládeže podporovat a aktivně usilovat o udržitelný rozvoj Mongolska (01.12.2019-01.12.2022)	Hlavním cílem je posílení postavení mladých lidí za pomoci vzdělávání v oblastech občanských práv a rozvíjením schopností monitorovat, spolupracovat a obhajovat užívání osvědčených postupů pro efektivní management a využívání přírodních a kulturních zdrojů v Mongolsku.
	Agronomes Et Veterinaires Sans Frontieres Association (0,75 mil. EUR)	IMPACT – Improve – Act! Engendering rural economic development in Mongolia (15.12.2019-14.12.2022)	Projekt cílí na posílení kapacit nevládních organizací pro posilování účasti žen na rozhodovacích procesech ve dvou provinciích Mongolska a na centrální úrovni v Ulánbátaru.
	Charita Česká republika (0,75 mil. EUR)	All for YOUth, YOUth for All (01.01.2020-01.01.2024)	Cílem je posílení kapacit organizací občanské společnosti pro lepší správu a rozvoj Mongolska. Jde tedy o budování kapacit, vytváření sítí a prosazování práva a výzkumu těchto společností. Specifickým cílem je navyšování kapacit nevládních organizací pro posilování integrace mládeže do společnosti.
SWITCH Asia (regionální program)	Charita Česká republika (1,25 mil. EUR)	Zlepšování efektivity zdrojů a čistší produkce v mongolském stavebním sektoru prostřednictvím obnovy materiálů (01.02.2016-15.07.2020)	Cílem je podpora udržitelné výroby a spotřeby ve stavebnictví prostřednictvím podpory SMEs v přijímání účinnějších postupů z hlediska zdrojů.
	Agronomes et Vétérinaires Sans Frontières (1,87 mil. EUR)	Udržitelná textilní výroba a eko-značení v Mongolsku (01.03.2018-28.02.2022)	Cílem je přispět k založení udržitelné výroby a spotřeby textilu v Mongolsku.
	Groupe Energies Renouvelables et Environnement et Solidarités (1,75 mil. EUR)	Poradenství v oblasti energetické účinnosti a finanční zprostředkování udržitelného bydlení v Ulánbátaru (01.01.2018-31.12.2021)	Redukce emisí CO2 a pevných částic v oblasti jurtovišť za pomoci zlepšení energetické účinnosti bydlení, zvyšování povědomí, technického školení a technologické podpory SMEs a domácností
	Charita Česká republika (1,6 mil. EUR)	Udržitelná recyklace plastů v Mongolsku	Obecným cílem je přispět k ekonomické prosperitě a snižování chudoby, podpora rozvoje zelené ekonomiky a přechodu k nízkouhlíkovému, oběhovému hospodářství účinně využívajícímu zdroje v Mongolsku. Specifickým cílem je podpora udržitelné výroby (vývoj méně znečišťujících a efektivnějších zdrojů, produktů a procesů) a udržitelných vzorců spotřeby a chování v Mongolsku prostřednictvím principů 3R v odpadovém hospodářství.

	Consiglio Nazionale delle Ricerche Istituto di Ricerca su Innovazione e Servizi per lo Sviluppo (2,8 mil EUR)	3R pro udržitelné využívání přírodních zdrojů v Ulánbátaru	Cílem je zisk vhodných dovedností pro řízení cyklu komunálního odpadového hospodářství, snižování produkce odpadu a jeho separovaný sběr.
Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva	Národní komise pro lidská práva v Mongolsku (0,25 mil. EUR)	Posilování postavení pomocných pastevců prostřednictvím školení v oblasti lidských práv a organizací sdružující pastevece (17.12.2019-16.06.2022)	Cílem je posílení schopností pomocných pastevců domáhat se svých práv – zejména pracovních práv, práv na lékařskou péči, vzdělání, účast ve společnosti, svobodu a bezpečnost.
	World Vision (0,275 mil. EUR)	Konec násilí na dětech v Mongolsku (31.12.2019-31.12.2021)	Cílem je posílení kapacit organizací občanské společnosti za účelem lepší prevence sexuálního násilí na dětech. Jde zejména o posilování práv dětí a vytváření potřebných dovedností založených na doposud zjištěných nedostatcích.
Asia Connect (regionální program)	Trans-Eurasia Information Network Cooperation Centre (20 mil. EUR pro všechny projekty v regionu)	Asi@ Connect (01.09.2016-01.09.2021)	Cílem je umožnit poskytování vysokokapacitního připojení k internetu pro výzkumné a vzdělávací komunity v asijsko-pacifickém regionu.
Nástroj přispívající ke stabilitě a míru	Komise pro jadernou energii v Mongolsku (1,1 ml. EUR)	Regulační režim pro jadernou energii, zvýšení radiační bezpečnosti a jaderných záruk v Mongolsku (2014-2019)	Projekt se dvěma složkami: A) Zvyšování radiační bezpečnosti B) Regulační režim pro jaderný výzkumný reaktor
Zvýhodněné půjčky	Světová banka (4, 8 mil. EUR)	Posílení správy Mongolského svěřeneckého fondu – Single-Donor Trust Fund (podepsáno 07.09.2018)	Cílem svěřeneckého fondu je podporovat vládní úsilí o zlepšení fiskální kázně, řízení veřejných financí a transparentnosti a odpovědnosti za posílení správy v Mongolsku.
Generální ředitelství EK pro obchod	Mezinárodní organizace práce (0,8 mil. EUR pro všechny země podílející se na projektu – Mongolsko, Guatemala, El Salvador, Pakistán)	Udržení statusu GSP+ posilováním národních kapacit pro zlepšení souladu s mezinárodními pracovními standardy a podávání zpráv – fáze 2 (duben 2018 až březen 2020)	Cílem je zlepšení implementace základních úmluv ILO – lepší plnění závazků a problematických otázek, na které kontrolní orgány v rámci implementace úmluv v dané zemi upozorňují a které jsou reflektovány v rámci monitorovací činnosti GSP+.

Zdroj: Vlastní zpracování dle Evropské služby pro vnější činnost²⁷²

²⁷² EU Funded Projects in Mongolia [online]. europa.eu, 4 s. [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eu_funded_projects_in_mongolia_-_20200203_0.pdf>

Tabulka č. 5: Příklady oblastí rozvojové spolupráce a v nich realizovaných projektů členských států EU v Mongolsku²⁷³

Stát EU	Oblast spolupráce	Příklady realizovaných projektů v dané oblasti spolupráce
Francie	Spolupráce v oblasti zdraví	Školení mongolských chirurgů v oblasti gynekologické laparoskopie ve Francii s cílem, aby tito chirurgové mohli předávat know-how dalším chirurgům v Mongolsku a přispěli tak ke zlepšení zdravotní péče v zemi.
Velká Británie	Spolupráce v oblasti vzdělání a kultury	Británie realizovala v Mongolsku mnoho rozvojových projektů v oblasti vzdělávání a kultury (mezi lety 2013–2016 tyto projekty dosáhly hodnoty až 2,2 mil. EUR). Byl např. realizován stipendijní program Chevening, který každoročně umožňuje přibližně 15 Mongolům získat stipendium pro postgraduální studium ve Velké Británii.
Belgie	Spolupráce v oblasti regionálního zdravotnictví	Projekt financovaný Belgií z r. 2015 poskytl finanční pomoc 3,8 mil. EUR na lékařské vybavení a školení v regionálních nemocnicích na západu Mongolska a navázal tak na předchozí projekt realizovaný na východu země.
Lucembursko	Spolupráce v oblasti zdraví	Projekt v hodnotě 8,3 mil. EUR financovaný Lucemburskem vedl ke zřízení kardiiovaskulární telemedicínské sítě propojující veřejné nemocnice ve všech provinciích s centrem kardiiovaskulární péče v Ulánbátaru. Došlo také ke zlepšení zdravotní péče pro matky a kojence zavedením prenatální diagnostiky a odborné chirurgické péče v provinčních zdravotních centrech.
Rakousko	Modernizace sociálních odvětví	Podpora rozvoje veřejné infrastruktury v Mongolsku za pomoci projektů v hodnotě až 40 mil. EUR, které jsou realizovány s mongolskými partnery. Např. byly realizovány 4 projekty pro zlepšení kvality vybavení Národního centra pro zdraví matek a dětí, Národního onkologického centra a mongolských nemocnic.
Francie	Archeologická partnerství	Projekty zaměřené na podporu archeologických vykopávek v Mongolsku již od roku 1994, úspěšné odhalování artefaktů z různých období pravěku a historie. Dlouhodobá spolupráce mezi francouzskými a mongolskými odborníky vedla k posílení vědeckých a kulturních vazeb mezi oběma zeměmi.
Německo	Zlepšování energetické účinnosti	Projekty zaměřené na zlepšování účinnosti a udržitelnosti dodávek energie. Např. projekt v hodnotě 3,9 mil. EUR zaměřený na vývoj strategie energetické účinnosti či projekt spolufinancovaný Švýcarskem v hodnotě 3,8 mil. EUR zaměřený na zlepšování energetické účinnosti veřejných budov. Německo v rámci rozvojové spolupráce rovněž poskytlo úvěry na

²⁷³ Tato tabulka představuje příklady oblastí rozvojové spolupráce a v nich realizovaných projektů členských států EU v Mongolsku a slouží tak jako příklad toho, jak EU a její členské státy vytvářejí synergie a doplňují se s cílem maximalizace efektivity dopadů rozvojových projektů.

		modernizaci elektráren ve městě Darkhan (10,5 mil. EUR) a v Ulánbátaru (8,5 mil. EUR) s cílem prodloužení jejich životnosti a energetické účinnosti.
EU a ČR	Životaschopná a udržitelná výstavba	Projekt spolufinancovaný EU a ČR pomohl v Mongolsku vytvořit životaschopný domácí trh stavebních materiálů vyrobených z popela (v daném sektoru v současné době působí cca 20 místních podniků). Projekt rovněž pomohl domestikovat ekologické výrobní standardy a odborné vzdělávání v oblasti udržitelných postupů v daném sektoru.
Německo	Ochrana biologické rozmanitosti	Projekty dlouhodobě zaměřené na ochranu biologické rozmanitosti v Mongolsku, politické poradenství v oblasti změny klimatu, ochranu životního prostředí, pomoc v oblasti udržitelných postupů obhospodařování lesů a odborné vzdělávání lesních pracovníků.
ČR	Udržitelný rozvoj lesa	Projekt s cílem zastavit neudržitelné odlesňování a vyčerpání lesních oblastí a zajištění opětovného zalesnění desertifikací poškozených oblastí.
ČR	Přístup k nezávadné vodě	Projekt modernizace systému zásobování vodou ve městě Murun s grantovou pomocí ČR v hodnotě 0,85 mil. EUR – zavedení automatizovaného řízení čerpání a distribuce vody a budování kapacit místních vodovodních a kanalizačních zařízení.
Německo	Udržitelný rozvoj v oblasti nerostného bohatství	Program v hodnotě 4,9 mil. EUR s názvem „Integrovaná iniciativa pro nerostné zdroje“ – cílem je podpora udržitelného regionálního rozvoje těžbou zasažených regionů a makroekonomické řízení tržní ekonomiky založené na zdrojích, zaměření na udržitelný, inkluzivní hospodářský a sociální rozvoj.
ČR	Mapování minerálního potenciálu	Projekt s grantem ČR v hodnotě 0,57 mil. EUR zaměřený na zmapování a přesnější posouzení minerálního potenciálu v provincii Khovd a přilákání externích investic a místního podnikání do řídko osídlených oblastí – v souladu s cílem mongolské vlády zmírnit chudobu na venkově.
Maďarsko	Investice do pokročilých technologií	Dohoda z r. 2016 o finančním rámci pro rekonstrukci společnosti Songio Biocombinat s cílem zavedení moderní biotechnologie vyrábějící bakteriální a virové vakcíny pro veterinární použití v souladu s evropskými standardy.
Rakousko	Úvěry pro malé podniky	Rakouská rozvojová banka poskytla preferenční financování ve výši 13 mil. EUR formou úvěru mongolské bance XaxBank pro usnadnění přístupu k financování SMEs v Mongolsku za účelem zvýšení produktivity a vytvoření nových pracovních míst.
Francie	Spolupráce v oblasti značení výrobků	Spolupráce v oblasti používání zeměpisných označení k ochraně tradičních produktů, jako jsou lesní plody, každoroční školení v Evropě týkající se duševního vlastnictví spolu s pravidelnými semináři o zeměpisných označeních v celé Mongolsku.

ČR	Zlepšování produktivity na venkově	ČR financovala např. projekt ve výši 0,34 mil. EUR, který byl zaměřen na zlepšování kvality chovu dobytka v Mongolsku, což zahrnovalo především implementaci nových technik chovu v souladu s evropskými standardy. Cílem projektu bylo zvýšit příjmy obyvatel na venkově.
Bulharsko	Technická spolupráce v zemědělství	Dohody o rozvojové pomoci v oblasti zemědělství mezi Bulharskem a Mongolskem (2015) v hodnotě 1,8 mil. umožnily mongolským studentům získat stipendia pro studium agrárních věd v Bulharsku a byly základem pro technickou pomoc při stavbě skleníků v Mongolsku. Obecným cílem dohod je podpořit rozvoj zemědělského odvětví v Mongolsku za pomoci budování kapacit a diverzifikace jeho produkce.
Francie	Zlepšování udržitelnosti průmyslu kašmíru	Francie poskytla grant ve výši 0,45 mil. EUR na projekt s cílem propojení izolovaných venkovských komunit produkujících kašmír s novými exportními trhy, zavedení udržitelných konceptů zpracování kašmíru a ošetření kašmíru před jeho exportem, což dává pastevcům lepší tržní vyhlídky.
Nizozemsko	Diplomatická spolupráce	Nizozemsko v rámci rozvojové spolupráce poskytuje školení mongolským diplomatům, která jsou zaměřena na klíčová témata v souladu s dlouhodobými rozvojovými cíli Mongolska, především jde o oblasti jako řádná správa, stabilita či prosperita.
Velká Británie	Podpora správy věcí veřejných	Británie spolupracovala s Mongolskem na řadě bilaterálních projektů v oblasti posilování řádné správy a občanské společnosti. Byl např. realizován projekt s cílem pomoci mongolským orgánům a nevládním organizacím zvýšit transparentnost volebních kampaní před parlamentními volbami v r. 2016 a prezidentskými volbami v r. 2017 či projekt zaměřený na zvyšování povědomí o demokracii mezi mládeží a cílem zvýšit jejich volební účast.

Zdroj: Vlastní zpracování dle EUROPEAN COMMISSION: *Partners for a better future ...*, s. 8-26

Seznam použitých zdrojů:

Monografie

BINDI, Federiga, ed. *The foreign policy of the European Union: Assessing Europe's role in the world*. Washington: Brookings Institution Press, 2010, 367 s. ISBN 978-0-8157-0140-8.

CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, 709 s. ISBN 8071798045.

KOŘAN, Michal. Jednopřípadová studie. In DRULÁK, Petr a kol. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008, 255 s. ISBN 978-80-7367-385-7.

ROSSABI, Morris. *Modern Mongolia: From Khans to Commissars to Capitalists*. Berkeley: University of California Press, 2005, 428 s. ISBN 9789520243996.

TOCCI, Nathalie, ed. *Who is a Normative Foreign Policy Actor? The European Union and its Global Partners*. Brussels: Centre for European Policy Studies, 2008, 329 s. ISBN 978-92-9079-779-1.

YANNIS A. Stivachtis. *The State of European Integration*. 1. vyd. Aldershot: Routledge, 2007, 384 s. ISBN 9780754672234.

YIN, Robert K. *Case study research: design and methods*. 4. vyd. Los Angeles: Sage Publications, 2009, 219 s. ISBN 9781412960991.

ZAGORSKI, Andrei. *Policies towards Russia, Ukraine, Moldova and Belarus*. In DANNREUTHER, Roland ed. *European Union Foreign and Security Policy: Towards a Neighbourhood Strategy*. London: Roadledge, 2004, 240 s. ISBN 9780415322973.

Právní předpisy

Agreement on Trade and Economic Cooperation between the European Economic Community and Mongolia Official Journal of the European Communities L. 41, 18. února 1993, s. 46 a násl.

EVROPSKÁ KOMISE. Návrh rozhodnutí Rady o uzavření Rámcové dohody o partnerství a spolupráci mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na jedné straně a Mongolskem na straně druhé - COM(2015) 226 [online]. Brusel, 29. května 2015, 4 s. [cit. 2021-03-17].

Dostupné

na:

<[https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2015/0226/COM_COM\(2015\)0226_CS.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2015/0226/COM_COM(2015)0226_CS.pdf)>

EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zvýšení dopadu rozvojové politiky EU - Agenda pro změnu – COM(2011) 637* [online]. Brusel, 13. října 2011, 12 s. [cit. 2021-03-18]. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0637&from=CS>>

Legislativní usnesení Evropského parlamentu č. 2102(INI)/2007 ze dne 20. února 2008 o strategii EU pro Střední Asii. Úř. věst. C 194E, s. 49 a násl.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 233/2014 ze dne 11. března 2014, kterým se zřizuje finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci na období 2014-2020. Úř. věst. L 77, 15. března 2014, s. 44 a násl.

Rámcová dohoda o partnerství a spolupráci mezi Evropskou unií a její členskými státy na jedné straně a Mongolskem na straně druhé. Úř. věst. L 326, 9. prosince 2017, s. 7-35.

Ústava Mongolské republiky ze dne 13. ledna 1992.

Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Rámcová dohoda o partnerství a spolupráci mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na straně jedné a Mongolskem na straně druhé, která byla podepsána v Ulánbátaru dne 30. dubna 2013: Předkládací zpráva [online]. Sněmovní tisk 11180/0, část č. 1/10, psp.cz, 22. července 2013, 2 s. [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=1118&CT1=0>>

Dokumenty EU

EU Funded Projects in Mongolia [online]. europa.eu, 4 s. [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eu_funded_projects_in_mongolia_-_20200203_0.pdf>

EUROPEAN COMMISSION. *Country Strategy Paper 2002-2006: Mongolia* [online]. cora.ac.uk, 27. prosince 2001, 31 s. [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<https://core.ac.uk/download/pdf/11872037.pdf>>

EUROPEAN COMMISSION. *Development Cooperation Instrument: Mongolia: Mid Term Review* [online]. europa.eu, 1. ledna 2013, 17 s. [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/sites/default/files/mongolia_mtrmip_2011_2013_0.pdf>

EUROPEAN COMMISSION. *European Union, Trade in goods with Mongolia* [online]. europa.eu, 8. května 2020, 10 s. [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_mongolia_en.pdf>

EUROPEAN COMMISSION. *Joint Staff Working Document SWD(2016) 8: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance ('GSP+') covering the period 2014–2015* [online] Brussels, 28. ledna 2016, 335 s. [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0008&from=FI>>

EUROPEAN COMMISSION. *Joint Staff Working Document SWD(2018) 28: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance ('GSP+') assesment of Mongolia covering the period 2016–2017* [online] Brussels, 19. ledna 2018, 24 s. [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018SC0028&rid=23>>

EUROPEAN COMMISSION. *Joint Staff Working Document SWD(2020) 23: The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance ('GSP+') assesment of Mongolia covering the period 2018-2019* [online]. Brussels, 10. února 2020, 25 s. [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10102/2020/EN/SWD-2020-23-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>>

EUROPEAN COMMISSION. *Mongolia – European Community: Strategy Paper 2007-2013* [online]. europa.eu, 23. února 2007, 39 s. [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/archives/docs/mongolia/csp/07_13_en.pdf>

EUROPEAN COMMISSION. *Multiannual Indicative Programme for Mongolia 2014-2020* [online]. europa.eu, 19 s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/mip20142020-programming-mongolia-20140814_en.pdf>

EUROPEAN COMMISSION. *Remarks by EU High Representative Catherine Ashton following the signature of the EU-Mongolia Partnership and Cooperation Agreement* [online]. europa.eu, 30. dubna 2013, 2 s. [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/136987.pdf>

EUROPEAN COMMISSION. *Practical guide to the reformed GSP trade regimes for developing countries* [online]. prosinec 2013, 12 s. [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.spcr.cz/images/EU/GSP_Guide_tradoc_152012.pdf>

EUROPEAN COMMISSION. *Tacis Annual Report 1994: Mongolia* [online]. aei.pitt.edu, 18. července 1995, 62 s. [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<http://aei.pitt.edu/37579/1/A3464.pdf>>

EUROPEAN COMMISSION. The Tacis Programme Annual Report 1996: Mongolia [online]. aei.pitt.edu, 25. července 1997, 56 s. [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<http://aei.pitt.edu/86839/1/TACIS.1996.pdf>>

EUROPEAN COMMISSION: *Partners for a better future: The EU and its Member States' cooperation with Mongolia*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016, 32 s. [cit. 2021-03-17]. ISBN 978-92-9238-344-2.

EUROPEAN PARLIAMENT. *Mission Report: following the 12th EU-Mongolia Inter-Parliamentary Meeting* [online]. 9. října 2018, 10 s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.europarl.europa.eu/delegations/en/12th-eu-mongolia-inter-parliamentary-mee/product-details/20180926DPU19021>>

GARCÉS DE LOS FAYOS, Fernando. EVROPSKÝ PARLAMENT: *Střední Asie* [online]. europa.eu, září 2017, 3 s. [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/N45163/04A_FT\(2013\)N45163_CS.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/N45163/04A_FT(2013)N45163_CS.pdf)>

GRIEGER, Gisela. *Mongolia ahead of the 2016 legislative elections* [online]. European Parliamentary Research Service, červen 2016, 2 s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/583857/EPRS_ATA\(2016\)583857_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/583857/EPRS_ATA(2016)583857_EN.pdf)>

RADA EVROPSKÉ UNIE. *Obecné zásady EU týkající se trestu smrti* [online]. europa.eu, 12. dubna 2013, 13 s. [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8416-2013-INIT/cs/pdf>>

Odborné články, časopisy

BULL, Hedley. *Civilian Power Europe: A Contradiction in Terms?* [online]. Journal of Common Market Studies, 1982, roč. 21, č. 2, s. 149-170 [cit. 2021-03-15]. ISSN 00219886. Dostupné na: <<https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.1982.tb00866.x>>

GINSBURG, Tom. *Between Russia and China: Political Reform in Mongolia* [online]. Asian Survey, 1995, roč. 35, č. 5, s. 459-471. [cit. 2021-03-17]. ISSN 00044687. Dostupné na: <<https://doi.org/10.2307/2645748>>

HALBERTSMA, Tjalling. *Abolition of the Death Penalty in Mongolia* [online]. Mongolian Journal of International Affairs, prosinec 2020, č. 21, s. 50-63. [cit. 2021-03-15]. ISSN 1023-3741. Dostupné na: <<https://www.mongoliajol.info/index.php/MJIA/article/view/1433>>

JARGALSAIKHAN, Mendee. *Mongolia's Quest for Third Neighbours: Why the European Union?* [online]. Europe-Central Asia Monitoring, červenec 2012, č. 25, 4 s. [cit. 2021-03-17]. ISSN 2174-7008. Dostupné na: <<https://eucentralasia.eu/2012/07/mongolias-quest-for-third-neighbours-why-the-european-union/>>

JENELLE, Matheson. *Soviet Economic Relations with the Non-European CMEA: Cuba, Vietnam, and Mongolia* [online]. Soviet and Eastern European Foreign Trade, 1985, roč.21, č.1/2/3, s. 144-190 [cit. 2021-03-21]. ISSN 00385263. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/27748834?seq=1>>

KRISHNA, Vaishali. *Mongolian Foreign Policy Implications for Russia and China* [online]. Mongolian Journal of International Affairs, 2014, č. 19, 81 s. [cit. 2021-03-21]. ISSN 1023-3741. Dostupné na: <<http://www.mongoliajol.info/index.php/MJIA/article/view/406/427>>

KRUSEKOPF, Charles. *State Ownership and the Development of Natural Resources in Mongolia*. In: ALM, Robbie a kol. (eds). *Proceedings from the International Conference on Perspectives on the Development of Energy and Mineral Resources Hawaii, Mongolia and Germany* [online]. Honolulu: University of Hawai'i at Mānoa, 2015, 30 s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <http://socialsciences.hawaii.edu/conference/demr2015/_papers/krusekopf-charles.pdf>

LAWRENCE, V. Susan. *Mongolia: Relations with Russia* [online]. Washington: Congressional Research Service, 2014, 32 s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.fas.org/sgp/crs/row/R41867.pdf>>

LIJPHART, Arend. *Comparative Politics and the Comparative Method* [online]. The American Political Science Review, 1971, roč. 65, č. 3, s. 682-693. [cit. 2021-03-15]. ISSN 00030554. Dostupné na: <<https://doi.org/10.2307/1955513>>

LUVSANDENDEV, Sumati a kol. (Sant Maral Foundation). *Voters' Voices: Volume II: Based on Peoples' Perception of Mongolia's Political, Eco – nomic, and Social Developments as Reflected in Opinion Polls in 2008-2016* [online]. Ulaanbaatar: Konrad Adenaur Stiftung, 2018, 660 s. [cit. 2021-03-15]. ISBN 978-99978-2-588-9. Dostupné na: <https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=cb7258c3-d7dc-a575-61fc-81f2eddcc9e5&groupId=252038>

MANNERS, Ian. *Normative Power Europe Reconsidered* [online]. Oslo: CIDEL Workshop, 2004, 25 s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.465.3377&rep=rep1&type=pdf>>

MANNERS, Ian. *Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?* [online]. Journal of Common Market Studies, 2002, roč. 40, č. 2, s. 235-258. [cit. 2021-03-15]. ISSN 15685965. Dostupné na: <<https://doi.org/10.1111/1468-5965.00353>>

MANNERS, Ian. *Normative power Europe: The international role of the EU*. European Union Studies Association. Biennial Conference, Madison, 2001. 30 s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <http://aei.pitt.edu/7263/1/002188_1.PDF>

MANNERS, Ian. *The Normative Ethics of the European Union* [online]. International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-) Blackwell Publishing, 2008, roč. 84, č. 1, s. 45-60. [cit. 2021-03-15]. ISSN 00205850. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/25144714>>

PEDERSEN, Mortenaxel a Mikkel BUNKENBORG. *Roads that Separate: Sino-Mongolian Relations in the Inner Asian Desert* [online]. Mobilities 2012, roč. 7, č. 4, s. 555-569. [cit. 2021-03-16]. ISSN 17450101. Dostupné na: <<https://doi.org/10.1080/17450101.2012.718938>>

PULTZ, Christopher. *The Role of Peacekeeping in Mongolia's Military Strategy: A New Paradigm for Security* [online]. Asia Society, 2014, č. 17, s. 127-146. [cit. 2021-03-16]. ISSN 15590968. Dostupné na: <<https://www.jstor.org/stable/24905258?seq=1>>

REEVES, Jeff. *Russo-Mongolian Relations: Closer than Ever* [online]. Russian Analytical Digest, leden 2015, roč. 2015, č. 161, 5 s. [cit. 2021-03-15]. ISSN 1863-0421. Dostupné na: <<http://www.css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-security-studies/pdfs/RAD-161-2-5.pdf>>

RODINIOV, Vladimir. *Foreign Policy of President Kh. Battulga (2017-2020)* [online]. Mongolian Journal of International Affairs, 2020, č. 21, s. 91-100. [cit. 2021-03-15]. ISSN 1023-3741. Dostupné na: <<https://doi.org/10.5564/mjia.v21i0.1436>>

ROLLE, Kateryna. *The Past, Present and Future of EU-Mongolia Development Cooperation* [online]. European Institute for Asian Studies, prosinec 2013, č. 07, 14 s. [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.eias.org/wp-content/uploads/2016/04/EIAS_Briefing_Paper_2013-7_Kateryna_Rolle.pdf>

SMITH, Karen E. *The end of civilian power EU: A welcome demise or cause for concern?* [online]. The International Spectator, 2008, roč. 35, č. 2, s. 11-28. [cit. 2021-03-15]. ISSN 0393-2729. Dostupné na: <<https://doi.org/10.1080/03932720008458123>>

TSEDENDAMBA, Batbayar. *The Third Neighbour Policy and Australia* [online]. Mongolian Journal of International Affairs, 2014, č. 19, 12 s. [cit. 2021-03-15]. ISSN 1023-3741. Dostupné na: <<http://www.mongoliajol.info/index.php/MJIA/article/view/401/422>>

Internetové zdroje

AMINAA, K. *Mongolia-EU relations enter new phase* [online]. montsame.mn, 30. října 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://montsame.mn/en/read/132155>>

ASIAN DEVELOPMENT BANK. *Asian Development Outlook 2016* [online]. Mandaluyong: Asian Development Bank, 2016, 294 s. [cit. 2021-03-15]. ISSN: 0117-0481. Dostupné na: <<https://www.adb.org/sites/default/files/publication/182221/ado2016.pdf>>

BAASANJAV, Ganbold. *Mongolia's 'Third Neighbor' Foreign Policy: Beyond Russia and China, third neighbor countries play a crucial role in Mongolia* [online]. asiasociety.org, 18. června 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://asiasociety.org/korea/mongolias-third-neighbor-foreign-policy>>

BALJMAA, T. *Mongolia's population totals 3,296,866, latest census shows* [online]. montsame.mn, 12. června 2020 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://montsame.mn/en/read/228310>>

BALJMAA, T. *Third EU Trade Day in Mongolia: Increasing the export potential of Mongolia to the European Union market* [online]. montsame.mn, 22. října 2020 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://montsame.mn/en/read/240411>>

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *The World Factbook: Mongolia*. [online]. cia.gov [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/mongolia/#people-and-society>>

COMMUNITY OF DEMOCRACIES. *About the CoD* [online]. community-democracies.org [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://community-democracies.org/values/organization/>>

DAVAADORJ, Khishigdelger. *Mongolia and the European Union: Hand in Hand a New Heights* [online]. unuudur.com, 3. listopadu 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://www.unuudur.com/?p=27510>>

DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO MONGOLIA. *Improving resource-efficiency and cleaner production in the Mongolian construction sector through materials recovery* [online]. europa.eu, 14. listopadu 2020 [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/delegations/mongolia/88722/improving-resource-efficiency-and-cleaner-production-mongolian-construction-sector-through_en>

DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO MONGOLIA. *Mongolia – EU Annual Report on Human Rights and Democratisation 2018* [online]. eeas.europa.eu, 15. května 2019 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na:

<https://eeas.europa.eu/delegations/mongolia/62405/mongolia-eu-annual-report-human-rights-and-democratisation-2018_en>

DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO MONGOLIA. *Mongolia and the EU* [online]. europa.eu, 12. května 2016 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/delegations/mongolia/1548/mongolia-and-eu_en>

DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO MONGOLIA. *Share Economic Governance for Equitable Growth (EG4EG)* [online]. europa.eu, 21. září 2016 [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/delegations/mongolia/50922/economic-governance-equitable-growth-eg4eg_en>

DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO TAJIKISTAN. *Asia-Europe Meeting (ASEM), Ulaanbaatar, Mongolia, 15-16 July 2016* [online]. europa.eu, 13. července 2016 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/delegations/tajikistan/6273/asia-europe-meeting-asem-ulaanbaatar-mongolia-15-16-july-2016_en>

DEMOCRACY REPORTING INTERNATIONAL. *The State of Human Rights in Mongolia* [online]. democracy-reporting.org, 17. dubna 2018 [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://democracy-reporting.org/ru/the-state-of-human-rights-in-mongolia/>>

DIERKES, Julian. *Mongolia's 'third neighbour' policy and its impact on foreign investment* [online]. eastasiaforum.org, 15. února 2011 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.eastasiaforum.org/2011/02/15/mongolias-third-neighbour-policy-and-its-impact-on-foreign-investment/>>

EDWARDS, Terrence. *Mongolians fret over China investment as they prepare to vote* [online]. reuters.com, 25. června 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.reuters.com/article/us-mongolia-election-china-idUSKBN19F0S6>>

EMBASSY OF MONGOLIA TO THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. *Mongolian economy* [online]. beijing.embassy.mn [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://beijing.embassy.mn/eng/index.php?moduls=27>>

EMBASSY OF THE CZECH REPUBLIC IN ULAANBAATAR. *Development Cooperation between Mongolia and EU* [online]. mzv.cz, 10. listopadu 2010 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.mzv.cz/ulaanbaatar/en/political_relations/european_union/development_cooperation.html>

EMBASSY OF THE RUSSIAN FEDERATION IN MONGOLIA. *Russian companies in Mongolia* [online]. mongolia.mid.ru [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <https://mongolia.mid.ru/en_GB/predstavitel-stva-rossijskih-firm-i-organizacij?inheritRedirect=true>

EUROPEAN COMMISSION. *Building EU-Mongolia relations on agriculture and rural development* [online]. europa.eu, 18. července 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_13_714>

EUROPEAN COMMISSION. *EU to open Delegation to Mongolia* [online]. europa.eu, 24. července 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_2123>

EUROPEAN COMMISSION. *EU to open Delegation to Mongolia* [online]. europa.eu, 24. července 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_2123>

EUROPEAN COMMISSION. *Human rights* [online]. europa.eu [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/human-rights_en>

EUROPEAN COMMISSION. *Joint Statement of H.E. Mr. Jose Manuel Barroso, President of the European Commission and H.E. Mr. Tsakhiagiin Elbegdorj, President of Mongolia* [online]. europa.eu, 17. listopadu 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_13_1002>

EUROPEAN COMMISSION. *Partnership and Cooperation Agreement between the European Union and Mongolia enters into force* [online]. europa.eu, 31. října 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_4183>

EUROPEAN COMMISSION. *President Barroso's visit provides fresh impetus to EU – Mongolia bilateral relations* [online]. europa.eu, 15. listopadu 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_13_1079>

EUROPEAN COMMISSION. *Recipients: Recipients data from 2007 to 2020* [online]. europa.eu [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://euaidexplorer.ec.europa.eu/content/explore/recipients_en>

EUROPEAN COMMISSION. *Speech - "EU-Mongolia: Third neighbour and first class partner."* [online]. europa.eu, 17. listopadu 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_13_937>

EUROPEAN COUNCIL. *Asia-Europe Meeting (ASEM), Ulaanbaatar, Mongolia, 15-16 July 2016* [online]. europa.eu [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2016/07/15-16/>>

EUROPEAN PARLIAMENT. *Central Asia* [online]. europa.eu [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/178/central-asia>>

EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION SERVICE. *Share EU Annual Reports on Human Rights and Democracy* [online]. eeas.europa.eu, 7. října 2020 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/8437/eu-annual-reports-human-rights-and-democracy_en>

EUROPEAN UNION EXTERNAL ACTION SERVICE. *Share Factsheet on the EU-Mongolia Framework Agreement on Partnership and Cooperation* [online]. europa.eu, 17. února 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/20826/factsheet-eu-mongolia-framework-agreement-partnership-and-cooperation_en>

EVROPSKÁ KOMISE. *Brusel 14. ledna 2010 Prohlášení vysoké představitelky Catherine Ashtonové jménem Evropské unie k moratoriu na trest smrti v Mongolsku.* [online]. europa.eu, 14. ledna 2010 [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/PESC_10_3>

EVROPSKÁ KOMISE. *EU iniciuje mezinárodní Alianci za obchod bez mučení* [online]. europa.eu, 7. září 2017 [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/czech-republic/newP170907_aliance_za_obchod_bez_muceni_cs>

Finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci – DCI (2007–2013) [online]. europa.eu, 20. října 2010 [cit. 2021-03-18]. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:114173>>

FREEDOM HOUSE. *Publication Archives* [online]. freedomhouse.org [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<https://freedomhouse.org/reports/publication-archives>>

FREEDOMHOUSE. *Freedom in the World: Mongolia* [online]. freedomhouse.org, 2020 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://freedomhouse.org/country/mongolia/freedom-world/2020>>

FRENZ, Alexander. *The European Commission's Tacis Programme 1991–2006* [online]. osce.org, 17. října 2008, 13 s. [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<https://www.osce.org/files/f/documents/2/1/34459.pdf>>

GIZ. *Mongolia and the EU: solving problems together* [online]. giz.de [cit. 2021-03-21]. Dostupné na: <<https://www.giz.de/en/worldwide/38983.html>>

GOVERNMENT OF MONGOLIA. *Education sector medium-term Development Plan 2021-2030* [online]. globalpartnership.org, říjen 2020, 176 s. [cit. 2021-03-18]. Dostupné na: <<https://www.globalpartnership.org/sites/default/files/document/file/2020-12-17-mongolia-education-sector-mid-term-development-plan.pdf>>

GSP HUB. *GSP Monitoring Database on Mongolia: International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1976)* [online]. gsphub.eu [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://gsphub.eu/monitoring-database/mongolia/4>>

GSP HUB. *Mongolia* [online]. gsphub.eu [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://gsphub.eu/country-info/Mongolia>>

IDERKHANGAI, R. *Firstly, we should make measures to prepare export products which will succeed through the six ports in China* [online]. mongolianminingjournal.com, 21. října 2014 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<http://www.mongolianminingjournal.com/a/57739>>

INTERNATIONAL REPUBLICAN INSTITUTE. *Analyzing Mongolia's June 24 Parliamentary Elections: What Lies Ahead?* [online]. iri.org, 2. července 2020 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.iri.org/resource/analyzing-mongolias-june-24-parliamentary-elections-what-lies-ahead>>

INTERNATIONAL THINK THANK FOR LLDC. *Brief History of the Internatiol Think Tank for LLDSs* [online]. land-locked.org [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://land-locked.org/history>>

JARGALSAIKHANY, Mendee. *Mongolia takes longer view of resource wealth* [online]. uuluurhai.mn [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<http://www.uuluurhai.mn/?p=868>>

KHISHI, Enkhbayar. *Public Perception of Chinese Investment in Mongolia* [online]. Tsinghua University, červen 2018, 50 s. [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.researchgate.net/publication/327646936_Public_Perception_of_Chinese_Investment_in_Mongolia>

KHUDER, B. *Joint statement issued on deepening Mongolia-China comprehensive strategic partnership* [online]. montsame.mn, 13. listopadu 2015 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.montsame.mn/en/read/121468>>

Law of Mongolia on Its Nuclear-Weapon-Free Status [online]. nti.org, 3 s. [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://media.nti.org/documents/law_of_mongolia.pdf>

LUM, Thomas, DOLVEN, Ben. *Mongolia* [online]. Washington: Congressional Research Service, 9. července 2020, 3 s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10926/9>>

MINISTRY OF ROAD AND TRANSPORT DEVELOPMENT OF MONGOLIA. *Mongolian Transport Policy on Operational Connectivity for Integrated Intermodal Transport and Logistics in the Region* [online]. unece.org, 30. října 2019 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <[94](https://unece.org/DAM/trans/doc/2019/wp24/III.12-</p></div><div data-bbox=)

Mr.Tserendash_Nemekhjargal_Ministry_of_Road_Transport_Development__Mongolia.pdf>

Mongolian news – Bold move taken by Mongolia to halt all executions [online]. youtube.com, 15. ledna 2010 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=-7Pzwa_WoMU>

MONGOLIA'S CHAIRMANSHIP OF ASIA-EUROPE MEETING IN 2016. *ASEM11 SUMMIT* [online]. asem11.mn [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<http://www.asem11.mn/?p=2997&lang=en>>

MONTSAME. *Mongolia claims victory in UN Human Rights Council election* [online]. montsame.mn, 2. listopadu 2015 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.montsame.mn/en/read/121237>>

NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION. *Relations with Mongolia* [online]. nato.int, 21. května 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_85297.htm>

OBSERVATORY OF ECONOMIC COMPLEXITY. *Mongolia* [online]. oec.world [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://oec.world/en/profile/country/mng>>

ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE. *OSCE/ODIHR opens election observation mission for presidential election in Mongolia* [online]. osce.org, 13. května 2013 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.osce.org/odihr/elections/101371>>

PANDA, Ankit. *A First: China Sends Troops to US-Mongolia-Led Khaan Quest Exercise* [online]. thediplomat.com, 23. června 2015 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://thedi diplomat.com/2015/06/a-first-china-sends-troops-to-us-mongolia-led-khaan-quest-exercise/>>

PEARLY, Jacob. *Mongolia: A Cashmere Story* [online]. pearlyjacob.com [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://pearlyjacob.com/?portfolio=a-cashmere-story>>

PERMANENT MISSION OF MONGOLIA TO THE UNITED NATIONS. *Mongolia and the United Nations* [online]. un.int [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.un.int/mongolia/mongolia/mongolia-and-united-nations-0>>

PERMANENT MISSION OF MONGOLIA TO UNITED NATIONS. *Ulaanbaatar Dialogue* [online]. un.int/mongolia/, 18 s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <https://www.un.int/mongolia/sites/www.un.int/files/Mongolia/ulaanbaatar_dialogue.pdf

>

Preparing ASEM: *The European Commission trains Mongolian interpreters* [online]. youtube.com, 30. června 2016 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.youtube.com/watch?v=2WrAvwuat8c>>

PRESIDENT OF MONGOLIA: OFFICE OF THE PRESIDENT. *President Battulga delivers Speech at opening of Parliament's Spring Session* [online]. president.mn, 5. dubna 2018 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://president.mn/en/2018/04/05/president-battulga-gives-speech-at-opening-of-parliaments-spring-session/>>

PRESIDENT OF MONGOLIA: OFFICE OF THE PRESIDENT. *President of Mongolia Khaltmaagiin Battulga and President of Russian Federation Vladimir V. Putin Meet* [online]. president.mn, 7. září 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://president.mn/en/2017/09/07/president-of-mongolia-khaltmaagiin-battulga-and-president-of-russian-federation-vladimir-v-putin-meet/>>

PRESIDENT OF RUSSIA. *Meeting with President of Mongolia Khaltmaagiin Battulga* [online]. kremlin.ru, 7. září 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/55551>>

RADA EU, EVROPSKÁ RADA. *Časová osa: Spolupráce EU v oblasti bezpečnosti a obrany.* [online]. consilium.europa.eu [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/defence-security/defence-security-timeline/>>

Rezoluce Valného shromáždění ze dne 18. prosince 2007: A/RES/62/149 *Moratorium on the use of the death penalty* [online]. undocs.org, 26. února 2008, 2 s. [cit. 2021-03-17]. Dostupné na: <<https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/RES/62/149>>

RINNA, Anthony. *Ulan Bator's Small Country Diplomacy: The Case of North Korea* [online]. sinonk.com, 22. června 2015 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://sinonk.com/2015/06/22/ulan-bators-small-country-diplomacy-the-case-of-north-korea/>>

ROLLE, Kateryna. *The EU-Mongolia Economic Partnership* [online]. European Institute for Asian Studies, prosinec 2014, 26 s. [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://www.eri.mn/download/2yljubxk>>

SAMBUU, Boldsaikhan. *Mongolia just elected a former wrestler as its president, after its most divisive election ever* [online]. washingtonpost.com, 13. července 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2017/07/13/mongolia-just-elected-a-former-wrestler-as-its-president-after-its-most-divisive-election-ever/>>

SNEATH, David. *Russia's borders: Mongolia looks to its old Big Brother to counterbalance China* [online]. theconversation.com, 26. ledna 2015 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://theconversation.com/russias-borders-mongolia-looks-to-its-old-big-brother-to-counterbalance-china-36721>>

SOLDATKIN, Vladimir. *Putin hails Soviet victory over Japan in courting Mongolia* [online]. reuters.com, 3. září 2014 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.reuters.com/article/cnews-us-putin-mongolia-visit-japan-idCAKBN0GY1JT20140903>>

SRPOVÁ, Laura. *Mongolsko není pro zhýčkané: Chudá bohatá země* [online]. itradenews.cz, 14. prosince 2019 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://itradenews.cz/exportni-sance/823/mongolsko-neni-pro-zhyckane>>

STATE GREAT KHURAL OF MONGOLIA. *Mongolia Sustainable Development Vision 2030* [online]. greengrowthknowledge.org, 2016, 53 s. [cit. 2021-03-18]. Dostupné na: <[https://www.greengrowthknowledge.org/sites/default/files/downloads/policy-database/MONGOLIA\)%20Mongolia%20Sustainable%20Development%20Vision%202030.pdf](https://www.greengrowthknowledge.org/sites/default/files/downloads/policy-database/MONGOLIA)%20Mongolia%20Sustainable%20Development%20Vision%202030.pdf)>

STEWART H., Phillipa. *Putin visits Mongolia to boost trade ties* [online]. aljazeera.com, 3. září 2014 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.aljazeera.com/news/2014/9/3/putin-visits-mongolia-to-boost-trade-ties>>

STRATFOR. *China's Obstacles to Investing in Mongolian Mining* [online]. stratfor.com, 9. října 2012 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.stratfor.com/analysis/chinas-obstacles-investing-mongolian-mining>>

TELFORT, Sarah. *UNISCI Discussion Papers: To What Extent does Post -1990 Mongolia Pursue an Independent Foreign Policy?* [online]. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, říjen 2004, 15 s. [cit. 2021-03-18]. Dostupné na: <<https://www.ucm.es/data/cont/media/www/pag-72535/Telford.pdf>>

THE ECONOMIST. *Global Democracy Index 2020* [online]. economist.com, 2020. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.economist.com/graphic-detail/2021/02/02/global-democracy-has-a-very-bad-year>>

THE UB POST. *Do Mongolians want their children to be Mongolian?* [online]. theubposts.com, 2. února 2018 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://theubposts.com/do-mongolians-want-their-children-to-be-mongolian/>>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Corruption Perceptions Index* [online]. transparency.org, 2020 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/mng>>

TUGSBILIG, B. *President of Mongolia Addresses extended Session of III Eastern Economic Forum* [online]. montsame.mn, 8. září 2017 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://montsame.mn/en/read/131383>>

UNITED NATIONS. *About Mongolia* [online]. mn.undp.org [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://www.mn.undp.org/content/mongolia/en/home/countryinfo/>>

UNITED NATIONS. *Voluntary GCM Review* [online]. unescap.org, 2020, 37 s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <[https://www.unescap.org/sites/default/d8files/event-documents/Voluntary GCM Review MONGOLIA_final_combined.pdf](https://www.unescap.org/sites/default/d8files/event-documents/Voluntary%20GCM%20Review%20MONGOLIA_final_combined.pdf)>

UNITED NATIONS. *Work on Landlocked Developing Countries* [online]. unctad.org [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://unctad.org/topic/landlocked-developing-countries/work-on-LLDCs>>

UNURZUL, M. *Mongolia's participation in peacekeeping operation discussed* [online]. montsame.mn, 29. března 2019 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.montsame.mn/en/read/184646>>

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V ULÁNBÁTARU. *Analýza energetického sektoru Mongolska* [online]. mzv.cz, 28. srpna 2015 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.mzv.cz/ulaanbaatar/cz/obchod_a_ekonomika/hlavni_ukazatele_mongolske_ekonomiky/analyza_energetickeho_sektoru_mongolska.html>

VERBURGT, Paul. *Top Trading Partners* [online]. europa.eu, 19. března 2020 [cit. 2021-03-20]. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/trade/policy/eu-position-in-world-trade/statistics/>>

WAGNER, Allan. *Mongolia Growth, Democracy, and Two Wary Neighbors: Interview with Alan M. Wachman* [online]. nbr.org, 3. května 2012 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<https://www.nbr.org/publication/mongolia-growth-democracy-and-two-wary-neighbors/>>

WORLD BANK. *The World Bank in Mongolia: Overview* [online]. woldbank.org, 2020 [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<http://www.worldbank.org/en/country/mongolia/overview>>

XINHUA. *China, Mongolia launch joint peacekeeping exercise* [online]. english.sina.com, 28. června 2009 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://english.sina.com/china/2009/0628/251573.html>>

ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ULÁNBÁTARU. *Souhrnná teritoriální informace Mongolsko* [online]. publiccontent.sinpro.cz, 15. května 2020, 72 s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <[http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/05/15/Nahled STI \(PDF\) Mongolsko - Souhrnna teritorialni informace - 2020.110909208.pdf](http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/05/15/Nahled_STI_(PDF)_Mongolsko_-_Souhrnna_teritorialni_informace_-_2020.110909208.pdf)>

Ардчилсан хувьсгал. *Монголын түүхийн тайлбар толь* [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na: <<https://mongoltoli.mn/history/h/1030>>

ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ. *Монгол улсад дахь гадаад улсын дипломат, консулын төлөөлөгчийн газрууд* [online]. consul.mn, 30. prosince 2020 [cit. 2021-03-20]. Dostupné na: <<http://consul.mn/04ubdtg.php>>

МОНГОЛ УЛСЫН ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ. Монгол улс, ОХУ-ын харилцааны лавлах [online]. mfa.gov.mn, duben 2015 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://mfa.gov.mn/diplomatic/56801>>

МОНГОЛ УЛСЫН ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ. Монгол улс, Хятад улсын харилцааны лавлах [online]. mfa.gov.mn, listopad 2018 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://mfa.gov.mn/diplomatic/56803>>

МОНГОЛ УЛСЫН ЭЛЧИН САЙДЫН ЯАМ. *Concept of Foreign Policy of Mongolia* [online]. embassyofmongolia.co.uk, 31. října 2009 [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <<http://embassyofmongolia.co.uk/?p=205&lang=mn>>

СТАТИСТИКИЙН НЭГДСЭН МЭДЭЭЛЛИЙН САН. *Монгол улсад орсон гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын үлдэгдэл, хөрөнгө оруулагч улсаар* [online]. 1212.mn [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.1212.mn/tables.aspx?tbl_id=DT_NSO_1500_004V3&COUNTRY_select_all=0&COUNTRYSingleSelect=_3_1&YearQ_select_all=0&YearQSingleSelect=_201904_201903_201902_201901&YearY_select_all=1&YearYSingleSelect=&viewtype=table>

СТАТИСТИКИЙН НЭГДСЭН МЭДЭЭЛЛИЙН САН. *Гадаад худалдаа* [online]. 1212.mn [cit. 2021-03-16]. Dostupné na: <https://www.1212.mn/stat.aspx?LIST_ID=976_L14&year=2019>

Abstrakt

EU podporovala Mongolsko již od jeho přechodu k demokracii v 90. letech a Mongolsko aktivně usilovalo o pozornost EU. Vztahy s EU jsou pro Mongolsko z hlediska jeho zahraniční politiky velmi důležité a postupně nabývají na intenzitě. Tato práce usiluje o vyplnění mezery ve stávající literatuře a v širším kontextu přibližuje optikou normativní moci pozici Mongolska v zahraniční politice EU a naopak. Práce nejprve definuje kritéria pro hodnocení zahraniční politiky EU z hlediska její normativnosti, zabývá se vnitřní dynamikou Mongolska, jeho vnějším prostředím a zahraniční politikou, aby byl pochopen kontext, do kterého EU svou politikou ve vztazích s Mongolskem vstupuje. Následuje analýza vzájemných vztahů a hl. oblastí spolupráce mezi EU a Mongolskem. Závěrečná kapitola spojuje kapitoly předešlé, aby aplikovala koncept normativní moci na politiku EU ve vztazích s Mongolskem a určila o jaký druh politiky se jedná.

Abstract

The EU has supported Mongolia since Mongolian transition to democracy in the 1990s, and Mongolia has actively sought the EU's attention. Relations with the EU are very important for Mongolia in terms of its foreign policy and are gradually gaining momentum. This work seeks to fill a gap in the existing literature and in a broader context sheds light on the position of Mongolia in EU's foreign policy and vice versa. The thesis first defines the criteria for the evaluation of EU's foreign policy in terms of its normativity, deals with the internal dynamics of Mongolia, its external environment and foreign policy in order to understand the context in which EU's policy enters in relations with Mongolia. The following is an analysis of mutual relations and main areas of EU-Mongolia cooperation. The final chapter brings together the previous chapters to apply the concept of normative power to EU's policy in relations with Mongolia and to determine what kind of policy it is.

Klíčová slova

Vztahy Evropské unie s Mongolskem, normativní moc, EU, Mongolsko, rozvojová spolupráce, obchodní spolupráce, analýza, rozvojové projekty.

Key words

The European Union relations with Mongolia, normative power, European Union, Mongolia, development cooperation, trade cooperation, analysis, development projects.